

Advokat Pål S. Jensen: Skuffende dårlig viltressurslov

2527

Jakt

TEST:
De beste
skytte-
støttene

FOR DEG SOM TAR JAKT PÅ ALVOR!

5-2025 kr 119

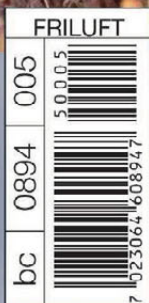
**Huskeliste ved
skadeskyting**

Lær triksene:
**FÅ KJØTTET
MØRT OG
SMAKFULLT**

**Kom i gang:
Ny som jeger**

30 ÅRS ELGFORSKNING

**Gode grunner til
å la storoksen gå**

**Beredt til jakta:
SLIK KNEKKER
DU STØKKJAKT-
KODEN**

20
sider tester,
tips og nyheter
fra Jorund Lien

NÆRMERE VILTET

SWAROVSKI
OPTIK

BTF
FLEKSIBELT
BALISTIKKTÅRN

Z8i+ 5-40x56

SEE THE UNSEEN

Noen jaktlag er rarere enn andre. Disse herrene tvinger seg ut på jakt, dag etter dag, bare for å ha noe vettugt å skrive om. Tilværelsen er i sannhet nådeløs og ond ...

STIAN VALDERHAUG

Tenk om du kunne sitte hele dagen og lese jakthistorier og høre på skrøner fra journalister og jegere, og så ta en kaffetår mens du grubler over hvilke historier som skal slippes igjennom nåløyet og settes på trykk. Dessverre for deg er stillingen allerede besatt.

JØRUND LIEN

Vi våger å si det: Ingen i Norge tester så mange børser og så mye ammunisjon som denne mannen. Toppskytter, drossuten. Og når han skal koble av, tar han med seg en av bildene og reiser til fjells på jakt ...

DAGH BAKKA

Norges mest erfarte jaktguide. Utdannet viltmester – og for å si det sånn: Det er en grunn til det. Lang og variert jakterfaring – heller ingen tilhenger av å pakke inn meningene sine i bomull.

ARNE T. HAMARSLAND

Denne mannen tester jaktutstyr med den samme fandanivoldskhet og nitidighet som han jakter. Alt skal prøves og kontrolleres. Treffer du en jeger nedfrosset i utstyr, duppeditter og måleinstrumenter i skogen eller på fjellet, er det trolig Arne.

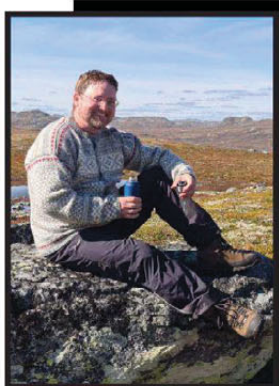
BJØRN BRENDBAKKEN

Landets mest rutinerte jaktreportasjefotograf. Nå har han til og med skaffet seg fuglehund, men vi har da gjort feil innimellom vi andre og. Få, om noen, har vært med på så mye variert jakt som denne karen.

SNORRE BJØRKI HOLT

Allsidig jeger som ferdes mye både i Norge og Sverige med hagle og rifle. Opprinnelig teolog – den eneste i redaksjonen med den bakgrunnen. Nå lærer. Skriver så lekende lett om jakt at du føler du har vært med Snorre på turen.

Søk etter
bladet_jakt
på Instagram

Søk etter
@bladetjakt
på Facebook

Få lyden av podkasten
Villmarksliv

KUNDESERVICE

Tlf. hverdager 0800-1600: 22 58 54 80

E-POST: abo-jhv@egmont.com

Fint om du har ditt kundennummer klart ved henvendelse til oss. Abonnementet løper til du sier det opp.

POSTADRESSE REDAKSJONEN: Jakt abonnementservice, Pb. 4980 Nydalen, 0441 Oslo

REDAKSJONEN

REDAKTØR: Alexander Øystå

ANSVARLIG REDAKTØR/DIREKTØR: Axel Walo

INNHOVSANSVARLIG: Stian Valderhaug

REDIGERER: Espen Sørby

FAGREDAKSJON: Bjørn Brendbakken, Jørund Lien, Dag Bakka,

Arne T. Hamarsland og Snorre Bjørki Holt

PRODUKSJONSKOORDINATOR: Ingunn Elise Kristiansen

BESØKSADRESSE: Nydalsveien 12A, Nydalen, Oslo
SENTRALBORD: 22 77 20 00

ANNONSESALG

AD. VENTURE AS:

christian@ad-venture.no

ABONNEMENTSPRISER:

Abonnementspriser: 1 år (10 nr.) kr 727

1 år (10 nr.) Gullabonnement kr 831

2 år (20 nr.) Gullabonnement kr 1455
(pristillegg utenfor Norden)

VIL DU BLI ABONNENT

Bli abonnent på: bladkiosken.no

På minside.egmont.no kan du enkelt se på og administrere ditt abonnement.

ISSN: 1503-1233

TRYKK: Egmont

Printing Service

UTGIVER: **story house**
EGMONT

Stoff i bladet kan bare gjenis etter tillatelse fra redaktøren og med kildetilhovning. Jakt tar ikke ansvar for bilder og artikler som ikke er besatt. Utgivelse av stoff i Jakt skjer bare i henhold til våre generelle vilkår for rettigheter til stoff. Dette gjelder både for stoff som honoreres og for stoff som ikke honoreres. Vi forbeholder oss blant annet retten til å lagre og utgi stoffet i elektronisk form fra vårt redaksjonsarkiv eller andre databaser som vi har avtale med, herunder å utgi stoffet via internett. Innsendelse av stoff kan, etter spesiell avtale med oss, i hvert enkelt tilfelle, reservere seg mot at deres stoff distribueres til våre kunder fra det elektroniske arkivet. Red.

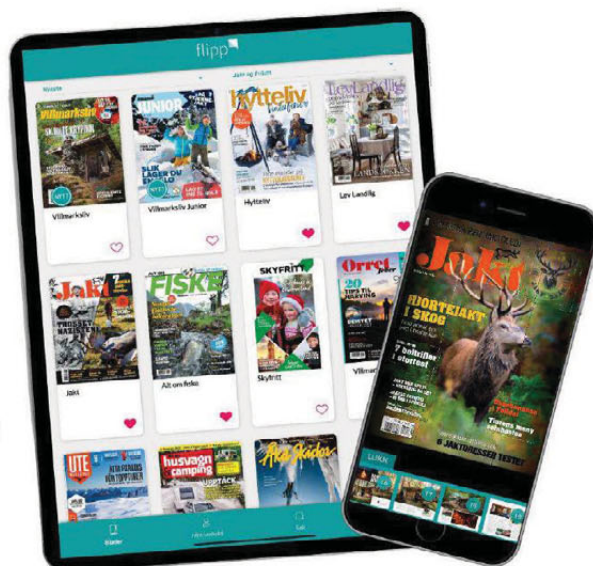
LES MAGASINET DIGITALT I FLIPP

Ønsker du å lese Jakt digitalt, kan du som abonnent gjøre det gjennom magasinappen Flipp – helt uten ekstra kostnad.

Her kan du bla deg gjennom alle sidene i nyeste utgave og få tilgang til et stort arkiv. Flipp er tilgjengelig som app på mobil og nettbrett, eller i nettleser på blader.flipp.no I Flipp kan du også få tilgang til alle andre Egmonts magasiner, over 90 blader, magasiner og tegneserier! Full tilgang koster ordinært kr 129 pr. måned, men som Jakt-abbonent betaler du kun kr 29.

For å komme i gang må du registrere deg på www.flipp.no/start.

Du må ha Vipps for å identifisere deg.

Jakt må

• JUNI

SMÅVILT

40 Knekk støkkjaktkoden

STORVILT

14 På vei til å bli jeger
28 Rådyr til frokost og rype til lunsj
34 Bør storoksen få leve?

TEMA

22 Hvordan få kjøttet mørt og smakfullt
46 Ikke la deg stoppe av en sløv kniv

AKTUELT

58 Tanker fra koia ved Snorre T. Bjerkolt:
Huskeliste ved skadeskyting
61 Kommentar ved advokat Pål S. Jensen:
Utkastet til ny vilt(ressurs)lov
– skuffende dårlig

TESTER & OMTALER

48 Stor test av skytestøtter:
Bedre jakt med en god støtte
62 458 kaliber riflepatroner
68 Jakt- og skyteerfaring med 458 patroner
72 Svemko pure S lyddemper:
Lettvektar med god effekt
74 Benelli Lupo Wood:
Treskjeft med moderne design
78 Jaktmatch samanlikna
med originalskjeft

FAST

7 Leder
8 Blinksquddet
10 Jaktuel: Nyheter fra hele landet
20 På kornet: Dagb Bakka
32 Vilt og viten: Håper at Stortinget
sier nei til ny viltressurslov
39 Fra skytebenken: Jørund Lien
81 Jørunds hjørne

Forsidefoto: Ryan Hagerty (elg) og Tom Furuseth (ryper)

14

Endelig
full klaff
som ny
jeger

22

Slik blir
kjøttet
mørt og
godt

40

Lær støkkjaktas
hemmeligheter

74

Vi tester nye
Benelli Lupo
Wood

SPECTRA™ 2-12x50i

Finn din forhandler:

VI UTFORDRER PREMIUMKLASSEN - MED SPECTRA 6x SERIEN

Spectra 6x serien fra GPO har et unikt utvalg av riflekikkerter som vil passe de aller fleste jaktsituasjoner.

Spectra 6x 2-12x50i er en perfekt allround kikkert for de fleste jaktsituasjoner. Like klar for lengre avstander og dårlige lysforhold som for raske situasjoner på korte avstander. Kikkertens vidvinkel okular gir opptil 50 % større synsfelt enn de fleste kikkerter, og gjør det lettere å finne målet.

Andre valgmuligheter:

- 1-6x24i –
- 1,5-9x32i –
- 1,5-9x44i –
- 3-18x56i –
- 4,5-27x50i –

Priser fra: **10.495,-**

NEW!

MAUSER 25 RULE YOUR FIELD.

MAUSER 25 Max

MAUSER 25 Extreme

MAUSER 25 Pure

Incomparably fast, unbeatably smooth, absolutely intuitive and uncompromisingly reliable – the new MAUSER 25 is the ultimate tool for you if you want everything except a status symbol. Go for the most powerful straight-pull bolt action rifle in its class and choose the version that suits you best!

www.mauser.com

Mange viktige spørsmål avklares ikke i loven slik den er foreslått, men overlates til forskrifter som skal utarbeides senere.

Ikke for sent å snu

I løpet av en måneds tid er det ventet at Stortinget skal behandle forslaget til ny viltressurslov. Om politikerne velger å la lovutkastet skli igjennom med et skuldertrekk, er helt opp til dem – men de kan også velge å avvise det og gi departementene ompuss.

I ET VALGÅR kan vi regne for sikkert at opposisjonen gjør sine taktiske vurderinger når de velger hvilke saker de skal kjempe for. Nærmere tusen høringsuttalelser tyder på et sterkt engasjement blant både jegere og andre. Men er det folkelige engasjementet bredt nok til at det kan sikre noen gjenvalg?

FORSLAG OM FORBUD mot termiske siktemidler under jakt er kanskje det som har skapt størst engasjement. Gode argumenter både for og imot er brakt til torgs i våre spalter. Uansett hva du selv måtte mene, er det verdt å lese advokat, jeger og ettersøksjeger Pål S. Jensens kommentarartikkel på s. 61. Han har flere

konkrete og prinsipielle innvendinger mot lovutkastet. «Kanskje er grunnen at lovrevisjonen er foretatt av en arbeidsgruppe som utelukkende har bestått av ni personer fra departementene og Miljødirektoratet?» spør han, og hevder: «Lovutkastet bærer nettopp preg av den ensidige sammensetningen og svak jegerfaglig kompetanse.»

STERKE KREFTER JOBBER helt sikkert for å påvirke politikerne på oppløpssiden. Og selv om forslaget skulle vedtas som det foreligger, er ikke lobbyistenes kamp over. Mange viktige spørsmål avklares ikke i loven slik den er foreslått, men overlates til forskrifter som skal utarbeides senere.

BERGARA

WILDERNESS SIERRA

Designet utfra den tradisjonelle Sporter stokken, men nå med justerbar kolbe. Løpet er flutet, cerakoted og ferdig gjenget i 5/8x24», og leveres med Omni munningsbrems. Wilderness Sierra leveres med AICS magasin. Finnes i både høyre og venstre, samt egen Carbon-utgave.

NORMA

Finn nærmeste forhandler på www.norma.as

Litt sliten Nøtteliten

Ekorn bruker det meste av tiden på å samle og spise mat. Det som blir til overs, gjemmes til seinere. Problemet er at de ofte ikke finner den igjen! Kanskje derfor Nøtteliten på bildet ser litt molefonken ut, der den sutter på labben? Gråverk, ekornets tette vinterpels, ble tidligere regnet som svært verdifull, og da var jakt på ekorn vanlig.

fakta:

- + Fotografen heter Mikaela Stilling, men publiserer gjerne bilder under navnet Mukkasfoto.
- + Blinksuddet er tatt i Svensksundvikens naturreservat i mai for to år siden. I kåringen Wiki Loves Earth kom bildet på andreplass det året i Sveriges nasjonale konkurranse.
- + Ekornet lever helst i barskog, men finnes også i løvskog. De har individuelt varierende paringsrytme, derfor kan man finne dyr med nyfødte unger hele våren og sommeren. Drekthetstiden er 32–40 døgn.

FOTO: MIKAELA STILLING, CC-BY-SA-4.0

NORSKE DYR ER FRISKE

Dyrene i Norge er blant verdens friskeste, og vi har få alvorlige dyresykdommer. Men truslene lurar fra alle kanter.

Med nye sykdommer som truer, er dyrehelsen i Norge under stadig større press. Fugleinfluensa er en av flere sykdomstrusler. Dette skriver Veterinærinstituttet i sin årlige statusrapport om dyrehelse og dyrevelferd i Norge. Dyrehelserapporten for 2024 fastslår viktigheten av overvåking, forskning og vaksomhet.

For det forekommer med jevne mellomrom sykdomsutbrudd som minner oss på at vi må være på tå hev. I september 2024 ble virussykdommen blåtunge påvist i norske dyrehold for første gang siden 2009, og Veterinærinstituttet forventer økt risiko for påvisninger i 2025.

Blåtungeviruset kan ha alvorlige konsekvenser for bønder, inkludert nedsatt melkeproduksjon og dødsfall blant dyrene. Dødeligheten for sau kan være opptil 30 prosent. Blåtunge gir ikke sykdom hos mennesker.

FOTO: TOM SCHANDY

FUGLEINFLUENZA: Sommeren 2023 døde et titusentall krykkjer av den farlige virussykdommen i Troms og Finnmark.

Rapporten omtaler også fugleinfluensa som herjer blant storfe og høns i USA. Fugleinfluensa har blitt påvist hos noen få ville fugler langs norskekysten. I Dyrehelserapporten for 2024 er likevel fugleinfluensa tema under flere av dyreartkapitlene enn før, ettersom sykdommen de siste årene har blitt en økende trussel for pattedyr.

I tillegg følger norske styresmakter nøye med på den svært smittsomme sykdommen munn- og klovsyke, som sirkulerer i deler av Europa.

En annen trussel er vi mennesker, som sprer smitte til dyr – ikke minst etter at

vi har vært i utlandet, eller når utlendinger kommer til Norge. Mennesker tar også med smittebærende varer fra andre land, noe som gir alvorlige dyresykdommer muligheten til å spre seg raskt over store avstander.

Det samme har smitte som blir fraktet i eller på oss mennesker, for eksempel zoonoser, som er betegnelsen på sykdommer som kan smitte mellom mennesker og dyr. Mennesker kan også bære smitte på klær, sko og utstyr etter å ha vært i kontakt med dyr, melk, kjøtt eller andre materialer som inneholder smittestoff fra dyr, skriver Veterinærinstituttet.

NÅR ROVDYRA GÅR PÅ TO BEIN

FOTO: HELGE EEK

Nylig fortalte Firdaposten om uforklarlig tap av 50–60 sauer de siste årene fra øyene Store-Batalden og Vevlingen, naboøya til Russøy. Sauetyverier skal ha pågått helt siden 1990-tallet. I 1993 måtte sauebonde Jorunn Russøy på Russøy legge ned driften etter tre år med stort svinn av dyr. Politiet etterforsket saken, men den ble henlagt. Nå ser det ut som tyveriene har fått en ny oppblomstring, mange sauer forsvinner igjen på uforklarlig vis fra flere øyer rundt Florø.

Alf P. Bareksten holder sauer på øya Hovden. Han forteller om varierende tapstall, og noen år har det ligget godt over normalen, med tap opp til 30 prosent. At det i perioder er «tobeinte rovdyr» på ferde, mener han er ei kjent sak, både når det gjelder ulovlig hjortejakt og tyvslaktning av småfe, skriver Firdaposten.

BJØRN DREPER MANGE REIN

Hvor stor skade gjør bjørn på tamreinen? Det har Norsk institutt for naturforskning (NINA), svenske kolleger og samiske reindriftsutøvere undersøkt. De GPS-merket 33 bjørner i et område i Sverige hvor reinen kalver i et landskap som ligner på det vi har i Norge. Under kalvingstiden fra 1. mai til 20. juni i 2024 fant de ut at drapstakten – altså hvor ofte en enkelt bjørn dreper reinkalver – var én kalv hver tredje dag. Totalt ble 185 reinkalver drept av bjørn, pluss 37 voksne rein.

SKADE- FELLINGA ER I GANG

Årets første skadefelling på ulv fant sted onsdag 23. april. Da ble ei ulvetispe felt i Elverum kommune i Innlandet, kunne skadefellingsleder Thomas Palerud fortelle til Rovdyr.org.

Statsforvalteren hadde gitt tillatelse til skadefelling dagen før, etter dokumenterte observasjoner over tid, blant annet i form av bilder tatt med viltkamera. Rundt 20 personer deltok under skadefellingen. Fellingslaget benyttet seg av løs, på drevet halsende hund.

Det er hundene som gjør jobben.

– Når det er barmark, er det ingen spor å forfølge. Uten hund blir det bingo, at man bare setter seg i skogen og venter på en ulv som kanskje dukker opp, sier Palerud.

Villreinen på Snøhetta skal beskyttes

Klima- og miljødepartementet (KLD) har foreslått flere tiltak for å bedre levevilkårene til villreinen i Snøhetta villreinområde. Forslaget er sendt ut på høring og har fått tilsvarende fra leder Edvin Torgeir Sæther i Hen Fjellstyre, i et leserinnlegg i Åndalsnes Avis. Sæther foreslår at Sandgroveveien holdes stengt til 1. juli, slik at reinen får fred før og etter kalving, men deretter åpnes, for å forhindre økt trykk på Aursjøveien opp i Gravdalen. Der ferdes allerede mange turister, og ytterligere trafikk vil skade reinen mer enn den gagnar. Sæther foreslår også sykkelforbud når veien er stengt for annen trafikk, og at all kiting i reinsfjella blir forbudt.

FOTO: TOM SCHANDY

Meld om fallvilt!

Veterinærinstituttet mottar i dag dødt hjortevilt fra fallviltpersonell i kommunene, Statens naturoppsyn og politiet, men er også avhengig av bidrag fra alle oss andre. Ved funn av registreringspliktige viltarter, kan politiet blant annet begjære en rettsmedisinsk undersøkelse hvis det er mistanke om en ulovlig handling knyttet til faunakriminalitet eller brudd på dyrevelferdsloven. Med fallvilt menes døde individer av vilt som blir funnet i naturen og ikke er felt

under ordinær jakt eller fangst. Det kan være dødt vilt som har dødd av sykdom, ernæringsmangel, påkjørsel eller annet som ikke er knyttet opp mot jakt. Fallvilt registreres på Landbruksdirektoratets kartløsning, Hjorteviltregisteret eller i Rovbase. Hvis fallviltet er en registreringspliktig art, skal Statens naturoppsyn, politiet eller kommunen varsles. Er det mistanke om alvorlig smittsom sykdom, skal Mattilsynet varsles, skriver Veterinærinstituttet.

FOTO: ARNE T. HAMARSLAND

VILLSVIN UNDER LUPEN

Forskere fra NINA har merket 18 villsvin med GPS-sender for å følge med på aktiviteten deres i Norge. Ut ifra hvordan de merkede dyrene beveger seg, kan forskerne fastslå når det er sannsynlig at villsvinene får unger. Når villsvinene har stått på samme plass i noen dager, går forskerne inn i området for å dokumentere og telle ungene. Slik får de informasjon om kullstørrelse og fødselstidspunkt. Dermed får forskerne verdifull innsikt i utviklingen av villsvinbestanden i Norge, slik at de står bedre rustet ved eventuelle utbrudd av svinepest. Arten kan smittes av afrikansk svinepest, en alvorlig virus sykdom som også rammer tamgris. En eventuell smitte på tamgris vil true produksjonen av svinekjøtt og få store økonomiske konsekvenser, skriver NINA.

SKUMMEL PARASITT

Den skumle parasitten dvergbendemark har vært til stede på rev på Svalbard i flere tiår. Parasitten kan smitte mennesker, og uten behandling kan infeksjonen være dødelig. En ny rapport fastslår at overvåkning av parasitten er avgjørende for å sikre at den ikke blir en større trussel i framtiden. Det er lav smittespredning, men smitterisikoen er betydelig, da noen rever er infisert med mange tusen voksne ormer og skiller ut store mengder egg. Potensialet for at dette kan smitte over til mennesker kan ikke utelukkes i noen områder, skriver Veterinærinstituttet.

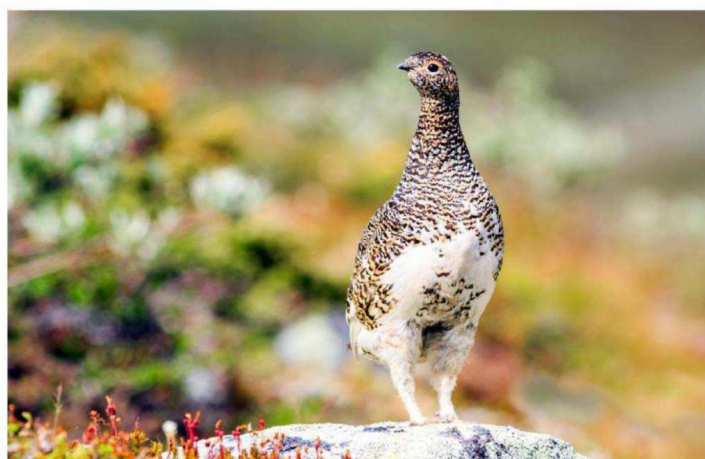

FOTO: JAN THOMASSEN

FÆRRE RYPER I NORD

Tidlige prognoser for rypebestandene antyder at rypebestandene i Finnmark vil bli vesentlig lavere i år sammenlignet med i fjor, selv om det ikke ser ut til å bli et fullstendig krasj. Det antydes en gjennomsnittlig nedgang på ca. 25 prosent for hele Finnmark, og det gir grunn til å dempe forventningene hos ivrige småviltjegere. Samtidig må vi huske at 2023 var et godt rypeår i Finnmark. Årsaken til nedgangen kan være at smågnagerbestanden er lav, noe som gjør at rovdyr tar mer rype. Dette betyr sannsynligvis at kyllingproduksjonen blir relativt dårlig og at voksenoverlevelsen ikke er like god, skriver NINA.

MANGE ULVER FORSVUNNET

Det er dramatisk nedgang i ulvebestanden i grenseområdene mellom Norge og Sverige. I Dalarna har ulvebestanden mer enn halvert seg på to år. I Värmland har den minket fra 130 til 45 ulver i samme periode, og forskerne ser ingen naturlig forklaring. Både politiet og forskere tror at illegal jakt ligger bak nedgangen.

– Grupperinger jobber sammen i organisert form, sier Henrik Gustavsson, politiområdesjef i Hagfors og Torsby i nordre Värmland. Tre menn etterforskes mistenkt for forberedelse til grov jaktkriminalitet.

Også på den norske siden av grensen har ulveverirer forsvunnet uten forklaring, og svensk og norsk politi diskuterer hva man kan gjøre for å stoppe utviklingen.

– Fylkesmannen og politiet må være mer ute i skog og mark og følge med på avvikende oppførsel, sier Gustavsson.

FOTO: HELGE EIK

Smittsom gulsott

I april påviste veterinærinstituttet kaningulsott, etter obduksjon av fem kaniner fra tre kaninhold fra ulike deler av landet. Flere av de smittede kaninene har bare vært innendørs, uten kontakt med andre kaniner.

Kaningulsott er en akutt og svært smittsom virusinfeksjon som gir alvorlige leverskader hos kaniner. Dødelighet i dyrehold er på 70–90 prosent.

Sykdommen skyldes et virus som finnes i to varianter. Ingen av variantene kan overføres til mennesker. Det er vanlig at kaninene blir funnet døde uten forutgående tegn til sykdom. I noen tilfeller har det blitt observert sykdomstegn hos kaninene en kort periode før de døde. Sykdommen er meldepliktig til Mattilsynet, skriver Veterinærinstituttet.

TILGJENGELIG HOS DIN FORHANDLER NÅ!

Den nye A-TEC H3

Ny og oppgradert versjon av vår bestselgende H2-demper, med forbedret teknologi for økt effektivitet og et mer moderne design.

FOR JEGERE
FOR SPORTSKYTTERE
MODULDEMPER
ALUMINIUM OG STÅL
HARD ANODISERT OVERFLATE
GJENGER ELLER A-LOCK
TILGJENGELIG END CAP BRAKE

Kan leveres med A-lock

Tilgjengelig med A-ring

Tilgjengelig med ekstra moduler

Tilgjengelig med End Cap Brake

A-TEC H3-1

A-TEC H3-2

A-TEC H3-3

Produkt	Effekt (dbC)	dbC målt med kaliber	Foroverbyggende (mm)	Total lengde (mm)	Dia	Vekt (gram)	Tilgjengelige kalibere	Montering	Materiale	Overflatebehandling
H3-1	20	.308 Winchester	68,5	149	49,4	263	.224 .264 (6,5) .30 .338 .375 .458	Gjenger eller A-LOCK	Aluminium/gjengeinnsats og flammedemper i rustfritt stål	Hard anodisert
H3-2	27		109,25	189,25		337				
H3-3	30		150	230		412				

A-TEC
SCIENCE OF SILENCE

Det er lett å ta jegerprøven, men det er mye som skal klaffe før man får en felling.

HVORDAN KOMME ORDENTLIG I GANG?

På vei til å bli en jeger

Jegerprøven er avlagt, våpen er kjøpt inn. Turene til skytebana har vært mange, og jaktturer likeså – men fellingene uteblir. Det skal litt utholdenhet til for ikke å hoppe av jegerlivet allerede før det har begynt.

TEKST OG FOTO: SNORRE T. BJERKHOLT

Espen startet sin jaktkarriere for noen år siden og har vært på ulike jakter rundt omkring i Norden. Alt fra Seljords fjell til de finske skoger har blitt besøkt, uten at den helt store uttellingen har kommet.

Jakt handler ikke om å skyte flest dyr, men likevel er det nok viktig for motivasjonen og det å oppleve å knekke noen koder, at man får til en felling eller to i løpet av noe år.

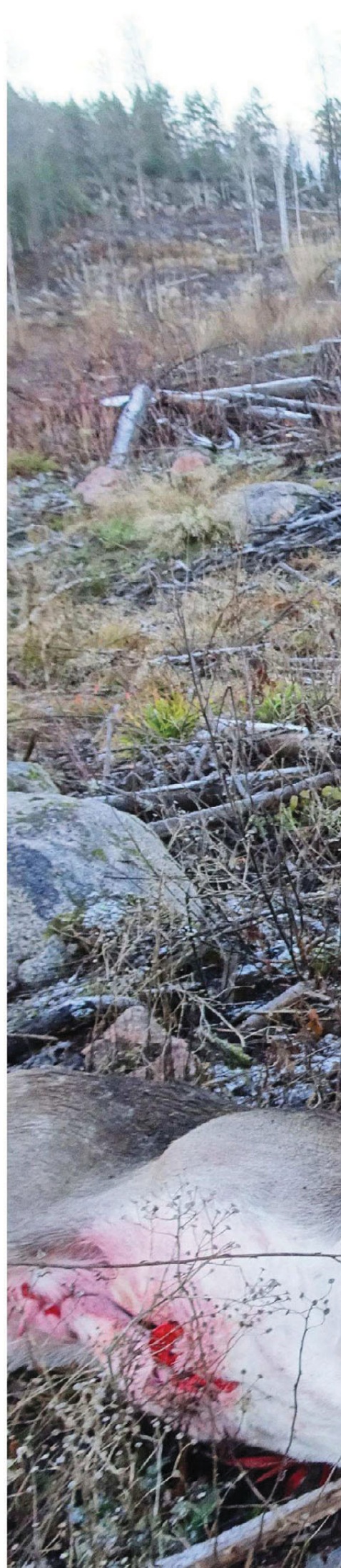
Antagelig er ikke Espen alene om å ha en litt treg start som jeger. Det er lett å ta jegerprøven, men det er mye som skal klaffe før man får en felling. Selvfølgelig kan man ha flaks på første jakt, men som regel blir det mye stang ut de første åra. Mange ferske jegere hopper av i denne perioden.

Svært mange nordmenn har tatt jegerprøven, men antall jegere som betaler jegeravgift, og dermed er aktive som jegere, er betydelig lavere. Kanskje noen trenger et lite puff i riktig retning i de første åra, om de ikke skal ende opp med golf som sin eneste hobby?

EN HJELPENDE HÅND

Planen er at Espen skal være med på to turer til Sverige. Målet med turene, foruten at jeg skal jakte selv, er å hjelpe Espen litt på vei.

Rifle er innkjøpt, en Tikka T3 med et Meopta-sikte på toppen. Fornuftig og funksjonelt utstyr. Min eneste kommentar er at jeg nok hadde satt på en lyddemper. Særlig etter å ha hørt Espen prøveskyte et par skudd, så blir jeg nesten

JAKTGLEDE: Espens
første felling – og det
synes på gliset.

insisterende på at udempa 30-06 er noe han må gjøre noe med.

Vi er i november, og alt av svenske hjortedyr er lovlig vilt. I vårt terreng betyr det kronhjort, elgkalv, rådyr og dåhjort. Her vi er nå er det mest då – og vi har allerede observert då i det ter-
rengavsnittet som vi har peilet oss ut for ettermiddagens jakt.

Vi setter oss i Espens gamle Volvo og kjører til en stor hogstflate hvor jeg på morgenen samme dag så en større flokk med dåhjort smette inn i gransko-

gen på en avstand som var godt utenfor skytehold. Dyra var ustøkka, og det er ikke usannsynlig at de vil komme ut på hogstflata på kvelden, akkurat der de gikk inn på morgenen.

SKUDDSJANSE

Jeg tegner opp terrenget for Espen i grusen på veien og viser hvor jeg tror dyra vil være og ikke minst hvordan han skal komme seg dit. Espen skal nordover og jeg sørover. Jeg følger ham et stykke på veien. Idet vi skilles, kommer jeg med en

SLAPP UNNA: Jakt langs åkerkanter etter gris viser seg å være krevende. Skuddsjansen kommer og forsvinner like raskt.

siste hviskende formaning: Gå sakte den siste biten opp, du kan rett og slett ikke gå sakte nok.

Min plan er å snike sørover, og som sagt, så gjort. Mens jeg beveger meg gjennom et halvt igjengrodd hogstfelt, slår det meg at den nybegynnerfeilen som mange gjør – og kanskje også vi som har holdt på en stund – er at man går for fort fram. Det er utrolig lett å sette opp tempoet i ren iver, og trolig støkker vi mange flere dyr enn vi er klar over med vår utålmodighet.

Nå er det imidlertid bare meg og skogen, og jeg glir inn i «bobla». Stille smyg 50–60 meter, opp med kikkestokk og observere en fem til ti minutters tid, for så å snike litt forover igjen.

Etter en times snik får jeg plutselig opp pulsen idet jeg ser rumpa på en då, men den er utenfor skuddhold, og dyret forsvinner raskt nedover i et sivområde som jeg ikke engang vurderer å rote meg inn i.

Jeg befinner meg nå omtrent en kilometer unna Espen. Likevel skvetter jeg kraftig idet skuddet fra 30-06-en brummer fra nordlig kant. Skuddet runger i

KJØTT OG SAMHOLD

Undertegnede har foruten egne barn, også hatt med seg en god del andre ferske jegere ut på jakt – unge som gamle. Her, som i alt annet i livet, er det tydelig at folk lærer og forstår jaktas mange poenger i forskjellig tempo. Veien inn i jakta vil nok for de fleste likevel kretse rundt noen kjernepunkter.

Har man noen å jakte sammen med? Har man et jaktlag, en gjeng eller bare en jaktpartner, så øker sjansen for å fortsette å jakte. Mennesket er et flokkdyr, og fellesskap er motiverende. Inviter noen inn en helg eller to i løpet av sesongen. Funker relasjonen godt, kan det jo bli et nytt vennskap.

Blir det uttelling i form av viltkjøtt? Å servere egenskutt kjøtt gir jakta dobbelt glede. Går man år etter år for den ene lille rypa, kan nok jakt oppleves som noe sært for mange. Uttelling er viktig og motiverende for videre jakt. Fin startjakt er derfor ofte jakt som enkelt gir kjøtt i fryseren, som lagsjakt etter hjortevilt, gåsejakt eller som i denne reportasjen: en svensketur til villtette marker hos söta bror.

MULIGHETER:
Ved fôringsplassen kommer en god sjanse.

LÆRENEM: Espen skjønner fort hva jakta dreier seg om.

Den nybegynnerfeilen som mange gjør – og kanskje også vi som har holdt på en stund – er at man går for fort fram.

ekko nedover dalen, og jeg bestemmer meg for å bryte egen jakt og isteden gå til Espen.

ESPENS FØRSTE DÅNHJORT

Espen finner jeg lenger unna enn der jeg trodde. Dyra dukket opp som forventet, bare litt ovenfor der vi først trodde de skulle komme ut – og dermed kom dilemmaet for den ferske jegeren. Skulle han bli der han var, eller skulle han forsøke å komme nærmere?

Espen forteller med stor innlevelse om opplevelsen og peker og viser hvordan han klarte å komme nærmere, i skjul bak en liten fjellrabb. Vel framme på skuddhold valgte han å reise seg opp bak en stor kampestein.

Jeg lytter oppmerksomt til Espens historie og kan ikke annet enn å nikke anerkjennende til alle valgene hans. Jakt handler om erfaring, men kanskje også litt om å ha intuisjon for hva man skal

gjøre og ikke gjøre, og på meg virker det som Espen har mye av det siste. Jeg kan i alle fall ikke se hva han kunne gjort annerledes.

«Hva med selve skuddsituasjonen?» spør jeg. «Gikk det greit?» «Flokken besto av både små og store individer, noen nærmere og noen litt lenger bort», forteller Espen.

Avstandsmåler kom opp, og dermed ble dyra lengst unna utelukket – også det en gjennomtenkt og klok handling. Å ta seg litt tid på avstandsmåling kan være fornuftig hvis man er det minste i tvil. De borteste dyra var på drøye 150 meter, mens de nærmeste var på litt over 100, og 100 meter er uansett langt nok for en førstegangsjeger. Men Espen klarte brasene og skjøt presist og godt.

TILBAKE TIL BILEN

Vi trekker dyret sammen, og det blir helt mørkt innen vi er framme ved bilen. Slit-

somt har det vært å få dyret fram – men hva gjør det, når en nybakt dåjeger er blitt til?

Jeg har kommet med noen enkle råd, men jobben og vurderingene har Espen gjort selv, der og da. At begge føler stor glede over resultatet, merkes på den gode stemningen i bilen hjemover.

Å få være med på det første fallet til en relativt fersk jeger er en spesiell og flott opplevelse. At jeg selv ikke har skutt, betyr plutselig ikke så mye. En ny jeger er født, og det slår meg ut ifra alle Espens gode valg, at dette er noe han har naturlige forutsetninger for.

VILLSVINJAKT

Å snike seg rundt etter villsvin er kanskje ikke det man umiddelbart vil tenke på som enkel introduksjonsjakt for en som er fersk i villsvinsjangeren. Første morgenøkt for Espen blir også litt krevende, med en marginal sjanse som man nok

SVIN I SKOGEN: Nå er Espen også nybakt villsvinjeger.

bør være svært erfaren for å klare å utnytte.

Vi sniker langs åkerkanter øst i Sverige, og villsvinet kommer travende ut av intet over et jorde i tussemørket. Vi har allerede spottet grisen i termisk på langt hold og har rukket å trekke inn til skogkanten for å få litt skjul for silhuettenes våre.

Rett før svinet selv når skogskanten, stopper det opp, og tilsynelatende åpenbarer det seg en skuddsjanse. Men bak grisen ligger et gårdsbruk, så å skyte i denne vinkelen vi har nå, er ikke aktuelt.

Grisen passerer oss på 15 meters avstand, men vi står som saltstøtter og leer ikke et øyelokk idet villsvinet går inn i skogen.

HOLDT IGJEN

Nå går det bak tette grangreiner en liten stund, og det gir oss en mulighet til å vri litt på skytestokken, slik at vi står klare der vi tror grisen vil eksponere seg neste gang. Nå har vi klar bakgrunn, og Espen skjønner at han kan skyte hvis sjansen byr seg.

Med ett står grisen der, i lagelig vinkel. Den ser oss fortsatt ikke, og skuddfeltet er fritt for kvister. Espen gjør seg klar for skudd, men før han rekker å ta av sikringen, har grisen gått videre.

Det hadde nok vært mulig å avgi skudd i den settingen vi akkurat opplevde, men samtidig var det et svært lite «vindu» å skyte i, en svært marginal

sjanse, for å si det sånn. Espen har ikke den erfaringen som skal til, og at det ikke ble avfyrt et forhastet skudd, var riktig og bra. Å holde et skudd tilbake er like viktig som å slippe et.

ESPENS FØRSTE VILLSVIN

Vi legger om taktikken, og ved neste kveldsøkt sniker vi inn på en føringsplass. Fører man grisen jevnlig og lar åte ligge uberørt for jakt en stund, kan grisen komme fram både sent og tidlig.

Sola har gått ned, og vi har halvannen times jakt på oss. Vi går forsiktig ut av bilen 500 meter unna åtet, og da vi nærmer oss, ser vi bevegelse av flere dyr nettopp der vi håpet å finne dem.

Villsvinet ser ikke særlig godt, Beveger man seg rolig, og gjerne med litt skjermende vegetasjon mellom seg og dyra, er det utrolig hvor nært man egentlig kan komme – særlig hvis dyra selv er opptatt med næringssøk.

På 60 meter tør vi ikke gå nærmere. Skytestokken kommer opp, og Espen legger våpenet i og blir stående. Grisene beveger seg fram og tilbake, men situasjonen nå er likevel langt enklere enn i dag tidlig, hvor Espen kun fikk en sjanse som varte i knappe to sekunder.

Nå er det flere sjanser som byr seg på løpende bånd. Espen får beskjed om å følge en av de mindre grisene, og etter et minutt eller så kommer smellet.

Utfordrende rekruttering

Mer enn 550 000 nordmenn står i jegerregisteret, et svært høyt tall. Antall personer som betalte jegeravgift i Norge i fjor var imidlertid kun i overkant av 171 000, og enda færre enn dette kom seg over dørstokken og ut på jakt, ifølge Statistisk sentralbyrå (SSB).

At jakt ikke er for alle, ligger i sakens natur. Det må være lov å prøve seg i tangoklubben, på golfbanen eller på jakt – for så å finne ut at dette ikke er noe for deg. Men SSB kan fortelle at i løpet av de to siste årene har antall jegere gått ned med hele 11 %, så da kan vi kanskje snakke om en liten rekrutteringskrise.

Akkurat hvorfor det er færre jegere enn før er vanskelig å sette fingeren på. Muligens har nedgangen i småviltbestanden, og da særlig rype, en negativ innvirkning. Samtidig fortsetter andre arter å øke i antall, som for eksempel hjort.

Jaktmulighetene er der, hvis man evner å lete litt. Kanskje er det vanskelig å komme inn i et etablert jaktlag, eller kanskje handler rekrutteringskrisa også om at nye generasjoner går med nesa i mobilen, og at fysisk aktivitet i idrett og friluftsliv er på vikende front?

Uansett må vi som er ekstra glad i jakta føle på ansvaret og ta med oss noen ut. Hver femte nordmann er oppført i Jegerregisteret, og har man ikke jegerprøven, går det selvfølgelig også an å gå på opplæringsjakt. Skal jakta ha allmenn aksept må vi få flere med oss ut i skog og fjell.

Jeg har stått litt bak Espen og fått en litt annen vinkel, slik at jeg er litt forvirret i forhold til hvilken gris han har skutt på. Men her er det ingen grunn til bekymring – en flott liten matgris ligger nede med et perfekt skudd, og det er bare å gratulere Espen på nytt – nå som villsvinjeger.

NYHET!

MAXUS LANSERER

MAXUS
maxus.no

Null skadetrekk

Valgfri månedsleie

24/7 Mobilitetsgaranti

5 års garanti med
ubegrenset kjørelengde

NÅ GIR VI DEG OGSÅ PRISGARANTI!

Finder du tilsvarende bil fra en konkurrent billigere, slår vi av ytterligere 50.000,-, samt inkluderer vinterhjul og 3 års serviceavtale.

... Les mer på maxus.no
eller kontakt din forhandler.

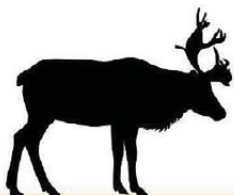
Kjøttunger

Ulike land har ulike jakttradisjoner. Vi har også vår. Ti tusen år med opportunistisk høsting.

DIKTET «ODE TIL ELGBIFFEN» av Hans Børli er vel verdt å lese: «Elgbiff – nødtørftig steikt over ringholet på komfyren i skogskoia. Grovfibret lårkjøtt med barnåler og tørre tyttebærblar klistret i snittet etter Morakniven. Seigt er det, la gå, krever god tanngard. Men smaken, menneske! Karrig tørr men likevel som krydret med all skogens ville poesi: Furubar, røsslyngblommer i seinsommersol, våt bjorkenever og tyriroyk og livets salige brunst ...

De fine smaksvortene på tunga di sender skinnende lykkebud til hjernen, ditt hedenske kjøtteter-hjerte ler lykksalig i brystet. Kort sagt, du er herlig heime på jorda.»

Det kan flere grunner til at lårbiffen var seig, men i og med den var stekt på komfyren i skogskoia, var det kanskje ikke lenge siden dyret var skutt og dødsstivheten dermed ikke hadde sluppet taket. Det innebærer en naturlig forkortning av muskelfibrene, og kjøttet blir seigt.

Det gjør sikkert vondt i en del kjøttthungrige hjerter at avskjæret rundt sårkanalen ikke skal i kjøttkverna, men på reveåtet.

Smaken var det derimot ikke noe å utsette på, og lykken lo i det hedenske kjøtteterhjertet.

Den følelsen kjenner nok mange igjen, for de fleste nordmenn stammer fra framgangsrike jegere og samlere. Utbytte av kjøtt og skinn, og etter hvert rovviltbekjempelse, har preget jakt- og fangstutøvelsen og gjør det ennå i dag.

Oppgjøret for hjorteviltjakt skjer som regel i form av kjøttutbytte. Enten ved at man betaler for kjøttet pr. kilo eller pr. dyr og/eller at grunneier skal ha en viss andel. Enkelte rettighetshavere har begynt å kreve at man også skal kjøpe jaktkort eller deltagerbevis, men de fleste betaler ikke for jakten, kun for kjøttet.

Kr pr. kg er så innarbeidet innen elgjakten at det brukes både av private grunneiere og Statskog som en del av forvaltningen. Store, tunge og produktive dyr koster betydelig mer pr. kg enn lettere dyr. Da sender man et klart signal til jegerne at skyter dere for eksempel ei elgku med slaktevekt over 200 kg, så svir

det på pungen. Og er det noe norske elgjegere forstår, så er det kr pr. kg.

Det så man ikke minst da bly i viltkjøtt-debatten startet for 15 år siden. Det var nok ikke så mange norske storviltjegere som bekymret seg for om de fikk i seg litt bly under fredagstacoen med kvernet viltkjøtt, og blodprøvene fra mange av oss jegere viste heller ikke spesielt høye verdier.

Det ble imidlertid mer alvor da Mattilsynet undersøkte blyinnholdet i kvernet elgkjøtt som ble lagt ut for salg. Flere av prøvene inneholdt mellom 10 og 35 mg bly pr. kilo. EUs helsemyndigheter mener innhold over 0,1 milligram er helsefarlig, og Mattilsynet framholdt at «det er helt uakseptabelt at viltkjøtt som er forurenset av bly selges som mat».

De henviste til Bransjestandard for feltkontroll av hjorteviltkjøtt, hvor det står at alt skuddskadet kjøtt, pluss 10 cm i radius rundt sårkanalen, skal skjæres vekk ved bruk av blyholdig prosjektil. Og det gjør sikkert vondt i en del kjøttthungrige hjerter at avskjæret rundt sårkanalen ikke skal i kjøttkverna, men på reveåtet.

Oppfordringen om å slutte å bruke blyholdige prosjektiler fikk dermed et viktig argument. Bly betydde dårligere kjøttoppgjør når man leverte til viltoppkjøper, og det fikk selv konservative jegere til å begynne å bruke homogene kuler.

Kjøttthungeren gjør seg også utslag i de uendelige diskusjonene om hvilke kuler som gir minst og mest skuddskade. Sårballistikk er ingen eksakt vitenskap, og en bør huske på at norske storviltjegere er en liten kundegruppe for kuleprodusentene. I de fleste andre land bryr de seg ikke så mye om at de må skjære bort en kilo kjøtt fra en bog, så lenge viltet detter i smellen.

En bekjent som jaktet vesentlig over gjennomsnittet brukte overfor kona noe ubetenksomt som argument for all jaktingen, at fryseren ble fylt med mye bra viltkjøtt. Oppunder jul viste hun ham en økonomisk oversikt. Selv uten medregnet tapt arbeidsfortjeneste, kunne de ha spist ute på restaurant hver dag for det han brukte på jakt.

LAPUA MEGA FOR BIG GAME HUNTERS

Lapua Mega er en soft point-kule designet for storviltjakt. Med en tradisjonelle blykjerne og kobbermantel som er bundet sammen for maksimal vektbeholdelse etter treff og ekspansjon.

Mega har en lang mantel som beskytter kjernen og forhindrer for tidlig ekspansjon eller brudd når kula beveger seg gjennom buskas eller gressdekket. Ved treff dobles typisk kulens kaliberbredde, noe som gir en umiddelbar sjokkeffekt.

Presisjonsladet og optimalisert for alle tenkelige miljøer - fra fuktige skoger til tørre varme ørkener, eller snødekte fjell, du kan alltid stole på Lapua!

Idet viltet er skutt, starter en konkurranse mellom jegeren på den ene siden og mikroorganismer og biokjemiske nedbrytningsmekanismer på den andre.

HYGIENE OG TEMPERATUR ER AVGJØRENDE

Hvordan få kjøttet mørt og smakfullt

Det å ta vare på viltet som skytes eller fanges er en viktig del av jeger- og fangstmannskulturen. Og det må gjøres på riktig måte, slik at det gryteklare viltkjøttet holder kvaliteten det fortjener.

TEKST OG FOTO: DAGH BAKKA

Riktig behandling av viltkjøttet i slakteprosessen og under murning er viktig for å få bra kvalitet. Hygiene og temperatur er viktige faktorer i slakte- og morningsprosessen. Idet viltet er skutt, starter en konkurranse mellom jegeren på den ene siden og mikroorganismer og biokjemiske nedbrytningsmekanismer på den andre.

Ulike mikroorganismer som bakterier, parasitter og sopp trenger næring for å overleve og vokse. I en slakteskrott vil det være mye næring for mikroorganismer, og noen av disse kan forårsake sykdom hos mennesker dersom de får vokse og formere seg.

GOD HYGIENE

Kjøttet fra friske dyr er i utgangspunktet praktisk talt sterilt. Forurensninger kan påføres slakteskroten gjennom skudd-

hullet, fra mage- og tarmuttaket, under flåing eller ved håndtering av slaktet i etterkant. Bakteriene overføres til slakteskroten fra dyrets hud eller tarm, jegerens hender og utstyr eller fra miljøet.

Å slakte sterilt er umulig, så målet er å minimere forurensningene. Å slakte hygienisk i felt er mye vanskeligere enn i et slakteri. Så dersom det er praktisk mulig, gjør minst mulig i felt og resten i «slakteriet», uansett hvor primitivt det er. Det beste er bare å vomme ut dyret i felt, for så å transportere slaktet til et sted med minimum tak og tilgang på talje og rent vann. Åpne minst mulig av dyret om det skal slepes langs bakken, og tenk hele tiden på hygien.

RENGJORTE REDSKAPER

Kniver til utvomming og slaktning bør ha rustfritt blad, gummiskaft og plastslire.

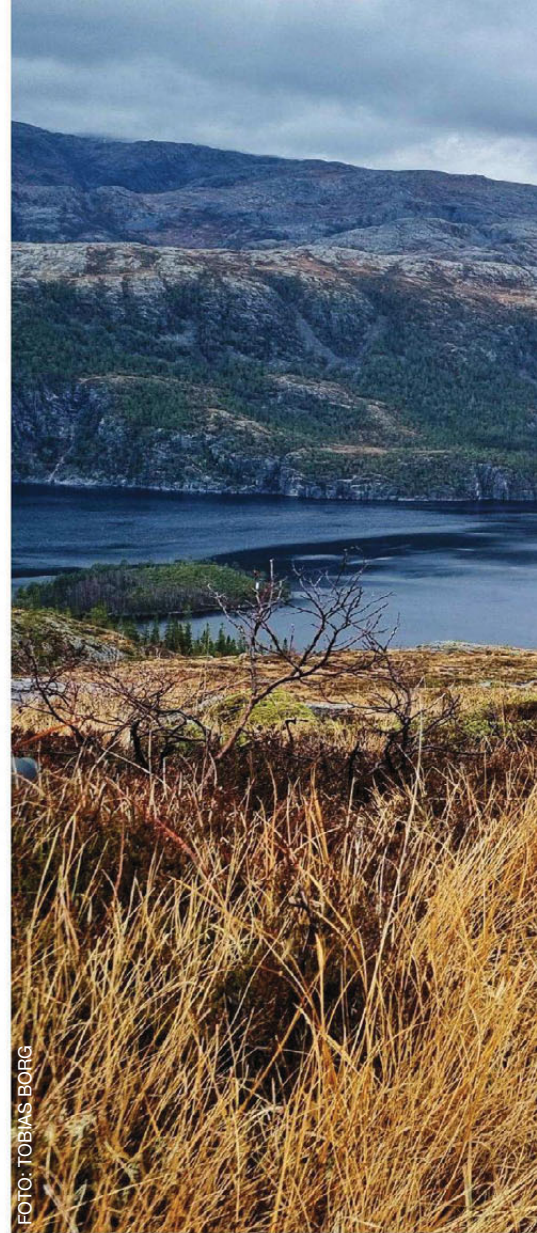

FOTO: TOBIAS BORG

FØR TRANSPORT: Det beste er bare å vomme ut dyret i felt, for så å transportere dyret til slakteriet.

Engangshansker og mansjetter over skjorteermene kan hindre mye av bakteriespredningen når man ikke får vasket seg på hender og underarmer. Man må aldri glemme at man jobber med menneskematt.

I slakteriet eller på slakteplassen skal man ha egne kniver, sager og andre

ELGFALL: Det å kunne ta vare på det viltet som skytes eller fanges er en viktig del av jeger- og fangstmannskulturen.

redskaper. Disse bør vaskes ved minst 82 grader og med et egnet syntetisk/flytende vaskemiddel mellom hver gang man slakter.

Det er ikke alle som ser helt verdien av å være så nøye med hygien. Enkelte ganger får man høre at det var rart folk ikke ble syke av viltkjøtt før, da de felte dyrene ble slaktet og partert i skogen og båret ut i velbrukte Bergans-meiser.

Husk da at for bare én eller to generasjoner siden ble alt viltkjøtt grundig gjennomsteikt eller langkokt. Det hadde daværende husmødre lært av sine mødre eller svigermødre, og på den måten dreppe de det meste av bakteriene.

Dagens viltkjøttspisere skal derimot ha en kjernetemperatur i kjøttet på maks 65 grader, og noen spiser det også rått som «biff tartar». Det krever selvsagt mye mer av dem som slakter og skal omsette viltkjøtt i dag.

SELVE JAKTA

Hygien er viktig, men også hvordan dyret har hatt det før avlivning. Studier av ulike dyrearter viser at stressende

TUNG BØR:
Felt villrein kan med fordel bæres ut med skinnet på. Storbukker bør helst deles.

TEMA

• Viltkjøttkvalitet

FINN ET TRE: Om det felte viltet må overnatte ute, kan det henges opp – om det finnes trær – for best mulig lufting.

behandling av dyret før det avlives kan gi dårligere kjøttkvalitet. Dette kan måles gjennom blant annet pH-verdien i kjøttet.

Et dyr som nettopp har dødd, vil ha mye glykogen (blodsukker) i musklene og en søtlig smak. Etter at døden har inntruffet, skjer en ufullstendig forbrenning av glykogenet til melkesyre, og pH faller fra ca. 7,4 til 5,5 – eller i det minste under 6. Dette starter ca. to til seks timer etter at døden inntraff. Da inntreffer dødsstivheten (rigor mortis) og de fleste ondartede forråtnelsesbakteriene er slått ut.

Dyr som har vært skadeskutt, og hvor det har gått flere timer før det har blitt avlivet, kan ha lavt blodsukker. De må følges opp for å se om dødsstivheten inntreffer som normalt. Dyr som er utmattet før slaktning vil ha mindre glykogen i muskulaturen, og dødsstivheten vil inntre raskere eller utebli helt. Slik kan det normale pH-fallet utebli og kjøttet defineres som «dark, firm and dry» (DFD). Dette er kjøtt som har høyere pH-verdi, noe som gir bedre vekstvilkår for forråtnelsesbakterier og dårligere holdbarhet for vakuumpakket kjøtt.

Den vanlige grensen for DFD-kjøtt settes som regel ved en slutt-pH på 6,2 eller høyere. I internasjonal kjøttindustri brukes også en grense på 5,8, der kjøtt med slutt-pH lavere enn grensen har god kvalitet og bra holdbarhet.

BRUK AV HUND

Det er ikke kjent at rådyr eller hjort som har vært i ordinær los for lovlig hund (boghøyde under 41 cm), eller elg som har stått i ståløs, har blitt så forstyrret og stresset at det har senket blodsukkerinnholdet og dermed hatt noe å si for den framtidige dødsstivheten og kjøttmørningen av slaktet.

En som har forsket litt på temaet er Marte Bakka Haugen. I sin bacheloroppgave «Effekt av to ulike jaktformer på kjøttkvaliteten hos elg» fra 2018, skriver hun at pH-verdien ble målt i 41 elgslakt i Vest-Agder, Aust-Agder og Telemark. Alle prøvene ble målt med et portabelt pH-apparat i ytrefileten, 24 timer etter at dyret ble skutt.

Hun undersøkte om det fantes en forskjell i pH-verdien mellom jaktmetodene løshundjakt og drivjakt uten hund. Det ble også gjort analyser knyttet til elgens alder, kjønn, fart for avlivning og elgens oppmerksomhet på jegeren.

Resultatene viste at det ikke fantes noen statistisk signifikant forskjell i

FLÅ: Må man flå dyret i felt, er det en fordel å få hengt det opp.

pH-verdiene ved løshundjakt og drivjakt. Det fantes heller ikke noen signifikant forskjell i pH-verdiene knyttet til kjønn, aldersklassene kalv, 1,5 år og eldre, og heller ikke mellom uoppmerksomme og oppmerksomme elg.

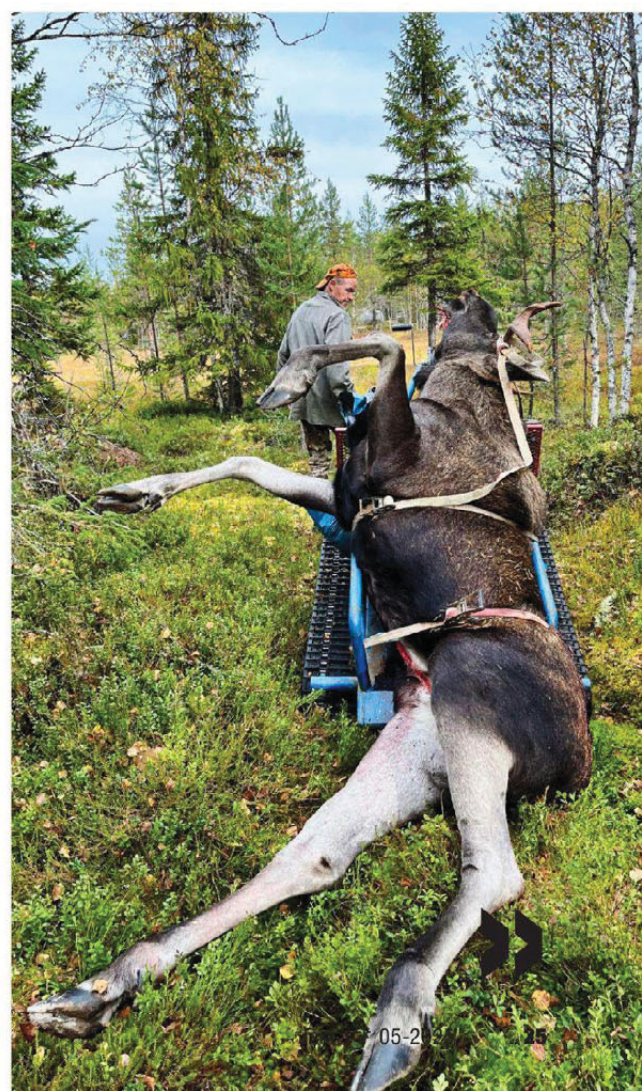
Og det fantes heller ikke noen sammenheng mellom elgens fart for avlivning og pH-verdier.

37 av de 41 målte elgene hadde pH-verdi under DFD-grensen pH 5,8. De fleste av de ekstreme verdiene (over pH 5,8) hadde situasjoner bak seg som skadeskutting, som kan tenkes var grunnen til høy pH-verdi.

OPTIMAL TEMPERATUR

En annen viktig faktor for at mørningsprosessen skal komme i gang, er temperaturen. Den optimale temperaturen i kjøttet er mellom 12 og 18 varmegrader. Blir det kaldere enn 10 varmegrader, stopper denne enzymaktiviteten opp, og vi får kuldeforkorting, væsketap og seigt kjøtt.

Er det varmere, er det fare for ondartede bakterieangrep og forråtnelse. Etter ett til to døgn kan slakteskrotingene henges

UTTRANSPORT: Under transport er det en fordel at minst mulig av dyret berører bakken.

MUSKULØS:
Eldre dyr har mer bindevev enn yngre. Muskler som brukes mye, som i forparten, har mer bindevev enn i bakparten.

UNDER TAK: Et «slakteri» må minimum ha galge med talje og tak over. Det må ikke regne på slakteskrottene.

til lagring/modning ved temperaturer under 7 grader. Med melkesyren som drivstoff, vil da enzymene bearbeide muskelproteinene slik at tyggemotstanden i musklene går ned. Samtidig vil de karakteristiske og ønskede smaksegenskapene ved de enkelte viltartene komme til sin rett.

Kuldeforkortning vil si at kjøtt får redusert kvaliteten fordi det blir kjølt ned eller frosset ned for tidlig, før den naturlige dødsstivheten er inntruffet. Dødsstivheten innebærer blant annet en naturlig forkortning av muskelfibrene i kjøttet, og kuldeforkortning arter seg som en forsterkning av dette fenomenet. Resultatet er at kjøttet blir seigt.

Dersom skroten av en stor elg, hjort eller villreinbukk må bli liggende ute i skogen eller på fjellet den første natten, er det viktig at lårene, bogene og spesielt den tykke nakken kjøles ned tilstrekkelig, slik at ikke kjøttet surner. Splitt skinnet i nakken og skjær opp bogene, så de kan slås ut fra sidene.

Det er også viktig å sørge for luftsirkulasjon under dyret. Det kan gjøres ved

å legge stokker, rajer eller store steiner under dyret. Mindre dyr kan henges opp om det finnes trær, så det blir best mulig lufting.

40 DØGNGRADER

Dersom man ikke har tilgang til rom hvor man har kontroll på temperaturen, kan man vente med å flå kalver og ungdyr til dagen etter, dersom det er fare for at temperaturen blir lavere enn ti varmegrader det første døgnet. Heng dyret luftig i viltsekk og med tak over. Det må ikke regne på slakteskrottene.

Det ideelle er at et slakt forblir helt og upartert inntil dødsstivheten har «satt seg». Villrein og annet hjortevilt som ikke kan uttransporteres helt, og som må grovstykket mens det ennå er varmt før det kan bæres hjem i ryggsekk, byr derfor på utfordringer. Parter så lite som mulig. Sørg for at de deler som inneholder biffer og steker, så langt det er mulig forblir intakte.

Kuldeforkortning vil si at kjøtt får redusert kvaliteten fordi det blir kjølt ned eller frosset ned for tidlig.

De fleste klarer imidlertid å få hengt skroten hel til modning. Temperaturen skal være under 7 plussgrader for viltkjøtt, og anbefalt morningsstid er 40 døgngader. Det er en varmesum som under optimale lagringsforhold og hygienisk behandlet slakt, med fordel kan forlenges. Kjøtt som skal kvernes eller hakkes, kan skjæres ned og kvernes eller fryses inn ganske ferskt. Det vil da ha bedre bindeevne.

Biffer og fileter kan gjerne ligge betydelig lenger. Spesielt om man er nøye med slaktehygien og bruker vakuumering. Om man ikke har tilgang til kjølerom, vil et gammelt kjøleskap kunne romme mange vakuumpakkede stykningsdeler, og langtidsmorning kan gi kvalitetsforbedringer på viltkjøttet. Det er imidlertid viktig å huske at ondartede bakterier kan gro svært raskt også i en vakuumpakning, selv ved ganske lave temperaturer.

Bindevevet skjer det derimot ikke noe med under morningsprosessen. Eldre dyr har mer bindevev enn yngre dyr. Muskler som brukes mye har mer bindevev, og muskler i forparten har mer bindevev enn muskler i bakparten. Under varmebehandlingen ved tilberedningen av viltkjøttet skjer det imidlertid mye med bindevevet. Ved rundt 60 grader denaturerer bindevevsproteinene og blir til gelatin. Mye av viltsmaken sitter også i bindevevet og fettene på et slakt.

LUFTFUKTIGHETEN

For selve lagringslokalet/kjølerommet er det viktig at luftfuktigheten ikke blir for høy, særlig om mye viltkjøtt henges inn samtidig. Elektrisk vifte eller kondensator kan trekke fuktighet ut av rommet. Anbefalt relativ fuktighet er mellom 75 og 85 prosent. Er det for tørt, kan tørkesvinnet på kjøttet bli stort og kjøttet unødig tørt.

Kommer det litt hvit mugg på kjøtt til eget bruk som henger til modning, kan dette lett vaskes vekk med litt eddikvann (5 % eddik) eller saltlake. Kommer det derimot mugg av «alle regnbuens farger», skal man være forsiktig. Det er da

ikke bare det synlige mugget/slimet som kan være giftig, men også sopphyfene som har vokst ned i kjøttet, og avfallsstoffene som soppene utskiller.

IKKE ETT FETT

Om noen skulle være opptatt av såkalt «kjøttskam», det vil si at man konsumerer mer enn anbefalt mengde rødt kjøtt, så er ikke viltkjøtt med i helsemyndighetenes mengdeanbefalinger og regnes

NØYE: Dersom man ikke har tilgang til rom hvor en har kontroll på temperatur og luftfuktighet, må man følge nøye med kjøttet som skal mørnes.

ikke som rødt kjøtt i den sammenheng. Viltkjøttet er magert og inneholder mindre enn 3 prosent fett. Sammenlignet med kjøtt fra husdyr har det mer av det sunne flerumettede fett og mindre mettet fett, som regnes som usunt.

I tillegg har viltkjøtt mindre marmorert fett. Fettet hos ville dyr er fordelt utenfor kjøttet og fungerer som isolering og energilager.

Fettsettingen på et vilt kan være svært forskjellig avhengig av alder og kjønn, og periode i jakttiden. Generelt er det slik at de store fettdepotene på ryggen og lårene, fett rundt innvollene og spesielt nyrene, er det som først brukes opp av dyret. Til slutt brukes fett på hjertet og i beinmargen. Dersom et dyr knapt har fett rundt blodårene øverst på hjertet i jakttiden, er det grunn til å mistenke at det er noe galt fatt med dyret. I det minste vil kjøttkvaliteten være vesentlig redusert.

Viltkjøtt inneholder omega-3 fettsyrer på nivå med magre fisketyper. Viltkjøtt er veldig proteinrikt og inneholder dobbelt

så mye vitamin B12 som kjøtt fra husdyr, i tillegg til rikelige mengder med vitaminene B1 og B2. Det er en god kilde til mineralene som sink og jern og noe kalium.

Rødfargen til reinsdyrkjøtt skyldes at det inneholder ca. tre ganger så mye jern som storfekjøtt, mens elg, hjort og rådyr har omtrent 35 prosent mer jern. Og med tanke på villreinkjøttets historiske

betydning for oss nordlige jegere bør det kunne spises både med andakt og en velsmakende følelse.

Kilder: «Feltkontroll av hjorteviltkjøtt».

Kurshefte. Skogkurs. 2022.

Bakka Haugen, M. «Effekt av to ulike jaktformer på kjøttkvaliteten hos elg». Bacheloroppgave, Høgskolen i Innlandet. 2018.

FARGESTERKT: Rødfargen til reinsdyrkjøtt skyldes at det inneholder ca. tre ganger så mye jern som storfekjøtt, mens elg, hjort og rådyr har omtrent 35 prosent mer jern.

JAKT PÅ TRØNDELAGSKYSTEN

Rådyr til frokost og rype til lunsj

Det er fortsatt bekmørkt, men gnistrende stjerneklart da jeg sniker meg ut på post i kanten av et lite skogholt. Det er en vakker morgen, med fine forhold for posteringsjakt på rådyr.

TEKST OG FOTO: OLE HUGDAL

SÅ SMALT DET: Ei spennende morgenøkt ender med et smell. Årets første rådyr er et faktum!

DRØMMEDAG: En fantastisk dag i fjellet og et par ryper i sekken. Det er sånne dager man drømmer om hele resten av året!

Ofte beiter rådyr på enga i morgentimene, eller de passerer over enga mellom noen skogflekker under morgentrekket. Det er heller ikke utenkelig at det ligger dyr der ute allerede nå, gjemt av halvhøyt gress og stummende mørke, så det gjelder å være så stille som mulig.

Jeg måler opp noen holdepunkter med avstandsmåleren så fort jeg har satt meg ned, for å være trygg på at jeg ikke strekker eventuelle skuddhold lenger enn jeg vet jeg kan håndtere. Når det er klart er det enda lettere å slappe av på post, synes jeg. Man kan roe helt ned, nyte stemningen, bruke kikkerten og la tankene fly.

PRESTASJONSANGST

Et privilegium man har som lærer, er høstferien, som inntreffer omtrent midt i jaktsesongen. I år har jeg imidlertid gått litt hardt ut og nærmest lovet åttendeklassingene at vi skal flå og partere rådyr på uteskoledagen etter ferien. Dermed har jeg skaffet meg et ekstra påskudd for å prioritere rådyrjakt i ferien, men også litt prestasjonsangst. Det hadde vært veldig gunstig å få tak i et dyr for å unngå «mobbing» fra en gjeng forventningsfulle ungdommer!

Tida går, og kaffekoppen tømmes uten at noe skjer. Det er blitt nesten helt lyst, og jeg har så smått begynt å miste trua på det hele, da det plutselig står et

dyr ute på marka. Hvor i alle dager kom det fra? For tre sekunder siden var enga tom, men nå står det jammen et enslig rådyr og stirrer mot meg, maks 150 meter unna! Det må ha ligget der allerede da jeg gikk på post, for det kan ikke ha kommet seg så langt ut i åpent landskap uten at jeg har sett det.

Dyret stirrer i min retning, og jeg venter ei stund før jeg tør å bevege meg. Det ser ut til å være ei geit. Normalt ville jeg forsøkt å spare geiter i det aller lengste, men i dag vurderer jeg det annerledes. Et bevisst uttak av kje og bukker her de siste åra, gjør at det går greit å ta ut ei enslig geit i år. Og for elevenes del vil det dessuten være veldig stas, og de vil få mye god læring dersom det blir rådyrfall!

ÅRETS FØRSTE RÅDYR I BOKS

Da rådyret begynner å beite, får jeg lurt fram rifla og gjort meg klar. Men geita beiter seg raskt i skjul bak ei brei rogn før jeg får «godt tak» på den. Dermed må jeg opp på beina og snike meg litt sideveis og nærmere, før jeg finner den igjen. Det går heldigvis bra, og jeg finner ei ny glenne det er greit å skyte fra.

Da begynner rådyret å trave rett mot meg, og jeg får det plutselig travelt med å komme meg i skytestilling. Holdet er krympet til kanskje 60 meter da det roer seg og fortsetter frokosten. Med tofot og god tid blir det et enkelt og sikkert

Foran meg ligger ei langsmal eng, og bortenfor den en større, skogkledd haug. Fra en liten forhøyning har jeg brukbar oversikt over enga, selv om kantvegetasjonen stedvis er ganske tettvokst og høy.

Innimellom rister en svak vindtrekk fra øst i frossent, høstfarget løvverk. Vindretningen kunne nok vært bedre, men er ikke helt håpløs. Hvis den bare forblir stabil, vil nok menneskelukta så vidt unngå å værsette enga. Jeg finner fram kikkerten, avstandsmåleren, ei brødskeiv og termoskappen. Så er det bare å sette seg ned og vente på en ny dag – og forhåpentlig noen frokostgjester.

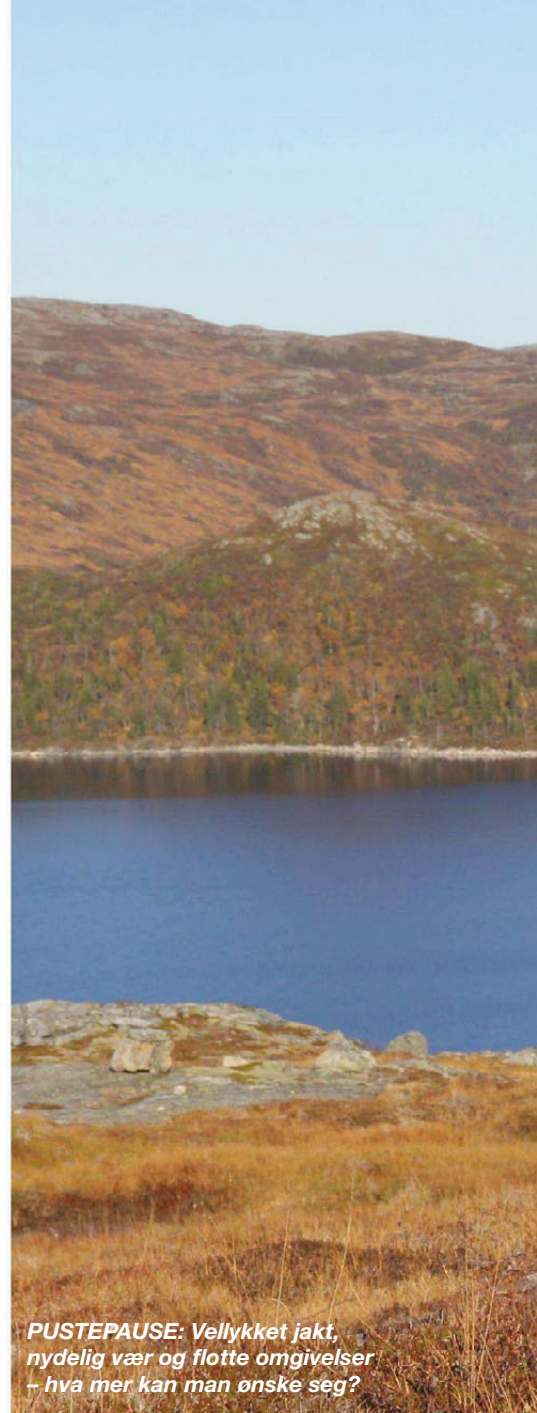

FULL PAKKE: Flott vær, fine fjell, rådyr til mörning og ryper i sekken – ikke rart jegeren er fornøyd med dagen!

GODT UTSTYRT: Med tofot og dempet rifle i kaliber 223, blir skytinga sikker og behagelig.

PUSTEPAUSE: Vellykket jakt, nydelig vær og flotte omgivelser – hva mer kan man ønske seg?

skudd. Kombinasjonen 223 og demper er behagelig og lydsvak, og det er lett å høre det karakteristiske «klasket» idet prosjektilet møter skinn, kjøtt og bein. Kula går inn bak venstre bog og ut i forkant av den høyre, og rådyret velter over ende etter en lynrask 40-meters spurt.

Årets første rådyr er i boks! Vel hjemme får jeg hengt opp rådyret til

mörning og satt over et par kopper kaffe. Etter en grytidlig start på dagen er det godt å bikke seg nedpå og gjenoppleve morgenens begivenhet med en god kopp kaffe.

Men utenfor vinduet viser høstfjellet seg fra sin klareste og mest fargerike side, og jeg innser at dagen fortsatt er ung. Det blir rett og slett for dumt å sitte inne sær-

lig lenge. Skal tro om det går an å pynte på dagens fangst med ei rype eller to?

ET KJERNETREFF

Snart er sekken og hagla klare for ny tur. På tur opp mot snaua svinger jeg bortom noen små åsrygger med kjerr og smågraner, først og fremst i håp om å treffe på orrfugl. Det gjør jeg ikke denne gangen, men noen ryper får jeg på vingene her i nedre del av terrenget.

Først kommer en lirypestegg ut av en busk under høylytt raping og flaksing, bare 5–6 meter foran meg. Skuddsjansen er av den sorten det ville vært pinlig å bomme på. Heldigvis er andreskuddet en kjernetreff, etter et litt for stressa førsteskudd. Rypa lander død i lyngen, mens en sky av fjær danser rolig vestover

Skuddsjansen er av den sorten det ville vært pinlig å bomme på. Heldigvis er andreskuddet en kjernetreff, etter et litt for stressa førsteskudd.

heia. Herlig! Skal tro hvor mange som har fått oppleve å skyte både rådyr og rype samme formiddag?

Jeg kjenner meg uansett heldig, som har tilgang på så mye natur og så mange muligheter i nærområdet! Rypa ligger ikke ensom i sekken lenge før den får sel-skap av ei til. Denne gangen er skudd-sjansen travel og vrien, men jeg finner en åpning mellom tette skjortegraner og får ei rype på andreskuddet. Og det allerede før jeg er kommet opp i det jeg normalt anser som godt rypeterreng!

Godt fornøyd med tingenes tilstand blir jeg enig med meg selv om å tone ned jakta en smule. På en så flott og vellykket dag er det like greit å nyte fjellet som å stresse med å få livet av flest mulig ryper. Og selv om det har vært greit med fugl

i høst akkurat her, er trenden for rypebe-standene generelt både klar og tydelig – det er aldri dumt å begrense seg litt.

Jeg legger heller kursen oppover i ter-renget og mot den nærmeste toppen. Sola står fortsatt høyt da jeg slenger meg ned i lyngen på fjellets høyeste punkt. Det noen kvadratmeter store, lyngdekte platået her oppe er vanligvis en hustrig og forblåst plass i oktober, men i dag er platået virke-lig den perfekte plassen å befinne seg.

Sola kjennes godt og trekken har stilnet helt. Herfra kan jeg se langt til havs i vest og Nord-Trønderske grensefjell i øst. Jeg nyter utsikten, maten, høstfargene og sola så godt jeg kan, og kjenner roen og takk-nemligheten sige inn over meg. Og jeg har det ikke travelt i det hele tatt. Her oppe skal jeg jammen bli liggende lenge!

BRUK LYDDEMPER!

Demper på rifla gjøre både smel-len og rekylen betydelig svakere – ofte med bedre skyting som resultat. En annen fordel med dempet rifle, gjerne i kombina-sjon med et lett kaliber, er at du slipper mye «hopping» i børsa når skuddet går. Dermed kan du observere skuddreaksjonen og treffet i dyret. Et annet viktig argument er hørselen din – den bør du ta godt vare på!

SER MØRKT PÅ NY VILTRESSURSLOV

Håper at Stortinget sier nei

Regjeringen vil forby bruk av termisk sikte under jakt. Jaktguide Jens Lindskog håper at Stortinget stemmer ned forslaget.

DYREVELFERD ER VIKTIGST:
– Etter at vi tok i bruk termiske sikter har antall skadeskytinger og ettersøk blitt redusert, sier den erfarne jegeren og jaktguiden.

BLIR DYRT: 10000-vis av termisk sikter er i dag fastmontert på norske jegeres rifler. Nå må kanskje siktene legges i skuffen.

I april la Regjeringen ved Landbruks- og matdepartementet fram forslag til ny lov om jakt, fangst og felling av vilt, kalt Viltressursloven. Loven skal erstatte Viltloven fra 1981 og er utarbeidet i samarbeid med Klima- og miljødepartementet.

Det er ventet at Stortinget vil behandle forslaget i løpet av juni. Da forslaget til ny lov var på høring i fjor, kom det inn rundt 1000 innspill. Hovedtyngden av disse handlet om et eventuelt forbud mot bruk av termisk sikte under jakt, og det var mange argumenter både for og mot et slikt forbud.

Jens Lindskog er leder i Åkerfjorden jakt, Norges største operatør innen jaktturisme. Han håper at Stortinget vil stemme ned Regjeringens forslag om å forby bruken av termisk sikte.

HAR TATT KONTAKT MED POLITIKERNE

– Jeg har skrevet et høringsnotat til Stortingets representanter og håper at de vil lytte til folk med jegererfaring og setter seg inn i problematikken før de tar et standpunkt, sier Lindskog.

Selv har han god erfaring med bruk av varmesøkende sikte.

– Jeg begynte å skyte med termisk sikte for tre år siden da jeg var på villsvinjakt på Kornsjø, og ble fascinert med en gang over hvor effektivt det var som hjelpemiddel for å drive sikker jakt. På hjortejakt har jeg også erfart at bare en sånn ting som å skille mellom mor og kalv, med termisk sikte er det mye lettere å se hvem som er mora, så slipper du at kalvene går der uten mora si, sier Lindskog.

Selskapet hans disponerer over 150

hjorteløyver, og hver høst guider han og kollegene 100–150 hjortejegere.

– Vi har brukt termisk sikte de siste to–tre årene, og jeg ser bare fordeler. Det blir mer human jakt, det er blitt mindre skadeskyting hos oss, sier han.

IKKE BARE DYKTIGE JEGERE

Det er ingen grunn til å stikke under stol at jakt ikke alltid er et glansbilde, ikke alle jegere er like dyktige, og ikke alle skuddene som fyres av under jakta er like bra.

– Det er virkeligheten. Når jegere sitter der i skumringen, er det noen av dem som strekker strikken med kornete sikter i dårlig lys, uten å se hva som er bak og fram på dyret. Jeg møter hele skalaen, fra førstegangsjegere til svært erfarne. Det er en grunn til at det stilles minstekrav til norske jegere om skytetrening. Likevel er det mye skadeskyting, folk er ikke godt nok trent til å skyte, men de skyter likevel. Derfor mener jeg at bruk av termisk sikte under jakt vil gi en bedre dyrevelferd, sier Lindskog.

Et av argumentene som har vært brukt mot termiske sikter, er at det vil føre til mer tjuvjakt.

– De som driver med tjuvjakt vil jo ikke slutte å bruke termisk sikte selv om det blir forbudt, de bryter jo loven uansett, sier Lindskog.

Hovedargumentet mot bruken er at det vil bli for lett å jakte, og at det kan føre til overbeskatning på sårbare arter.

– Jeg mener at dyras velferd er det viktigste. Nær 65 prosent av all hjort i Norge skytes i skumring, på natt og i grålysningen. Termisk sikte gir mindre skadeskyting og ettersøk og reduserer

De som driver med tjuvjakt vil jo ikke slutte å bruke termisk sikte selv om det blir forbudt

TERMISK MAGI: Kontrastene kommer tydelig fram ved bruk av termisk teknologi i mørket.

faren for å skyte feil dyr i flokken, det burde være overordnet. Overbeskatning handler om jegerens moral. Mitt inntrykk er at norske jegere har gode holdninger og holder seg til kvoter, bestandsmål og andre reguleringer, sier Lindskog.

FORSLAGET

§ 26 Bruk av synlig lys og særskilte siktemidler. Bruk av lyskilder som gir synlig lys under jakt og fangst er forbudt, med mindre annet følger av eller i medhold av lov. Det samme gjelder bruk av restlysførsterkende og termiske siktemidler og andre siktemidler med teknologi som har til formål å lyse opp eller forbedre synligheten av omgivelsene eller viltet for jegeren. Kongen kan gi forskrift om unntak fra forbudet etter første ledd og stille krav om varsling og rapportering.

TROFÉ: Hvilken jeger ville ikke hatt geviret fra denne praktoksen på veggen?

Bør storoksen få leve?

Å skyte selveste storoksen er enhver elgjegers drøm. Men er det fornuftig elgforvaltning?

TEKST: DAG KJELSAAS, BJØRN MIKAEL PETERSEN OG STIAN VALDERHAUG

FOTO: KNUT ERIK WEMAN

FIKK LEVE:
Storoksen holdt seg i tettskogen og gjorde stadige utfall mot hunden.

FOTO: BJØRN M. PETERSEN

Jämthunden Birk løfter snuten, spisser ørene og tar et raskt utslag nordover mot et plantefelt. Så hører jeg den jevne, dype boffingen i uttaket. Litt etter får jeg øye på en piggokse som sniker seg unna et par hundre meter til siden for losen. Da er det sikkert ku og kalv hunden jager på, tenker jeg.

Kyrne i en stamme med få og unge elgokser føder seinere enn i områder der det er flere og store okser.

Slik som losen står, er det foreløpig ingen mening i å bevege seg. Feil vind og åpent lende gjør det nesten sjanseløst. Jeg sitter heller og venter litt. Kanskje den flytter seg litt, slik at det blir lettere å komme innpå.

GANGLOS

Mens losen fortsatt står støtt, hører jeg det knaker i kvist, og noen mindre graner står og svaier. Tydeligvis forsøker elgen å jage vekk Birk, men det er nok lettere sagt enn gjort. Jeg stusser egentlig litt over at elgen holder slikt leven med bikkja. Ei elgku kan selvsagt være sinna

nok, men dette virker ganske brutalt.

Etter en stund begynner losen å flytte på seg. Først raskt et par hundre meter, før den stopper i en tett ungskog, der elgen på nytt forsøker å kvitte seg med bikkja. Deretter blir det sakte ganglos over en liten åsrygg, før det står stille igjen.

Jeg går et lite stykke vestover for å få riktig vindretning før jeg vinkler mot losen. Da jeg nærmer meg, ser jeg liggeplasser etter flere dyr i snøfallet fra morgenen. Her er det både fersk møkk fra kalv og ku og spor og møkk fra en okse som ser ut til å være betydelig større enn en piggokse. Med ett kjenner jeg at jeg blir mer våken og anspent. Kanskje det er en virkelig storokse her?

Dette har jeg opplevd før. Hvis en skikkelig storokse først slår seg til i et område, virker den som en magnet på andre elger. Jeg har nå beveget meg slik at jeg står oppe på en liten åsrygg knapt

50 meter fra losen. Heretter blir det ren smygjakt i den myke fleecedressen.

18-TAKKEREN

Elgen flytter seg flere ganger, men til slutt får jeg se Birk gjennom en liten åpning i vegetasjonen. Jeg plystrer forsiktig, slik at han skal skjønne at jeg er i nærheten. Da begynner han å logre, samtidig som han gir på enda mer.

Det er knapt 20 meter bort til losen. Med ett får jeg se en elg som kommer sigende fram mot Birk. Og for en elg! Den har et massivt gevir og så mange takker at det nesten ikke er til å tro. Nakken er nesten dobbelt så grov som på noen annen elg jeg har sett før.

Jeg synes en elg på 250 kg er stor. Denne er nok langt over 300, kanskje 350 kg, og jeg ser at geviret teller 18 takker. Jaktlaget skal ikke skyte slike store okser uansett, så her er det bare å kose seg med opplevelsen. Til slutt plystrer jeg inn bikkja og rusler ned til kaffebålet.

EN INVESTERING

Rundt bålet blir vi sittende og prate om storokser. Jeg minnes en opplevelse under elgjakta for et par år siden, da jeg observerte en storokse med hele fire kyr. Geviret var riktignok ikke så voldsomt,

FOTO: DAG KJELSAAS

GOD INVESTERING: Bjørn Mikael Pettersen har jaktet elg i flere år og har konkludert med at i hans jaktterreng er det er fornuftig forvaltning å la de største oksene leve.

HAREM: Voksne okser kan ha mange kyr rundt seg i brunstperioden.

FOTO: BJØRN M. PETTERSEN

men oksene var virkelig stor og kraftig i kroppen. Tydeligvis syntes kyrne at han var en staselig kar.

Det jeg bet meg merke i utover i jakta det året, var at jaktlaget i det samme området skjøt mange dyr og observerte flere andre, mindre okser. Men storingen ble ikke skutt. Kunne han være grunnen til at det var så mange dyr i området?

De andre karene kan fortelle om mange opplevelser som tyder på at store okser trekker til seg både kyr og andre elger i større grad enn små okser. De har også erfart at kyrne kommer seinere i brunst om de ikke finner en skikkelig stor okse.

Mens jeg pirker i bålet, tenker jeg på utviklingen i elgstammer der det skytes hardt på storoksene, slik at paringen skjer seint. Våren kommer nå merkbart tidligere enn for noen år siden. Dermed vil kalver som blir født seint, gå glipp av den beste beiteperioden. Etter noen generasjoner kan elgstammen lett bli skjev, med lav vekt på dyra.

Jeg kikker opp mot åsen der 17-takkeren sto i los, og tenker at å la kjempen gå er en god investering for elgstammen i terrenget.

FRA FORSKERHOLD

På øya Vega har forskerne i mange år radiomerket nesten alle elgene. Ved hjelp

av merking og kontrollert avskyting har de kunnet følge stammens utvikling.

– Vegaprojektet er delvis avsluttet nå, men vi følger opp de individene som fortsatt går med sender. Vi skrev en rapport for et drøyt år siden som oppsummerer erfaringene vi gjorde oss gjennom 30 år på øya, forteller forsker Erling J. Solberg.

En av forskernes konklusjoner er at kyrne i en stamme med få og unge elg-oksler føder seinere enn i områder der det er flere og store okser. De første elgene på Vega ble merket i 1992, og siden har man blant annet observert hva som skjer når man skyter vekk storoksene i en stamme. Likevel har verken disse forsøkene eller andre kjente elgstudier gitt et sikkert svar på om én storokse – eller flere – i et terreng vil holde på flere dyr enn småokser.

– Dette hevdes ofte å være tilfelle, men så vidt jeg bekjent, har det aldri vært undersøkt direkte, eksempelvis ved bruk av radiomerket elg, forteller Solberg.

– Noen elgjegere mener at storoksene vandrer og besøker mange kyr i stor omkrets?

– Okser synes å vandre mer og bruker større områder enn kyrne i løpet av hele året, spesielt i brunsten. I Nord-Trøndelag

FOTO: PRIVAT

FORSKER: Erling J. Solberg er seniorforsker ved Norsk institutt for naturforskning (NINA).

benyttet eldre okser (2+) i gjennomsnitt et tre ganger større hjemmeområde enn kyrne og åringsokser i jaktperioden – som sammenfaller med brunsten. Hvorvidt det også er aldersforskjeller i områdebruk for okser eldre enn to år, har vi fortsatt for lite data til å undersøke, sier han.

FOTO: PRIVAT

OGSÅ JEGER: Som forsker har Erling J. Solberg fulgt elgstammen på Vega gjennom tre tiår. Han er også jeger, for anledningen fotografert under hjortejakt.

– Er det kyrne som trekker oksene inn til et terreng, eller er det omvendt?

– Godt spørsmål. Basert på anekdotisk informasjon fra radiomerkede individer, kan det virke som om det kan være begge deler. Vi ønsker å undersøke en del av disse aspektene nærmere på Vega, der de aller fleste elgene er radiomerket, sier forskeren.

FORSINKET BRUNST

I Alaska er det kjent at det dannes «harem» rundt store elgokser i brunsten, og at dette nærmest kan sammenlignes med skogsfuglenes spillplasser. Da vi spør om dette også er tilfelle i den norske elgstammen, svarer Solberg slik:

– I Nord-Amerika er det hovedsakelig i åpne tundraområder man finner slik haremsdannelse. Det har vært spekulert i om dette også kan være tilfelle i relativt åpne områder i det nordlige Skandinavia, for kjønnsratene ble for skjeve. Men vi har ikke nok informasjon når det gjelder dette.

– Hvor hardt kan vi beskatte storokse-
ne uten uheldige konsekvenser?

– På kort sikt kan skjeve kjønnsrater medføre forsinket brunsttidspunkt og kalving, og i verste fall at ikke alle bruns-

På kort sikt kan skjeve kjønnsrater medføre forsinket brunsttidspunkt og kalving, og i verste fall bidra til at ikke alle brunstige kyr blir bedekket.

tige kyr blir bedekket. På den annen side vil en større andel kyr i bestanden produsere flere kalver – for en gitt vinterbestand. Hvis bestandens produktivitet – kjøtt eller tilvekst av dyr – er viktig, kan man sannsynligvis akseptere svært skjeve kjønnsrater før redusert bedekningskapasitet oppveier den positive effekten av flere kyr i bestanden, mener Solberg, og fortsetter:

– Det finnes imidlertid både estetiske (observasjon av okser), jaktlige (mulighet til å skyte storokser) og genetiske momenter som også er viktige. På lengre sikt vil skjeve kjønnsrater kunne få uheldige genetiske konsekvenser, fordi kun et fåtall okser forestår alle paringene.

GENETISKE KONSEKVENSER

Slike bestander kan over tid tappes for genetisk variasjon, noe som vil redusere elgens framtidige muligheter til å tilpasse seg miljøendringer. Sistnevnte er noe forskerne har prøvd å kartlegge, blant annet på Vega.

– Finnes det eksempler på degenere-
ring av elgstammen?

– Hvis det er genetisk degenerering du tenker på, har vi ingen gode eksempler på det.

– Kan du bekrefte at unge elgokser i et terreng fører til at kyrne brunster seint og får seintfødte kalver?

– Det er hva vi erfarte på Vega, der vi eksperimentelt dreiet kjønnsraten i retning av yngre og færre okser, forteller Solberg.

– Og hva betyr slik sein utvikling for slaktevekta på høsten?

– Det kommer an på oksenes alder og andelen okser, og dessuten kalvenes vekstrate. På Vega ble kalvingstidspunktet 3–9 dager forsinket da vi reduserte oksealder og dreiet kjønnsraten. Samtidig fant vi ut at kalvenes vekt ble redusert med 0,5–1,0 prosent for hver dag senere de var født under kalvingen. Den samlede nedgangen som følge av unge okser og skjeve kjønnsrater, blir da mellom 1,5 og 9 prosent. Bare unntaksvise har vi i Norge i dag bestander med så skjeve kjønnsrater – ca. 20 prosent okser – eller så unge okser – kun åringer – som vi hadde på Vega i dette studiet, sier Solberg.

30 år på Vega

Elgstudiene på Vega består av en rekke forskningsprosjekter om elgens økologi, evolusjon og forvaltning som ble gjennomført på øya Vega i Nordland i perioden 1992–2021.

I studieperioden merket forskerne totalt 324 elger på Vega, og i tillegg merket de 50 elger på naboøya Ylvingen (2009–2013). Også elger felt under jakt ble veid og prøvetatt. Prøvene inkluderte DNA fra vevsprøver, som ble brukt til å bestemme slektskapsforhold, bestandsstørrelse og bestandsstruktur tilbake til 1985, da de to første elgene i moderne tid –koloniserte Vega fra fastlandet.

Scan koden under med mobilen din, så kan du både lese et sammen-
drag og du kan laste ned hele forskningsrapporten som ble publisert i 2024, og som oppsummerer funn fra 30 års elgforskning på Vega.

Kilde: Elgstudiene på Vega. Erfaringer fra 30 år i havgape-
Solberg, E.J.; Heim, M.; Herfindal, I.; Rolandsen, C.M.; Haanes, H.;
Lee, A.M.; Tremblay, J.-P.; Markussen, S.S.; Ofstad, E.G.; Kvalnes T.
og Sæther, B.-E. 2024. NINA Rapport 2258. Norsk institutt for
naturforskning.

Tennhetter

I løpet av dei siste par år med tennhettemangel har både eg og fleire andre kameratar ladd riflepatroner med tennhetter me ikkje har bruka før.

Men kva er så grunnen til setteproblem med WR og Magtech LR tennhetter? Er det for stor diameter, eller er tennhetta for høg?

FØRST OG FREMST nye White River, men og andre som Magtech 9½ og Fiocchi LR. Mest av alt 6,5x55 i Dillon 550, men og med andre patroner og lading med andre ladepresser som O-presser og Bonanza/Forster Co-Ax. Og konklusjonen er nokså klar for 6,5x55 og Dillon 550, WR og Magtech er atskillig vanskelegare å få på plass i tennhettelomma enn RWS 5341. Tennhetta me bruka mest før dei vart både kostbar og sjeldan vare.

Men ikkje like klar for andre patroner, av dei me har prøva er det lett nok å sette både WR og Magtech til botnen i tennhettelomma med ein del lottar av Norma hylser i 308 Winchester og 30-06, men ikkje alle. Ein del andre fabrikat kan vere direkte frustrerande. Enten må meir kraft brukast i robust verktoy som RCBS bordisetter, eller gå så drastisk til verks som å kaste eingongsskotne hylser. Eventuelt legge dei til side for seinare lading med meir samarbeidsvillige tennhetter.

For slike er nå å få kjøpt, Norma AS har RWS 5341 på lager og dagens pris er faktisk så vidt under to kroner tennhetta. Fiocchi LR er eit anna alternativ som fungerer rimeleg greitt for lading av 6,5x55 i Dillon 550.

Men kva er så grunnen til setteproblem med WR og Magtech LR tennhetter? Er det for stor diameter, eller er tennhetta for høg? For å prøve å finne ut litt meir av dette vart diameter og høgde målt på 10 nye tennhetter av kvart fabrikat, i tillegg til nokre år gamle Federal 210. Diameter vart kryssmålt for å finne ut om alle var runde, eller urunde. Nå kan ein sjølv sagt ikkje fastslå at måling av dei 10 første tennhetter frå ei pakke betyr at alle andre tennhetter er like, men det viser i alle fall tendensen.

Av desse fem fabrikata var RWS 5341, Fiocchi LR og Federal 210 runde, det var ikkje WR LR og Magtech 9½. På pakka er RWS 5341 merka 5,33 mm, min måling var 5,34 mm. Om måleverktoy eller tennhetter har skulda for denne forskjellen på ein hundredels mm veit ikkje eg, ubetydeleg er den uansett. Federal 210 var ørlite større med gjennomsnittsdiameter 5,342 mm,

deretter Fiocchi LR med 5,354 mm, Magtech 9½ med 5,3566x5,344 og størst var WR LR med 5,36 mm.

Om gjennomsnittsdiameter er ein ting, er variasjon ein annan. Der WR LR variera frå 5,35 til 5,38 mm og Magtech 9½ frå 5,33 til 5,37 mm. Kanskje er enkelte tennhetter med stor diameter grunnen til at rundt rekna kvar femte WR LR og Magtech krev meir makt å få på plass i tennhettelomma? Om så er, må ein lure på kvifor Fiocchi LR med største diameter 5,37 mm er temmeleg problemfri. Kor høg tennhetta er og eit moment når den skal litt under hylsebotnen. Gjennomsnitt for 10 Magtech 9½ var 3,1144 mm, RWS 5341 3,23 mm, Federal 210 3,233 mm, Fiocchi LR 3,271 mm og WR LR 3,3177 mm. Litt forskjell, om det er nok til setteproblem er meir tvilsamt. Etter det eg kunne sjå kom høgdeforskjellen på tennhetter av same fabrikat meir av kor mykje ambolten stakk ut, enn av forskjellar på tennhettekoppen.

Måling av 10 RWS 5341 var 5,34x5,34 mm diameter på alle, gjennomsnitt høgde er 3,23 mm. Minste høgde er 3,21 mm, den største 3,26 mm.

Fiocchi LR har gjennomsnittsdiameter 5,354x5,354, med minste og største diameter 5,34x5,34 og 5,37x5,37 mm og alle er runde. Gjennomsnitt høgde er 3,271 mm, minst er 3,21 mm, størst er 3,31 mm.

Magtech 9½ gjennomsnittsdiameter 5,3566x5,344 mm, og 6 av 10 tennhetter er ikkje runde. Minste diameter er 5,33 mm, største 5,37 mm. Gjennomsnitt høgde 3,1144 mm, med minste høgde 3,09 mm, og største 3,13 mm.

White River LR. Minste diameter 5,35 mm, største 5,38 mm, gjennomsnitt 5,36x5,36 mm, fem av ti urunde. Minste høgde 3,27 mm, største 3,36 mm og gjennomsnitt 3,3177 mm.

Federal LR 210 med minste diameter 5,34 mm, største 5,35 mm og gjennomsnitt 5,342x5,342 mm, alle ti tennhetter runde. Minste høgde 3,22 mm, største 3,25 mm, gjennomsnitt 3,233 mm.

For den som er lei av masse tal og desimalar er tabellen under atskillig enklare.

TENNHETTE	DIAMETER	HØGDE
RWS 5341	5,34x5,34 mm	3,23 mm
Fiocchi LR	5,354x5,354	3,27
Magtech 9½	5,3566x5,3444	3,1144
White River LR	5,36x5,36	3,3177
Federal LR 210	5,342x5,342	3,233

Knekk støkkjakt- koden

Knapt noen andre jaktbare arter forflytter seg like mye som rypa. Der det satt fugl i går, kan det være tomt i dag. Det finnes likevel en viss forutsigbarhet, om du bare lærer den.

TEKST OG FOTO: TOM FURUSETH

KONSENTRERT: Rune Simonsen
liker støkkjaktas ensomhet og
utfordringer.

Sammen med geilingen Rune Simonsen tilbringer jeg en dag oppunder snøkanten langs Hallingskarvet for å jakte rype. Til vanlig burde vi raidet terrenget lenger ned i selve dalen, men på grunn av en begynnende overgang til vinterdrakt søker fuglene seg til steder som gir best mulig kamuflasje.

Vi kaster ikke bort tiden med å traske hvileløst etter et jaktbytte som har forsvunnet – i stedet har vi gått strake veien helt opp til der de første, hvite snøflekke- ne trer fram blant steinurer og avblåste rabber.

Ved hjelp av kikkerten granskes alle tenkelige rypeplasser. Fuglene kan være vanskelig å oppdage. Gang på gang funderer man på om det er en naturlig detalj i landskapet eller om det faktisk er

ei rype. Det som vanligvis avslører dem, er de grunnleggende og avrundede formene samt halsen.

Så finner vi dagens første flokk. I samme øyeblikk som linseglasset røper hva vi har foran oss, begynner de spraglete fuglene å løpe på hurtige bein, før vingene løfter dem opp og videre til et høyere nivå i terrenget.

KREVER KONDISJON

Det siste er for øvrig ganske typisk for både fjell- og lirype som ligger i ei fjellside.

Kondisjon og kunnskap er viktig for å lykkes under støkkjakta. Rune har begge deler – derfor kvier han seg ikke for kilometerne og høydemeterne, og han vet hvor det er naturlig å lete videre.

Rypas atferd er i hovedsak utløst av faktorer som nedbør, temperatur, vindstyrke og årstid. En god jeger utnytter fuglenes forutsigbarhet under de ulike forholdene og tilpasser taktikken deretter.

Hadde ikke snøen ligget i høyden, slik som nå, ville vi antagelig ha saumfart

En god jeger utnytter fuglenes forutsigbarhet under de ulike forholdene og tilpasser taktikken deretter.

MULIGHETENE FLYR: Rypas atferd er i hovedsak utløst av faktorer som nedbør, temperatur, vindstyrke og årstid.

stedene med steinrøyser og vissent, gulhvitt gress. Eller noe tilsvarende som vi vet samsvarer med omgivelsene fuglene foretrekker på denne tiden av året.

Henvist til egne ferdigheter skaper støkkjegeren selv sine muligheter. Det er det denne jaktformen handler om: valg på bakgrunn av erfaringer og viten, som regel tilegnet over tid.

Men også drevne viltfinnere kan bli forundret over hvor alle rypene har tatt veien.

IKKE SOM FORVENTET

Da fuglene vi allerede har stiftet bekjentskap med forsvinner over til naboterranget, sliter vi med å finne flere. Og det er sant å si litt merkelig. Snøen burde normalt sett ha trukket til seg flokker langveisfra som fluer til fluepapir.

EKTE GLEDE: Man blir ikke lykkeligere av å skyte mange ryper, mener Rune. Viktigere er det å knekke en ny rypekode.

VINTER OG VÅR: I overgangsfasene kan det være stor individuell forskjell på hvor langt i utviklinga fjærskiftet har kommet.

Vi leter der det er naturlig å lete og diskuterer teorier, men selv kompetansen til to kjennere hjelper lite denne gangen. Med et snev av skuffelse legger vi kursen hjemover igjen.

Hundre meter nedenfor snøgrensa virrer det igjen i hvite vinger. Det smeller fra børsa til Rune, og en fugl faller til bakken.

Vi bestemmer oss for å kikke litt etter de andre, som kom seg unna. Men før vi kommer så langt, snubler Rune plutselig opp i enda en situasjon med atter nye ryper. Og som om ikke det er nok, støkker vi en liten gjeng som trykker hardere enn det noen andre har gjort tidligere i dag. Alle disse siste fuglene lå lavere enn vi hadde forventet. Hvorfor?

Jegere har alltid et behov for å analysere og forklare. Tolkninger av omstendig-

NÅR RYPENE ER SKYE

Overraskelsesmomentet er alltid viktig. Enten ved at man beveger seg mest mulig i skjul ved å utnytte terrenget helt fram til der hvor man mener fuglene befinner seg, eller ved å legge en offensiv kurs litt på siden av stedet, for så brått å gjøre det avgjørende framstøtet når de sitter mer åpent.

I fjellområder med markante topografiske trekk kan en form for samarbeidsjakt mellom flere jegere være et alternativ. Ved å følge litt med på fuglenes bevegelser vil man kunne se at de ofte flyr forbi faste punkter, som langs høydedrag, innunder bergvegger eller fra den ene toppen til den andre. Mens én eller flere av jaktdeltagerne får i oppgave å jage opp flokkene, sprer de andre seg rundt i ulike strategiske områder av landskapet hvor fuglene har en tendens til å trekke til eller forbi.

Spesielt hvis jegeren kommer nedenfra og opp, vil individer som sitter høyt i stup eller i særs bratt lende, bli regnet som «umulige» å komme innpå. Det viser seg imidlertid at fugler da gjerne flyr rett ut og over inntrengeren mens de taper litt høyde, før de eventuelt dreier til en av sidene. Dette vil kunne korte ned skuddavstanden og gi gode utsikter for jegeren.

hetene kan iblant oppleves lettfattelige, men tilfeller av det motsatte er vel så vanlig. Det å forstå hendelsene i dag satt langt inne, likevel mener vi til slutt å ha funnet svaret: Da fuglene slo seg til ro i demringen, lå snøen minst et par steinkast lenger ned i terrenget, sammenlignet med det den gjorde etter at varmegradene hadde fått jobbet litt. Ergo ble rypene liggende utenfor områdene vi i store deler av dagen rettet søkelyset mot.

GLAD FOR Å KNEKKE KODEN

Rune Simonsen mener at man ikke blir lykkeligere av å skyte mange ryper. Til gjengjeld opplever han en indre glede hver gang en ny rypekode knekkes. For

ham gir dette jakta en mening, til tross for at kvoter og selvpålagte begrensninger sørger for at han aldri fyller sekken.

Som vi allerede har vært inne på, styres fuglenes oppførsel til enhver tid av en rekke betingelser. Selv om det noen ganger virker som om lokale, geografiske særtrekk kan utfordre rypas tilnærming til disse betingelsene, finnes det likevel noen fellesnevnerne som relativt entydig forteller oss hva som påvirker jakta. Og, som alle koder, kan også rypas koder knekkes med innsats og litt flaks.

SUKSESS: Både kondisjon og kunnskap er viktig for å lykkes under støkkjakta.

Guide til rypas oppførsel

Regnvær i tidlig fase har vanligvis liten påvirkning på rypenes atferd, men med nedbør over tid dannes tåkeskyer. Når disse begynner å legge seg på toppene, opptrer fuglene mer og mer rastløst, og vi går raskt inn i en fase der enkeltindivider og flokker begynner å søke oppover i terrenget.

Skodde som minst har ligget nat- ta over, har garantert trukket til seg fugler. De sitter da fortrinnsvis høyt, eller – hvis det går et markert skille – i skoddekanten.

Om fuglene derimot støkkes, trekker de som regel enda dypere inn og oppover i tåkeheimen. Ikke sjelden finner man da lirypa i samme region som sin barskere artsfrende fjellrypa. Begge rypeartene flyr som oftest både kortere og mer rett fram før de slår seg ned på bakken, sammenlignet med det de gjør når sikten er god. Om orienteringsevnen tillater det, er det er fullt mulig å komme til enkelte sjanser, men husk at krav til sikkerhet vil sette klare begrensninger på slik jakt.

Vind gir skyer ryper. Det hender dog at de velger å legge seg til i le for de verste kastene, noe som kan gjøre dem litt mer medgjørige der topografien gir tilstrekkelig beskyttelse.

Vær for øvrig alltid beredt. Fuglene er urolige, og spesielt fjellrypa er stadig på farten. Før man aner

det, kan en flokk komme trekkende innenfor rekkevidde. Husk også at i sterk motvind forekommer det at fuglene etter oppflukten brått snur og flyr tilbake med luftstrømmene.

Det mest positive med vind er at man ofte ser mye rype.

Tidlig snø gjør fjellrypene utrygge på grunn av den dårlige kamuflasjonen, men er det fint vær, helst med sol, er det imidlertid gode sjanser for at fuglene velger å bli sittende til man er på skuddhold. Lirypene kan finne på å fly ned i tett markvegetasjon for å gjemme seg under slike forhold, noe som nesten alltid sikrer at de sitter godt.

Hvis snøen uteblir og fuglenes vinterdrakt utvikler seg i retning av å bli hvit, drar rypene høyere opp i terrenget på leting etter eventuelle innslag av snøflekker, lokale steder med rim, lyse stein- og bergarter, reinlav og så videre. Bortsett fra vinterens beitevandring er flokkdannelse i slike sammenhenger dagligdags. I mangel av de større flokkes beskyttelse kan lirypa (aldri fjellrypa) isteden gjemme seg vekk i et tett briskekratt eller annet som skjuler den fullstendig.

Kaldt vær alene får i alminnelighet ikke betydning før seint i sesongen, når termometeret viser mange minusgrader. Da er fuglene til gjengjeld lettskremte og tar hurtig til vingene. Hvis kulda har holdt seg en

stund, samtidig som det har kommet mye snø, hender det at rypa trekker langt ned i skogen. Dette vil gjerne gjøre sitt til at man kommer tettere på, men snøkledd greiner gir sjelden tilstrekkelig skytesikt.

Sein vår i fjellet, ekstremt fuktige eller for den saks skyld tørre somrer, kan påvirke kullenes oppvekstområde. Ettersom rypa i utgangspunktet er svært stasjonær – i hvert fall fram til slutten av august, vil dermed vår- og sommersesongens klima kunne være avgjørende for hvor i terrenget den lokale hovedbestanddelen finnes, tidlig i jakta.

Døgnbasert variasjon ut fra fuglenes skyhet er vanlig. Som oftest er sein formiddag til ut på ettermiddagen tiden da fuglene trykker best, mens særlig tidlig om morgenen og i skumringstiden er det motsatt.

Individbasert variasjon i atferd kan også være stor. Noen ganger handler det kanskje om tilfældigheter hvorvidt den ene rypa har en annerledes fluktreaksjon enn andre, men det er viktig å huske at situasjonenes beskaffenhet fordrer at de enkelte individene tar valg som gir utsikter til å overleve og sikre en evolusjonær suksess. Nettopp disse valgene kan være del av en naturlig seleksjon som av og til kan skaffe oss jegere en mulighet, selv om «alle» rypene tilsynelatende er vanskelig å komme nær nok.

Gjør **MORGENEN** til et eventyr ...

Velkommen til oss på Naturkompaniet. Sammen gjør vi friluftslivet enda bedre.
Med kunnskap og utstyr som tar deg lenger og gjør det mer givende å utforske naturen.
Ditt friluftseventyr starter hos oss.

NATURKOMPANIET

NATURKOMPANIET.NO

Ikke la deg stoppe av en SLOV KNIV

Ideelt sett bør vi alltid ha med et lite bryne når vi er på tur. Sånn er det ikke. Men hvis kniven er sløv, kan vi likevel finne en løsning.

TEKST OG FOTO: DAG KJELSAAS

MANGE MULIGHETER:
Har du en stein, er det mulig å få kniven skarp.

GRUNNFJELLET:
I mangel av mindre steiner kan du velge å se stort på det. Også kampesteiner eller selve grunnfjellet kan godt duge.

En sløv kniv er ikke bare et dårlig redskap. Det er også lettere å skade seg på en sløv kniv når vi skal spikke, rense fiskefangsten eller gjøre opp viltet.

En sløv kniv er likevel bedre enn ingen kniv, så valget blir ofte å jobbe med kniven slik den er. Men slik trenger det ikke å være. Det vil nesten alltid finnes en mulighet for å skjerpe kniven selv om vi ikke har noe bryne.

Oftest kan vi finne en bryneerstatning, og da er det lurt å veksle ofte mellom å skjerpe på hver av sidene av bladet. Er flaten på erstatningsbrynet jevn, kan vi bryne mot eggen, men er den tvilsom eller for ruglete, stryker vi fra.

FINN DEG EN STEIN

Mange bryner er ganske enkelt lagd av stein som er delt opp i passe stykker, riktignok av steinsorter som har en grovhet som er ideell for formålet. I mangel av bryne er det derfor i første omgang enklest å leite etter steiner som kan fungere som bryne.

Både sommer og vinter er det rasjonelt å se etter en brynestein i et bekke- eller elveleie. Her vil vi av og til kunne finne noen isfrie områder også om vinteren. Slitasjen fra vann og sand gjør at vi ofte kan finne flate eller runde steiner med jevn overflate, og de bør helst ha en størrelse som gjør dem praktiske i bruk. Selve bryningen gjøres etter samme prinsipp som med et kjopebryne.

SEKKEMEISEN:
Den gamle tursekken kan ha alternative bruksområder. Bare fantasien setter grenser, den som har et skarpt hode, kan også få en skarp kniv.

TA FJELLET TIL HJELP

I noen tilfeller er ikke mindre steiner å oppdrive. Da kan digre steiner i terrenget eller selve grunnfjellet være til nytte. Bortsett fra i noen flate skogsterreng i lavlandet vil det nesten alltid være mulig å finne bart fjell.

Igjen gjelder det å finne en flate som er jevn eller buet. Også der det bare er fjell med ruglete overflate, går det an å skjerpe en kniv, men da er det viktig at du ikke stryker bladet mot eggen så den butter mot steinkanter. Da kan kniven bli enda sløvere.

Med tålmodighet og forsiktighet vil det likevel nesten alltid være mulig å finne et sted der det er mulig å skjerpe en sløv kniv.

STÅL MOT STÅL

Har vi to kniver, kan bladene skjerpes mot hverandre. Ved å holde riktig vinkel, blir begge etter hvert skarpere.

Men også andre gjenstander av metall kan egne seg, og et jern som er jevnt rustent kan faktisk være veldig godt egnet. Vi kan bruke buen på ei sag, sekkemeisen, en spiker eller noe annet vi kan finne av metall.

Er du i ei koie eller ei gamle med ovn, kan en kant eller en del av ovnsrøret være redningen. Den rillede kokeplata på ovnen er faktisk veldig bra egnet til å skjerpe knivblader mot. Kanskje er det ikke mulig å skjerpe innerste del av eggen, men det er god hjelp om spissen og buen har godt bett.

**Det vil nesten alltid finnes
en mulighet for å skjerpe kniven
selv om vi ikke har noe bryne.**

Bedre jakt med en god støtte

«Oi, oi, dette var jaggu noe anna – her ligger trådkorset dønn stabilt, jo!» Dette utsagnet får målbære mine jaktkompisers unisone reaksjon når jeg har spurt dem om å prøve en av skytestøttene.

TEKST OG FOTO: ARNE T. HAMARSLAND

Jeg skulle ønske jeg møtte flere jegere med skytestøtter under jakt. Ikke for at de skal skyte på lenger hold, men rett og slett for at de skal skyte bedre og stødigere når de velger å dra i avtrekkeren.

MANGE BRUKSOMRÅDER

Når du sniker eller lokker på elgen, rådyrbukken eller reven ute i vegetasjonen, er stående skudd ofte eneste mulighet, for å unngå høyt gress, kvist og lignende.

Fjellrypa og haren kan bli små mål ute i fjellheimen, og en eller annen form for skytestøtte gir vesentlig sikrere skudd. Og for ikke å snakke om jakt på havert og steinkobbe ute på skjærene. Da er liggende skytestilling og en solid tofot et «must». Du skal tross alt treffe et mål på

størrelse med en appelsin på avstander som gjerne blir 100 til 150 meter.

Og skulle du være uheldig med det første skuddet, på kort hold, kan det bli behov for et oppfølgingsskudd – og da kan avstanden bli vesentlig lengre. Da er det greit å dra frem skytestøtten, gjøre seg klar og så få av gårde et presist andreskudd.

FIRFOTENE TAR OVER

For noen år siden dominerte én-, to- og trefotinger, som ga ett støttepunkt på forskjeftet. Vel og bra det, men du som sto bak og støttet kolben, var det svake leddet som ga ustabile skudd.

I denne testen dominerer firfotingene blant skytestøtter for sittende og stående skyting. Disse gir støtte både

SLIK ER TESTEN GJENNOMFØRT

Skytestøttene er mottatt nye fra leverandør. De praktiske egenskapene er testet våren 2025 både i terreng og på skytebane. Vi har sett på hvor raske/enkle støttene er å montere, flytte og sikte med. Vi har også vurdert hvor lydløse de er ved transport, montering og i bruk.

Testskyting er gjort med 22LR og 6,5x55. Erfaringen fra skytetestene er at blant firfotingene er det lite forskjell på resultatet, så lenge du bruker ei støtte som passer høyden din og som står støtt (beina ikke spriker for mye). Hvor fint du greier å prikke inn skuddene avhenger mer av den som står bak rifla enn støtta under.

foran og bak på rifla. Om du er litt ustø betyr ikke det all verden, skytestøtta stabiliserer overraskende bra likevel. Det eneste ettpunktsstativet er BOGs store DeathGrip. Der støttes rifla kun på forskjeftet, men til gjengjeld står den fast i ei skrustikke.

FØTTENE FRAMOVER!

Flere av tofotene som monteres på rifla, kan snus slik at beina enten peker framover løpet eller bakover mot deg når de er slått sammen. Gjør det til en

STÅR STØTT: På seljakt er en stødig tofot et «must».

regel å la beina peke framover. Når du bruker disse, tåler de at du dytter dem litt framover når du gjør deg klar, uten at de klapper sammen.

Flere ganger under testen satt alle fem skudda i samme hullet i skiva. En god teknikk for å få til slike samlinger er å lene seg godt på rifle/støtte.

FINN DEN RETTE FOR DEG!

I denne testen har vi sett at de ulike støttene har ulike bruksområder. Vi har derfor gruppert støttene slik at du kan velge noe som passer behovet ditt.

- Tofotene monteres fast på rifla og fungerer godt til liggende skyting i terreng der det ikke er vegetasjon eller vegetasjonen er lav.
- Firløtter med god regulering som fungerer både for sittende og stående skyting.
- Firløtter med begrenset regulering, kun for stående skyting.
- Og så BOG DeathGrip, da – trebeinstativet med skrustikke som takler stående, sittende og liggende skytestilling

STORTEST

• Skytestøtter – stående skyting

BLASER SHOOTING STICK 2.1 ALUMINIUM

BLASER, WWW.BLASER-GROUP.COM/NO

PRIS: 3499 kroner

VEKT: 1310 gram

SKYTEHØYDE: min/max ca. 126–156 cm

MATERIALER: aluminium, elastomer (gummi)

KOMMENTAR: Denne nykommeren fra Blaser er vellaget og stødig. Den har en svært praktisk detalj som Blaser er alene om: Den fremre støtten er et solid håndtak som du vrir på for å bevege rifla sideveis. Dette er raskt og nøyaktig når du skal finne målet under jakt. Effektiv sideveis bevegelse er ca 8 cm, noe som gjør at du kan justere sideveis ca. 16–18 m på 100 m hold. Signalaransje, justerbar avstandssnor er lett å se og bruke, også i halvmørke. Ved transport klemmes bakre bein fast i profil på håndtaket, enkelt og så og si lydløst i bruk. Føtter med metallspisser gir godt feste på de fleste underlag. Lager ikke støy ved transport. Leveres i polstret futteral med bærereim.

Det oppgis at transportlengde er 80 cm og at den derfor går ned i en standard koffert. Reell lengde er ca. 87 cm, og kofferten må være stor får å få den ned. Ekstra støttebein fås kjøpt som tilbehør for kr 1249. Finnes også i karbonutgave, noe lettere og en del dyrere.

- + Rask og presis å sikte med. God avstandssnor.
- Lite støy
- Savner festestropp for rifla
- = Gjennomført kvalitet og effektivitet

MJØLNER FENRIS II CARBON

MJØLNER, WWW.MJOELNERHUNTING.COM/NO

PRIS: 4499 kroner

VEKT: 740 gram (870 g med forlengere)

SKYTEHØYDE: min/max ca. 112–156 cm

MATERIALER: karbonrør, plast, silikon

KOMMENTAR: Fenris II Carbon har elastiske silikon-festereimer på skytestøtte både foran og bak. Dette er en løsning Mjølner er alene om i denne testen. Disse justerbare festene er svært praktiske, i og med at støtten kan flyttes/justeres ved at du løfter i rifla og bare lar støtten henge under.

Det er også praktisk ved at du kan lene rifle/støtte mot for eksempel et tre eller at du kan feste paracord-snora og la rifle/støtte «henge» i denne. Erfaringen ved praktisk jakt er at jeg tar av snora – den er mer i veien enn til nytte – og heller støtter rifle/skytestøtte enten mot et tre eller mot kroppen. Lite lyd både i bruk og ved transport.

En annen praktisk detalj som Mjølner er alene om, er at det følger med 4 forlengere som kan monteres dersom du har behov for økt høyde. Normal skyte høyde er fra ca. 112–156 cm, men med forlengerrørene økes disse høydene med ca. 10 cm.

Skumgummi og karbonrør gjør at støtten er behagelig å bære med bare hender også når det er kaldt. Savner avstandssnor og en enkel måte å feste beina øverst ved transport. Profilerte gummiføtter gir godt grep på de fleste underlag. Transportlengde på 84 cm.

- + Rifla kan festes på stativet. Forlengerrør
- Mangler avstandssnor og enkel måte å feste beina samen
- = Stødig støtte som er lett å flytte/justere

MJØLNER FENRIS II ALU

MJØLNER, WWW.MJOELNERHUNTING.COM/NO

PRIS: 1298 kroner

VEKT: 915 gram (1060 gram med forlenger)

SKYTEHØYDE: min/max ca. 112–156 cm

MATERIALER: aluminium, plast, silikon

KOMMENTAR: Fenris II Alu er en stor og stabil skytestøtte i aluminium. Skyte høyde fra ca. 112–156 cm. Monteres de fire medfølgende forlengerrørerne, økes disse høydene til ca. 122–166 cm. Justerbare silikonfestereimer over både bakre- og fremre støtte. Dette er svært praktisk fordi du kan flytte/justere stativet ved å løfte rifla og la støtta henge under. Det er også praktisk ved at du kan lene rifle/støtte mot for eksempel et tre eller mot kroppen.

Har også en avtakbar snor som kan settes som en bardun som rifle/støtte henger i. I praksis blir denne lange snora mer til plunder enn nytte, så jeg demonterte den. Savner avstandssnor og en enkel måte å feste beina øverst ved transport. I bruk og ved transport er det noe støy fra denne. Fremre støtte har en åpning på 9 cm. Med et 5 cm bredt forskjefte får du da ca 4 cm sideveis justering, noe som gir i underkant av 10 m bevegelse på 100 m. Profilerte gummitøtter gir godt feste på de fleste underlag.

- + Robust og stabil. Kan forlenges. Rifla kan festes ved behov
- Noe støy ved transport. Mangler avstandssnor og enkelt feste av bein
- = En stødig skytestøtte til en rimelig pris

TETTE SAMLINGER:
Flere ganger under testen satt alle fem skudda i samme hullet i skiva. En god teknikk for å få slike samlinger er å lene seg godt på rifle/støtte.

TYDELIG: God merking av hvilke bein på Mjølner Fenris Carbon som skal monteres sammen gjør livet sammen med skytestøtten mye lettere!

FORLENGELSE: Mjølner-støttene, her i aluminiumsvarianten, leveres med avstandsstykker som øker beinlengden med ca. 10 cm.

STORTEST

• Skytestøtter – liggende skyting

**TEST-
VINNER**
Liggende

CALDWELL XLA BIPOD 9-13

CALDWELL, WWW.CALDWELLSHOOTING.COM

Testprodukt levert av Jakt&Friluft, www.jaktogfriluft.no

PRIS: 999 kroner

VEKT: 353 gram

SKYTEHØYDE: min/max ca. 20–30 cm

MATERIALER: aluminium

KOMMENTAR: Caldwell XLA er lett, funksjonell og festes rett i reimfestet på rifla. Skulderreima festes så på undersiden av XLA-en. Vuggefunksjon som gjør at rifla kan rettes opp selv om underlaget er inntil 20 grader sideskrått. Føttene spretter automatisk ut når utløserknappen trykkes. Effektiv høyde er regulerbar mellom ca. 20 og 30 cm i 6 trinn. Avrunda gummføtter med grepsriller. Kan lage litt lyd når du løser ut føttene, men videre justering og bruk er lydløs.

Den fjærbelastede vuggefunksjonen gjør også at føttene ikke skrangler når du bærer rifla på ryggen med tofoten montert. Norma og Caldwell sine tofoter er svært like. Det er kun detaljer som for eksempel at føttene på XLAen har riller, mens Norma er glatt under.

- + Stødig, enkel i bruk. Passer de fleste rifler
- Ikke mønster på føttene
- = En solid tofot du trygt kan ta med på jakt

CALDWELL: Føttene skrangler ikke når rifla bæres på ryggen med tofoten montert. Trykk på utløserknappen, så spretter de automatisk ut.

NORMA STEADY BIPOD

NORMA, WWW.NORMA.AS

PRIS: 949 kroner

VEKT: 350 gram

SKYTEHØYDE: min/max ca. 20–29 cm

MATERIALER: aluminium

KOMMENTAR: Norma Steady Bipod er produsert i Norge av Norma. Den passer på alle rifler som har reimfeste på undersiden av forskjøftet. Reima kan så festes under tofoten. Når føttene er slått opp langs løpet, bæres våpenet som vanlig med skulderreima.

Beina er fjærbelastet og spretter ut når du presser utløseren. Dette gjør at effektiv høyde kan justeres mellom ca. 20 og 29 cm i 5 steg. Vuggefunksjon gjør at tofoten lett tilpasses sideskrått underlag. Vugga er fjærbelastet, slik at tofoten retter seg opp når den ikke belastes. Dette gjør også at beina ikke skrangler når rifla bæres med tofoten montert. Litt lyd akkurat når beina utløses.

Den er svært lik Caldwells tofot, og det er kun noen små detaljer – som for eksempel at føttene ikke har riller, men glatt overflate – som skiller. Taper knepent på at mekanikken på venstre fot ikke fungerte stabilt, den hengte seg opp og gikk ikke i lås når fot ble utløst. Ved å vri på utløser klikket den i lås.

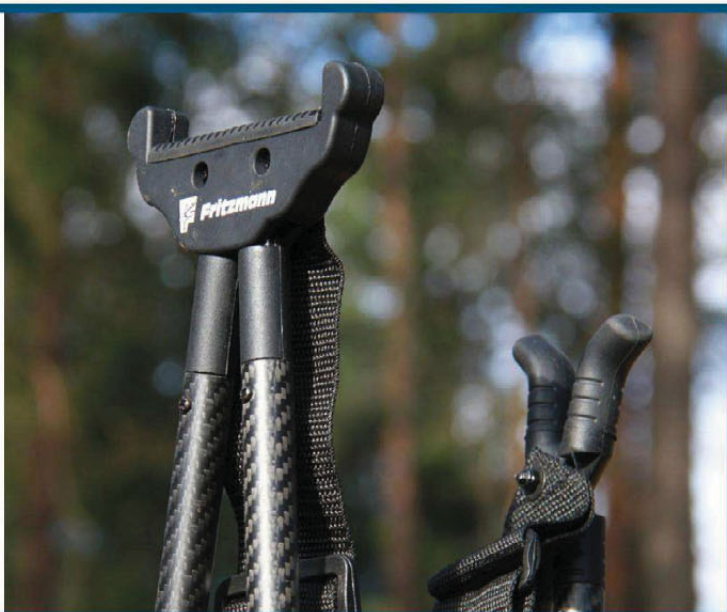
- + Stødig, lett å montere på de fleste rifler
- Ikke riller på føttene, ene foten henger seg opp
- = En helt grei tofot

TREKKER NED: Den runde, glatte overflaten på føttene gir ikke Norma Steady Bipod den beste friksjonen mot underlaget.

STORTEST

• Skytestøtter – stående og sittende skyting

FRITZMANN SHOOTING STICK CARBON 4 LEG

GEORG FRITZMANN & SÖHNE, WWW.FRITZMANN.ORG

Testprodukt levert av Jakt&Friluft, www.jaktogfriluft.no

PRIS: 1999 kroner

VEKT: 660 gram

SKYTEHØYDE: min/max ca. 128–142 cm, med korte bein er minimumshøyde ca 73 cm

MATERIALER: karbonrør, plast

KOMMENTAR: Fritzmann er den letteste av støttene og samtidig den med lavest maks skyte høyde, på ca. 142 cm. For høye personer kan dette være i laveste laget. Dette medfører imidlertid at denne støtta også fungerer greit når du skyter sittende.

Bein justerbare i høyden. Justeringshullene som ikke er i bruk, plystrer når det blåser. Behagelig å bruke med bare hender, da gummi/karbon er varmere å holde i enn aluminium. Har også fire skumgummihylser som gjør støtten lydløs under transport og er gode å holde rundt. Fremre støtte har en åpning på ca. 8,5 cm. Er forskjefet ditt 5 cm bredt, gir dette kun 3,5 cm sideveis bevegelse, noe som gjør at du må flytte på hele støtta dersom du må justere mer enn 7–8 m sideveis på 100 m hold.

Avrunda gummibein med begrenset friksjon på harde underlag. Transportlengde ca. 88 cm. Opplevs som lett og stødig å bruke. Avstandsreima er overdimensjoner (5 cm bred) og med ei justeringsspenne som lett lager lyd når den dunker mot metallet. Justerbar fra 43 til 75 cm. Reima kan komme i veien når stativet foldes sammen. Leveres med fin, lett transportpose med 2 tynne bærereimer.

- + Lett. Behagelig i bruk
- Lav plystrelyd i vind
- = Rimelig karbonstøtte for deg under 180 cm

VIPER-FLEX STYX ELITE+

VIPER-FLEX, WWW.VIPER-FLEX.COM

Testprodukt levert av Aslak Askeland

PRIS: 2490 kroner

VEKT: 1390 gram

SKYTEHØYDE: min/max ca. 85–178 cm

MATERIALER: aluminium, gummi, plast

KOMMENTAR: Gjennomført og robust skytestøtte i sorteloksert aluminium. Maks skyte høyde på 178 cm er høyest i testen, og minimumshøyde på 85 cm er blant de laveste. Denne spennvidden gjør at Styx-Elite+ fungerer både for stående og sittende skyting. Transportlengde på ca. 112 cm er lengst i testen. Fremre støtte er med 13 cm bredest i testen, noe som med 5 cm bredt forskjefte gir en effektiv sidebevegelse på ca. 8 cm (ca. 16–18 m justering på 100 m).

Gummikledning på øvre del gir en behagelig overflate med god friksjon samt hindrer plystrelyder fra justeringshull når det blåser. Gummi gjør det imidlertid noe mer plundrete å justere lengden på beina. Beinlengde er markert med tall samt STOPP-markering. En funksjon Viper-Flex er alene om, er håndtaket som vipper ut føttene. Kjekt å ha, men i praksis har jeg ikke fått ut den helt store nytteverdien av denne funksjonen. Kunne jeg velge, ville jeg heller hatt festestropper for rifla på toppen. Profilert gummifot gir godt feste på de fleste underlag. Lite støy i bruk og under transport. Gummiprofil som klemmes fast holder beina samlet under transport. Støttebein (kr 590) fås som ekstrautstyr. Klemmes enkelt på plass og gjør at Styx Elite+ står stødig med og uten rifla på. Savner avstandssnor.

- + Stødig, solid og meget fleksibelt. Lite støy
- Savner avstandssnor
- = Suveren støtte for stående og sittende skyting

BOG-POD DEATHGRIP TRIPOD

BOG, WWW.BOGHUNT.COM

Testprodukt levert av Jakt&Friluft, www.jaktogfriluft.no

PRIS: 2999 kroner

VEKT: 3840 gram

SKYTEHØYDE: min/max ca. 27–150 cm

MATERIALER: aluminium, plast, gummi

KOMMENTAR: DeathGrip er en kjempe blant skytestøttene og konstruert for å være det mest stabile presisjonsstativet. Dette er den eneste støtten som dekker alt fra stående til liggende skyting, med et høydespenn på 123 cm. Derfor inkluderes den i kategorien «stående og sittende» hvor den ikke når helt til topps, men kan likevel være det beste valget for deg, hvis denne fleksibiliteten er viktig.

Tyngst av alle, noe som gjør at du ikke tar dette med på langtur, men sammenslått er DeathGrip kortest av støttene du kan bruke stående/sittende. To små grepshjul gir deg hhv. 360 grader sving og tilt opp/ned. Lengde på bein justeres med to låser på hvert bein. Stramming av disse tilpasses med en 3 mm sekskantnøkkel (unbrakonøkkel). Beina med låsebolt kan justeres for stående (20 grader – skyte høyde maks 150 cm), sittende (45 grader – skyte høyde maks 120 cm) og liggende skyting (85 grader – 27 cm skyte høyde med bein inne). Beina har en solid gummifot som kan skrues inn, slik at stålpippen kommer frem og kan gi feste for eksempel på isoverflater.

Libelle («vater-rør») gjør det enkelt å stille opp i vater. Ved jakt festes rifla i den store, gummierte «skrustikka». Du har derfor ikke sideveis fleksibilitet på rifla. For å sikre at rifla står rett når du svinger rundt, må du bruke libellen på toppen av støtta, så alt er i vater. Det oppleves som praktisk å ha rifla stående klar på BOGen ved siden av deg, samtidig som hendene er fri til for eksempel å bruke kikkert eller lokke. DeathGrip er meget godt og fleksibelt når du står på post og viltet kommer i bevegelse forbi posten.

- + Meget fleksibel i høyde. God på vilt i bevegelse.
- Tung. Må vattres opp før bruk
- = Best for jakt der du står i ro og viltet beveger seg

FRITZMANN: Når beina kan justeres med trykknapper, er det nyttig med lengdeangivelse, slik at du kan justere likt fra gang til gang.

VIPER-FLEX: i høy vegetasjon er de høye skytestøttene suverene for gode skudd.

I LÅS: På BOG-POD låses lengden på beina med justerbakke, solide klemmer.

MAGASINET

JAKT, FISKE OG FRILUFTSLIV

Dovrefjell
NORSK DESIGN

**STORT UTVALG AV
JAKTBEKLEDNING!**

ACLIMA®

**STORT UTVALG AV
ULL FRA ACLIMA**

**BEST-
SELGERE!**

KLÆR OG UTSTYR TIL JAKT - MYE FOR PENGENE

599,-

WOOL MESH POLO

699,-

HEAVY ULLSKJORTE

899,-

HYBRID
HUNTER FIBERPELSJAKKE

699,-

FOREST CLASSIC STOLSEKK

899,-

JAKT 40 SEKK

999,-

SITTING HIDE KAMUFLASJETELT

PULSAR

HIKMICRO

TERMISKE KIKKERTER

EKA
ESKILSTUNA, SWEDEN

SWINGBLADE KNIV

VORN

BEST-
SELGER!

JAKTSEKKER

ICOM

JAKTRADIOER

SAKO
SINCE 1921

Sellier & Bellot

norma
DEDICATED SINCE 1902

Nitedals

AMMUNISJON TIL RIFLE & HAGLE

STORT UTVALG AV JAKTUTSTYR - SE MAGASINET.NO

FOCUS

AVSTANDSMÅLER

KIKKERTER

reolink CAMOVUE

VILTKAMERA

CRISPI

VANNTETTE JAKTSTØVLER

GARMIN

HUNDEPEILER

Tetra Gun

NITEforce

VÅPEN- OG SKYTTERILBEHØR

MAGASINET.NO

Telefon 32 84 99 10 - post@magasinet.no

DRAMMEN: Dråpen 18, 3036 Drammen
HAMAR (Furnes): Arnekværnvegen 10, 2320 Furnes
TRONDHEIM: Ivar Lykkes vei 6B, 7075 Tiller
FØRDE: Friluftsbua, Naustdalsvegen 5, 6800 Førde

Huskeliste ved skadeskyting

Jakter man lenge nok, er det umulig å unngå å bomme, eller enda verre, skadeskyte en eller annen gang. Sånn er det bare.

TEKST OG FOTO: SNORRE T. BJERKHOLT

Ved siden av å være en ivrig skribent i bladet Jakt jobber undertegnede som lektor i videregående skole. I faget samfunnskunnskap lager elevene sitt eget identitetskart, for deretter å undersøke hvilke organisasjoner som representerer nettopp deres interesser.

Slike identitetskart har jeg gjennomført med elever i mange år, og som regel blir de engasjert, fordi de lærer litt om seg selv og derigjennom også om enkeltmenneskers plass i en større sammenheng. Er det noe ungdommer, eller for så vidt alle mennesker trenger å lære, så er det det at vi alle er del av et større fellesskap, hvor det å være voksen handler om å være ansvarlig og bry seg om menneskene en har rundt seg. «Skal du bli voksen, så må du ...» pleier å være innledningen til en samtale med elevene når de ikke har tatt de lureste valgene.

I HØST SPURTE EN AV ELEVENE MEG om hvilke punkter jeg ville ført opp på mitt identitetskart. Det er første gang

jeg har fått det spørsmålet, og det første jeg tenkte på der og da var jakt, og det neste var friluftsliv. Men i tillegg til jakt og friluftsliv er det å være en god skytter også en viktig del av min identitet. Dette siste poenget skrev jeg ikke opp på tavla – men ikke desto mindre er det å skyte sikre 100-prosentskudd på jakt en viktig del av hvordan jeg vil identifisere meg som jeger. Jakter man lenge nok, er det umulig å unngå å bomme eller enda verre, skadeskyte en eller annen gang. Sånn er det bare. Men det å skadeskyte er noe vi som jegere gjør alt for å unngå.

I APRIL REISTE JEG til en gammel kjenning i Sverige, Johan Palmgren. Johan er jaktguide og viltforvalter med lang erfaring, og han er blant annet kjent for å ha forvaltet fram en av de flotteste hjortestammene i Sverige. Han er svært dedikert og nøye med hvilke individer som skal skytes, og derigjennom får han fram viltstammer som er tette og ikke minst riktig sammensatt kjønns- og aldersmessig.

I tillegg til jakt og friluftsliv er det å være en god skytter også en viktig del av min identitet.

PÅ VEL: Hargs bruk er en av Sveriges største skogs og jakteiendommer med en god villsvinstbestand.

Johan er i tillegg en svært habil skytter. Det siste vet jeg med sikkerhet fordi vi har kappskutt på «skjutbio» ved flere anledninger, og Johan slår meg ettertrykkelig ned i støvlene hver gang.

Nå har det seg slik at stedet Johan jobber på var i ferd med å utvikle et nytt jaktkonsept. Kommersiell jaktvirksomhet er langt vanligere i Sverige en her hjemme i Norge. At jeg som gammel kjenning skulle få være først ute med å få prøve ut konseptet med guidet villsvinjakt på Hargs bruk, var noe både Johan og jeg satte pris på.

VEKKEKLOKKA STO PÅ 0400, men det er ikke vanskelig å stå opp, for utenfor stugan ligger Upplandskog og åker-

mark og venter på en lykkelig og klar norsk kar som skal få være testjeger for guidejakta.

Johan og jeg starter med å snike langs en skogsbilvei. Villsvinet er et dyr som tilpasser seg jakttrykket. Jaktes det mye, så kommer det fram på førplasser og i åpent terreng kun i ly av mørket. Forvalter man området med et forsiktig jaktpress, så beveger svina seg rundt i åpent lende også i tidlige morgentimer eller rett før mørket faller på om kvelden. Hargs bruk har lavt jakttrykk, og dermed kommer det fram godt med villsvin tidlig på morgenen og sent på kvelden.

Første felling for meg går etter boka. Vi ser to årsgamle ungsvin gjennom litt glissen granskog. Grisene har ikke

KONSENTRERT: Johan og jeg i godt samspill, men hva hjelper det, når jeg dummer meg ut?

merket oss, vinden er riktig og for oss er det bare å bevege oss litt til siden for å få rent skuddfelt.

Johan og jeg har gjort dette sammen på andre jaktmarker mange ganger før, og vi er samkjørte. Med sakte bevegelser stiller vi oss bak hverandre og glir ut til siden – og med enda saktere bevegelser setter Johan opp skytestokken sin. Jeg legger rifla i, og så finner jeg bogen i sikket og venter på at dyret jeg har sett meg ut står rolig og har fin vinkel. Avtrekket presses inn og grisen faller forskriftsmessig til jorden etter smellet. For en herlig start i vårlig og flott natur! Jeg får en klapp på ryggen av Johan, og varmen etter en felling sprer seg i hele kroppen – verdens beste følelse, rett og slett.

Men ingenting her i verden er perfekt, og før eller siden skjer det som ikke skal skje. Ved neste sjanse morgenen etter ser vi gris i termisk på langt hold. Vi går i god bue for å komme i riktig vind. Det er enda halvmørkt.

PROSEDYREN GJENTAR SEG, for dette kan vi jo. Jeg sniker rett bak Johan, han sklir ut til siden etter å ha satt opp skytestokken sin, og jeg legger i rifla. Vi blir stående en stund, fordi de minste grisene, som vi går etter, er i kontinuerlig bevegelse.

Men vi venter, og sjansen kommer til det jeg tror er et nytt 100-prosentskudd, kort hold som jeg har bort til grisene. Smellet går, og vi ser til vår store overraskelse en påskutt gris som fortsetter innover i skogen. Hva skjedde? Jeg har ikke noe godt svar verken for meg selv eller til Johan.

Ettersøksekvipasje blir tilkalt, uten at de har suksess. En svært ubehagelig følelse fester seg i kroppen. Jeg er vel mer Soland enn Ludvig i sinnelag, men nå er det tunge skyer og lavtrykk i sinnet.

Jeg sovner omsider på kvelden og forsøker å riste gårdsdagen av meg idet vi på ny legger ut på snik dagen etter. Så skjer det som ikke skulle skje, på nytt. Ny observasjon av gris, fin innsmyging, opp med rifla ... og så presterer jeg å bomme igjen. Vi leter etter blod eller avskutte hår. Vi vet akkurat hvor dyret sto – men

SUKSESS: Det er kort vei mellom suksess og fiasko på jakt, men her har det gått bra.

finner ingenting. Ettersøksekvipasjonen kommer på nytt, men de finner heller ingen ting, og hundene tar ikke opp spor. Ettersøksjegeren tenker nok sitt om en uduelig nordmann – og det har han vel egentlig også rett i.

JEG PRØVESKYTER RIFLA, men det siste håpet forsvinner idet jeg skyter «bullseye» på pappskive på 100 meter. Det er jegeren det er feil med, ikke utstyret.

De tunge skyene som jeg hadde etter første fadese utvikler seg til massivt slagregn. Jeg ser i jakt dagboka og teller tilbake 43 fellingene siden sist gang jeg hadde et ettersøk, men det hjelper jo lite nå, med to på rad. Jeg tenker på dyra og har dårlig samvittighet. Og jeg tenker på Johan, som med åpenhet og raushet har tatt imot det som skulle være en erfaren jeger for å teste ut et nytt jaktopplegg. Jeg skammer meg, rett og slett.

Hjernen er jo en rar innretning, og plutselig mens vi er ute på turens siste snik, dukker det opp en setning i hodet: Skal du bli voksen, så må du ... Setningen dreier seg imidlertid ikke om en av

elevene mine som har gjort noe dumt, men om meg selv. Går du på jakt, så må du forholde deg voksent og ansvarlig – også ved skadeskyting. Har jeg gjort det jeg kunne når ulykken først var ute? Lista kom som en åpenbaring:

1. **Informér umiddelbart** andre involverte hvis skadeskyting har skjedd, eller ved mistanke om skadeskyting. Vær åpen og ærlig, selv om du har gjort feil. Å være ansvarlig voksen jeger handler også om å stå for feilene sine.
2. **Tilkall ettersøk**, hvis du ikke selv har hund.
3. **Sett all videre jakt** på pause inntil konklusjonen av ettersøk er klar.
4. **Ta et kontrollskudd**, slik at du får utelukket utstyrsfeil.
5. **Fortsett** deretter å jakte.
6. **Reis på skytebanen** når du kommer hjem fra jakt og la alle eventuelle feil bli en inspirasjon til å øve mer. Trener du egentlig nok?

Helt fri for dårlig samvittighet ble jeg ikke, men det hjalp betraktelig å få lista klar for hvordan jeg skal gå fram ved skadeskyting. Før eller siden skjer det alle, og da gjelder det å nettopp opptre voksent og ansvarlig. Også det er viktig for å ha en god jegeridentitet.

Og ja, det ble et villsvin til på turen – heldigvis uten noe tull, denne gangen.

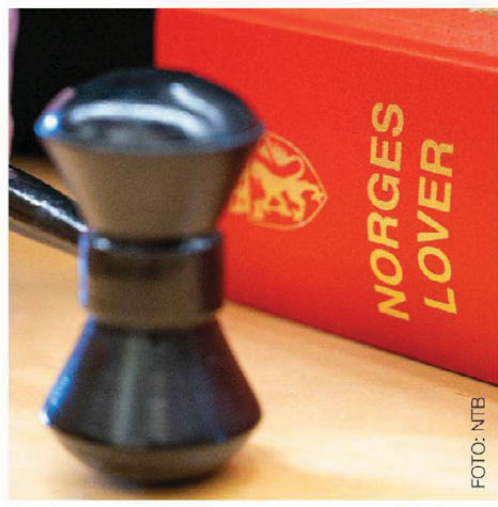
Går du på jakt, så må du forholde deg voksent og ansvarlig – også ved skadeskyting.

Denne kommentaren gir uttrykk for skribentens holdning. Pål S. Jensen er advokat og ivrig jeger og ettersøksjeger.

Utkastet til ny vilt(ressurs)lov – skuffende dårlig

Stortinget har nylig fått oversendt forslag til ny vilt(ressurs)lov. Minister Sandtrøen mener dette «innebærer en opprydning og tydeliggjøring av dagens regler», og at Regjeringen «i stor grad» viderefører gjeldende rett. Det er neppe dekkende.

TVERT IMOT INNEBÆRER lovutkastet flere innskjerpinger og endringer, som er svakt begrunnet, og at svært mange regler flyttes til forskrift. Det siste medfører liten påvirkningsmulighet og demokratisk kontroll av reglene.

Etter lovutkastet § 21 skal jakt «utøves på en slik måte at viltet ikke utsettes for unødige lidelser eller fare for unødige lidelser». Bestemmelsen skal erstatte viltloven § 19, men er sterkt rettsikkerhetsmessig betenkelig. Merk at det er ikke krav om at viltet faktisk utsettes for lidelse: «fare for» unødig lidelse er nok. Er det mulig å krumme avtrekkerfingeren uten å utsette viltet for slik fare?

Vi har allerede sett flere eksperimentelle straffesaker om dette, for eksempel jakt i skumring og hvor vilt er avlivet med hodeskudd. Selv om viltet ble avlivet så effektivt og forsvarlig som det er mulig, ble det hevdet at det var fare for skadeskyting og dermed unødig lidelse. Sakene har heldigvis endt med frifinnelse, men politi og påtalemyndighet er ofte (over)ivrige i slike saker. Hva med å skyte på dyr i bevegelse. Er det da fare for unødig lidelse? Dette skal avgjøres etter «standarden for god jegerskikk». Denne standarden er ifølge forarbeidene «dynamisk, og innholdet utvikler seg med tiden». Regelen, som lar grensen mellom rett og galt bero på sterkt skjønnsmessige vurderingsformer utenfor loven, er svært betenkelig. Særlig gjelder dette når skyldkravet bare er uaktsomhet. I det minste burde skyldkravet være grov uaktsomhet.

Etter Grunnloven § 96 og Den europeiske menneskerettskonvensjon artikkel 7 må bruk av straff ha hjemmel i lov. I dette ligger det også at lovhjemmelen må gi tilstrekkelig presis grense mellom rett og galt. Forslaget

til § 21 gir på ingen måte noen slik veiledning. Meg bekjent er regelen dessuten enestående for norsk rett.

Både nattsikter, som termisk sikte, og synlig lys skal generelt forbys i § 26. Dette bringer oss tilbake til rettsituasjonen på 1990-tallet, som ga oss en 25-års «mørketid» fram til lovendringen i 2014. Departementet har nå kommet til at nattsikter er i strid med Bern-konvensjonen. Det bør da være et tankekors at Norge i så fall har brutt sine folkerettslige forpliktelser siden 1. september 1986, og gjør det fortsatt. Besynderlig er det også at tilsynelatende ingen andre land har fulgt opp konvensjonen på samme måte som lovutkastet legger opp til.

Det heter rett nok at det kan gis «forskrift om unntak fra forbudet», men hvilke unntak som kan komme i forskrift, er umulig å vite. Kanskje åpnes det for bruk under villsvinjakt, ettersøk, revejakt og hjortejakt på bøen, men hvem vet? Departementet vil «vurdere unntak som kan åpne for bruk av synlig lys i forbindelse med den umiddelbare undersøkelsen av og rundt skuddstedet». Tenk deg at noen må vurdere dette! Og hvem kan ha tillit til forskriftene som kommer?

Reglene om ettersøk er også skuffende lesning. Etter § 22 skal jegeren som skyter mot vilt «forvisse seg om viltet er truffet». Dersom «jegeren ved umiddelbar undersøkelse av og rundt skuddstedet verken finner dyret eller kan utelukke at det er truffet, skal jegeren starte et ettersøk». Hvordan er det mulig å «utelukke» at viltet er truffet? Det betyr med andre ord at alle situasjoner hvor viltet ikke finnes dødt, skal betraktes som

skadeskyting med ettersøk. Ettersøket skal gjennomføres «frem til dyret blir avlivet eller funnet dødt, eller kommunen beslutter at ettersøket skal avsluttes». Det blir strengt og krevende å være jeger etter dette. For trafikkskadet vilt er det derimot ikke så farlig. Her skal kommunen etter § 55 bare «i rimelig utstrekning sørge for ettersøk». Hvor er logikken?

Lovutkastet er skuffende lesning,

Lovutkastet bærer nettopp preg av den ensidige sammensetningen og svak jegerfaglig kompetanse. Det gir en svak utredning med lite faglig bredde og tyngde.

og lista over innvendinger kan gjøres vesentlig lengre. Kanskje er grunnen at lovrevisjonen er foretatt av en arbeidsgruppe som utelukkende har bestått av ni personer fra departementene og Miljødirektoratet? Det er uheldig. Vi hadde fortjent et bredt sammensatt lovutvalg med ulike kompetanser. Lovutkastet bærer nettopp preg av den ensidige sammensetningen og svak jegerfaglig kompetanse. Det gir en svak utredning med lite faglig bredde og tyngde.

Jeg har fremholdt det siste også i en fagartikkel i Lov og Rett nr. 2022/7. Etterlevelsen av lover er avhengig av folks respekt, både hva gjelder målet som loven prøver å oppnå og måten det er oppnådd på, i dette tilfellet lovgivningsprosessen. Respekt er noe man må gjøre seg fortjent til.

458 kaliber riflepatroner

Om engelske 577/450 Martini-Henry frå 1871 og tyske 11,15x60R Mauser er to år eldre enn amerikanske 45-70 Government, er i alle fall 45-70 Gov eldst av alle militærpatroner som ennå er i produksjon.

TEKST OG FOTO: JØRUND LIEN

Sjølvsagt ikkje som militærpatron i dag, men som sivil jaktpatron er 45-70 Gov den eldste av alle sentertente riflepatroner som ennå har ein viss popularitet blant jegerar. US Army tok i bruk 45-70 saman med Springfield Trapdoor rifla, begge meir eller mindre herostratisk berømt etter at General Custers avdeling utstyrt med Springfield Trapdoor 45-70 Gov vart utsletta i slaget ved Little Bighorn 25. juni 1876.

Forresten var 577/450 og med i ei stor trefning i 1879 der 140 engelske soldatar forsva Rork's Drift i Natal provinsen i Sør-Afrika mot meir enn 4000 zulukrigarar. Det gjekk visstnok med meir enn 20 000 577/450 patroner i denne bataljen.

AMERIKANSKE 45 KALIBER JAKTPATRONER

Men militære 45-70 Gov var ikkje den einaste amerikanske 45 kaliberpatron som såg dagens lys på 1870–80 talet. Winchester lansera sivile patroner som 45-60 og 45-75 Winchester i 1876, 45-82, 45-85, 45-90 og store 45-125 Winchester kom 1886.

Sharps kom med bøffelrifler og patroner som 45-90, 45-100 og 45-110 Sharps i 1876, 45-120 og 45-125 Sharps i 1878–79.

ENGELSKE 450 NE

Engelske dobbelrifler og patroner som 450 3 1/4" NE og 500/450 3 1/4 NE og Eley 450 No2 NE var verktøy for engelske storvilt- jegerar i engelske koloniar. Men på grunn av opprør i India og Sudan førte til forbod mot 450 kaliber patroner kom diverse nye patroner med ørlite grovre kaliber i åra mellom 1905 og 1910. Som Holland&Holland 500/465, 475 3 1/4", 475 No 2 NE, 475 No2 Jeffery og 476 Westley Richards.

GAMAL MILITÆRPATRON: 45-70
er eldst av alle fabrikkkladde
jaktpatroner i dag.

RIMELEGARE: 458 Winchester Mag kamra i Winchester M 70 African kom i 1956 som eit rimelegare alternativ til engelske dobbelrifler.

Kva år 470 NE kom er litt uklart, eg har sett skriva både at den vart introdusert av Joseph Lang i 1900 og at den kom i 1907.

NYARE .458 PATRONER

Etter mange år utan nye 458 kaliber patroner kom Winchester i 1956 med sin 458 Win Mag kamra i Winchester M 70 African som eit rimelegare alternativ til engelske dobbelrifler for amerikanske jegerar.

Weatherby måtte sjølvsagt svare på Winchester's grove, derfor kom 460 Wby Mag i 1958. Fabrikkipatrona med høgast anslagsenergi av alle i 30 år, men så kom endå verre 700 NE. Om slikt kan kallast fabrikkpatron!

Etter det kom villkatten 450 Lott i 1971 som vart SAAMI godkjent fabrikkpatron i 1998, i 1995 kom 450 Rigby med .458 kaliber kuler i 416 Rigby hylser, rundt tusenårsskiftet 450 Marlin og 45 Blaser som kom og forsvann utan store seremoniar.

Diverse villkatt og properitærpatroner i .458 kaliber finst og. Meininga med stutte og grove 458x1 1/2" var i sin tid først og fremst metallsiluettskyting med pistol!

Andre grove riflepatroner med liten hylselengde er 458x2" med nedkorta 458 Win Mag hylse, mindre krut, hastigheit og rekyl enn 458 Win Mag, 450 Bushmaster for AR og 458 Whisper for lyddempa skyting. Og diverse andre store, grove proprietærpatroner som 450 Assegai for brytevåpen, 450 Ackley Magnum, 458 Canadian Magnum, 450 Dakota og 460 A-Square Short.

RIFLEPATRONER: 45-70 (f.v.),
450 Marlin, 458 Win Mag, 458
Lott, 460 Wby og 450 Rigby.

Alle er
.458 kaliber,
men det er nokså
stor forskjell
på hylsevolum,
patronlengde,
utgangshastighet,
anlagsenergi
og rekyl!

45-70 Government

Denne gamle amerikanske militærpatrona er faktisk ei relativt populær jaktpatron den dag i dag, og dermed eldst av alle meir eller mindre vanlege jaktpatroner! I 1873 vart US Army bevæpna med nye Springfield Trapdoor kamra for svartkrutpatrona 45-70, men det gjekk ikkje mange år før både enkeltskotsrifler og svartkrutpatroner var utdatert og enkeltskots Trapdoor måtte vike plassen for Kragrifler kamra for 30-40 US i 1892.

Dei første åra var fullt namn og nummer 45-70-405, der 45 står for kaliber, 70 for krutvekt og 405 for kulevekt. Eller 45-70-350 og 45-70-500 – alt etter kulevekt.

Om den gamle svartkrutpatrona var storviltpatron god nok til felling av amerikansk bison den gongen, er 45-70 betre storviltpatron enn nokon gong i dag. Både på grunn av moderne krut, kuler og rifler med sterkare mekanisme laga av betre stål enn gamle Springfield Trapdoor og Remington Rolling Block.

Men mange gamle svartkrutrifler er ennå i bruk, derfor må lading av dagens 45-70 patroner delast i tre kategoriar: patroner med svak ladning for gamle rifler, moderne og kraftigare ladning for bøylefifler som Marlin og andre, og kraftigast av alt kan 45-70 ladast når den er kamra i sterke låskasser som Ruger nr. 1, nr. 3 og liknande. Forskjellen på maksladning for desse kategoriane av rifler viser Speer Handloading Manual No 15 med ladedata for Speer 300 grs JHP kule og VihtaVuori N 133 krut: Trap-door 49 grs 1742 f/s, bøylefifler 54 grs 1915 f/s, Ruger No 1 60 grs 2202 f/s.

Er svartkrut eit alternativ for lading av 45-70 til gamle rifler passar ikkje 70 grs ladevekt. Moderne hylser er tykke og solide for å tole høgare

Den gamle, grove svartkrutpatrona 45-70 frå 1873 er ei av svært få militærpatroner frå den tid som nå er jaktpatron ladd med røyksvakt krut.

TESTSKYTING

Testskyting frå skytebank, skyteavstand 100 meter. Testrifle Ruger No 3 med 56 cm løp, Swarovski 1,25-4x24 og Hausken Whisper. Alle patroner ladd i RP hylser med Remington 9 1/2 tennhetter. Alle ladningar i tabellen er for harde til bruk i gamle Trapdoor og Rolling Block rifler, minste ladevekt i tabellen er maks for Marlin 1895 og liknande bøylefifler, maksladning er bare for Ruger No 1, No 3 og tilsvarende rifler.

KULE	KRUT	VEKT	HASTIGHET	3 SKOT
250 grs TSX p.l. 65 mm	N 120	55 grs	735 m/s	20 mm
	N 130	60	746	17
	200	61	751	33
300 grs TTSX Socom p.l. 71 mm	N 130	53 grs	633 m/s	28 mm
		55	683	35
	200	54	642	29
350 grs Hornady RN p.l. 65 mm		56	672	30
	N 133	55 grs	598 m/s	60 mm
		57	627	33
	N 135	57	602	47
405 grs Remington SP p.l. 65 mm		59	631	55
	N 133	49 grs	523 m/s	41 mm
		51	577	49
	N 135	52	547	47
		54	597	32
	201	54	578	40
		58	611	34

trykk, derfor er hylsevolumet mindre enn i gamle hylser. Som ikkje bør ladast uansett. Ein annan ting som ikkje skal ladast er spisse kuler for skyting i bøylefifler med røyrmagasin, bare flatnasa med Hornady FTX som einaste unntak.

Som jaktpatron er det eit paradoks at ei så gamaldags patron som 45-70 ennå er populær med all den hype, skriveri og tale det er om utgangshastigheit, bc og langhold. Gamle 45-70 er den strake motsetning til storhylsa, rettvegga patroner med lange, slanke kuler. Kanskje er forklaringa så enkel som at grove, butte kuler i passe anslagshastigheit gjev både god effekt og fint resultat?

At det ennå finst dei som meiner at bøylefifler som Marlin 1895 er propert jegerverktøy, og vil jakte storvilt med grov patron er ein viktig grunn til at 45-70 ikkje har gått ut av tida. Fakta er at gamle 45-70 er ei betre og minst like populær storviltpatron i dag som for hundre år sidan. Såpass populær at det ikkje vil forundre meg om salet av 45-70 patroner i dag er større enn alle andre .458 kaliber patroner til saman.

SPISS ELLER FLATNASA: Enkeltskotsrifler som Ruger No 1 og 3 kan ladast med alle kuler, bøylefifler med røyrmagasin bare med flatnasa.

REKYL: 458 Win
Mag i Winchester
M70!

450 Marlin

Å lansere ei moderne grovkaliberpatron med trykk tilpassa bøyerifla Marlin 1895 var den viktigaste grunnen til at Marlin og Hornady i samarbeid kom med 450 Marlin i 2000. Med 450 Marlin kunne jegerar kjøpe fabrikk-ladde patroner med høgare utgangshastighet og anslagsenergi enn 45-70, som store patronprodusentar lader med trykk tilpassa Springfield Trapdoor og andre gamle rifler.

For den heimeladande jeger er det lite å byte på mellom 450 Marlin og 45-70, begge har temmeleg likt hylsevolum, og kan ladast til omtrent same utgangshastighet i moderne rifler. Bortsett frå alder er den største forskjellen at 45-70 er randpatron, 450 Marlin har magnumbelte. Uvanleg breitt magnumbelte, det for å hindre at 450 Marlin kan skytast i magnumrifler med mindre kaliber som 300 Win Mag, 7 mm Remington Mag og alle andre.

Om tanken bak 450 Marlin var fornuftig nok, vart den ingen umiddelbar suksess. 45-70 er nok meir populær. Ein av få fordelar med 450 Marlin er at den passar betre i boltrifler enn randpatrona 45-70. Med patronlengde rundt 70 mm kan kompakte jaktrifler med låskasse i 308 Win lengde byggast om til skikkeleg grovkaliber. Som testrifla Remington Seven.

Ulempa er dårleg utval i fabrikk-ladde patroner og tomhylser, kanskje og plunder med ombygging for å få påliteleg patronmating og frisk rekyl i lett rifle.

EKSPANSJON: Stor ekspansjonsdiameter i is på 20 m med både 300 grs Barnes TTSX til venstre og 405 grs Woodleigh til høgre. Og begge ekspanderer like stort med same utgangshastighet frå 45-70.

TESTSKYTING

Testskyting frå skytebenk, 100 m skyteavstand. Testrifle Remington Seven med 50 cm PacNor løp, 1-8" riflestigning. Alle patroner ladd Hornady hylser med RWS 5341 tennhetter

KULE	KRUT	VEKT	HASTIGHEIT	3 SKOT
300 grs Barnes TTSX SOCOM p.l. 71 mm	N 130	50 grs	592 m/s	16 mm
		54	666	34
	200	50	601	25
		54	654	35
300 grs Woodleigh SP p.l. 65 mm	200	55 grs	611 m/s	75 mm
		59	660	64
	N 130	55	594	45
		59	656	35
350 grs Hornady FN p.l. 65 mm	N 130	50 grs	547 m/s	72 mm
		54	627	122
	200	50	566	75
		54	616	131
405 grs Woodleigh FN p.l. 65 mm	N 135	50 grs	452 m/s	111 mm
		53	496	98
	201	50	463	131
		54	512	122

At 458 kaliber kuler ekspanderer stort og godt med utgangshastighet rundt 600 m/s viser denne ekspansjonstesten mot is på 20 m skyteavstand.

KULE	RESTVEKT	DIAMETER	LENGDE
300 grs Barnes TSX	100 %	20x20 mm	17,5 mm
300 grs Barnes TTSX SOCOM	73 %	16x15 mm	16 mm
300 grs Woodleigh RN	98 %	23x22 mm	10 mm
350 grs Hornady RN	70 %	22x21 mm	10 mm
405 grs Woodleigh FN	99 %	24x24 mm	13 mm

Om 450 Marlin vil ta større delar av marknaden 45-70 alt har, eller om den er nok ei patron på veg mot gløymeboka er meir opp til dei som kjøper grovkaliber bøyerifler enn noko anna.

GROVT SKYTS:
458 Win Mag
458 Lott og
460 Wby Mag
er heilt klart
i klassen for
elefantpatroner!

458 Winchester Magnum

Med etterkrigstidas aukande interesse for storviltjakt i Afrika blant amerikanske jegerar, og minkande tilgang på engelske rifler og patroner kom Winchester med patrona 458 Winchester Magnum og rifla Winchester M70 African i 1956. Som kjent var 458 Win Mag den første i serien med Winchester Short Magnum patroner, på den tid var alt med mindre patronlengde enn 375 H&H stutt magnumpatron.

458 Win Mag vart temmeleg fort populær, i alle fall så populær som grove riflepatroner kan bli. Både i USA, men og i Afrika der mange Game Department tok Winchester M70 458 Win Mag i bruk. Dels på grunn av atskillig mindre pris på både patroner og rifle enn for engelske rifler og patroner, dels på grunn av at det var nok av både rifler og patroner å få kjøpt. I tillegg til at Winchester M70 var ei av dei beste og mest pålitelege storvilttrifler.

Men det gjekk ikkje mange år før 458 Win Mag fekk eit stygt rykte om upåliteleg gjennomslagskraft. Mange er sogene om heilmantelkuler som snau nok gjekk gjennom skinnen på store tykkhudar, eit ankepunkt enkelte

proffjegerar brukar mot 458 Win Mag den dag i dag.

Dei første åra reklamera Winchester med at 458 Win Mag prestera minst like høg utgangshastigheit med 500 grs kuler som eldre og større engelske NE patroner med same kulevekt. Ein lovnad som var vanskeleg å oppfylle med den tids krut, og ei vanleg forklaring var at hardt komprimera krutladning etter nokre år kunne føre til mangelfull tenning, krutforbrenning og utgangshastigheit i enkelte patroner. Nyare krut og meir realistisk utgangshastigheit var det som måtte til, men dette var likevel ikkje nok for å overbevise alle proffjegerar om at 458 Win Mag er dugande patron for jakt på potensielt farlege tykkhudar i Afrika. I dag er mange krut godt egna til lading av 458 Win Mag, utvalet av kuler passande for norsk jakt er og stort nok.

TESTSKYTING

Testskyting frå skytebenk, skyteavstand 100 meter. Testrifle Winchester M70 med 56 cm løp.

FABRIKKPATRON	HASTIGHEIT	3 SKOT
Norma Solids 500 grs	672 m/s	33 mm
Norma 500 grs TXP	629 m/s	36 mm
Federal Safari 510 grs Woodleigh	609 m/s	87 mm

Heimeladd i W-W hylser med CCI 250 tennhetter

KULE	KRUT	VEKT	HASTIGHEIT	3 SKOT
300 grs Barnes TTSX p.l. 83 mm	N 120	65 grs	738 m/s	20 mm
		67	757	19 mm
	200	72	754	22
		74 k	779	25
350 grs Barnes TSX p.l. 84 mm	N 130	72 grs k	722 m/s	35 mm
	201	74 k	664	34
400 grs Swift A-Frame p.l. 82 mm	N 130	73 grs	717 m/s	45 mm
	201	76	688	51
450 grs Barnes TSX p.l. 84 mm	N 133	68 grs	643 m/s	43 mm
	N 135	71	646	30
	201	70	643	40
450 grs Barnes Banded Solid p.l. 84 mm	N 133	68 grs	651 m/s	51 mm
	N 135	71	651	31
	201	70	652	41
500 grs Hornady FMJ p.l. 85 mm	201	70 grs	624 m/s	73 mm
	N 135	71	629	59
	202	72	620	40

458 Lott

Denne patrona kom som eit resultat av at den amerikanske skribenten og børsemakaren Jack Lott vart stygt skada av ein bøffel i Mo-sambik. Etter to skot med 458 Win Mag forsvann bøffelen, og sporinga starta. Ei sporing som enda med at bøffelen gjekk til angrep på Lott som mista sin Winchester M 70 458 Win Mag og proffjegeren måtte ta over skytinga. Først sju skot med sin eigen 375 H&H, deretter to skot med 458-en Jack Lott hadde mista. Ei hending som heilt til i dag vert trekt fram om att og om att i diskusjonar om patroner til potensielt farleg storvilt generelt, og om 458 Win Mag spesielt. Utan at den vesentlege forskjellen godt eller mindre godt treff utgjør nødvendigvis er med i diskusjonen.

Uansett meinte Jack Lott at løysinga på manglande effekt måtte vere lengre hylse og høgare utgangshastigheit. Dermed kom 458 Lott med utblåsen og ørlite avkorta 375 H&H

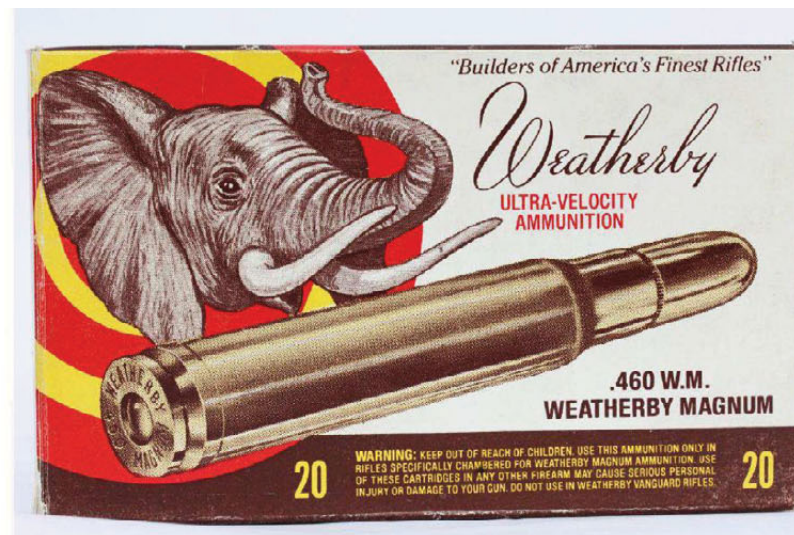

460 Weatherby Magnum

Etter at 458 Win Mag kom i 1956 måtte Weatherby i 1958 svare med ei endå kraftigare patron i same kaliber. Det var 460 Wby Mag som med endå høgare anslagsenergi enn 600 NE i mange år hadde æra av å vere kraftigast av alle fabrikkkladde jaktpatroner. I alle fall om ein ser på teoretisk anslagsenergi der hastigheit betyr mest.

Ein annan grunn var nok kravet frå East African Professional Hunters Association om .40 kaliber som minimum til jakt på elefant, bøffel og nashorn. Med .458 kaliber kule i same hylse som 378 Wby Mag sa reklamen at fabrikkkladd 460 Wby levera heile 8000 fot-pund anslagsenergi med 500 grs kule i 2600 f/s. Godt merkbar i begge endar av rifla det.

For den som lurar på om så tung kule i så høg hastigheit med så høg anslagsenergi er ein fordel på jakt er svaret i dei fleste tilfelle nei. Og det først og fremst på grunn av rekyl. Masse rekyl. Og smell. At 460 Wby Mag ladd med gode nok kuler er ei effektiv patron for den som kan treffe godt nok er sikkert, men om forskjellen frå 460 WM til 458 Lott, 458 Win Mag og diverse patroner i .400 kaliber er stor nok til å gjere ein praktisk forskjell er tvilsamt. Derimot er forskjellen på gode og mindre gode treff heilt sikker. Ei enkel oppsummering av 460 Wby Mag er at dette er patrona for den som bare må ha ei rifle kamra for den største av Wby patroner med teoretisk anslagsenergi blant dei aller høgaste. For alle andre er 460 Wby meir plage enn praktisk og moro, både på grunn av patronpris og mest av alt rekyl. Noko så enkelt som å skyte inn ei 460 Wby Mag kan vere ein sann prøvelse for nervesystemet, og ein effektiv måte å øydelegge alt av innlært avtrekksteknikk på. Bare prøv den som vil, 460 Wby Mag leverer meir enn nok av alt!

LADEDATA

Hornady ladedata for Weatherby Mk V med 66 cm løp.

KULE	KRUT	VEKT	HASTIGHEIT
500 grs Hornady DGX/DGS p.l. 94,3 mm	N 160	107,4 grs	701 m/s
		121,4	777

Norma ladedata for 66 cm løp.

450 grs Swift A-Frame p.l. 94,5 mm	204	112 grs	766 m/s
		117,8	807
480 grs Woodleigh FMJ p.l. 91,5 mm	204	109 grs	746 m/s
		115,7	777
500 grs Hornady RN p.l. 94,2 mm	204	109 grs	725 m/s
		115,3	770

hylse i 1971. Eller 1974, forskjellige kjelder har forskjellig år. Det som derimot er sikkert er at villkatten 458 Lott først fekk SAAMI standard i 1998. I dag produserer mange av dei store rifler og patroner, 458 Lott har tatt sin del av grovkaliberkaka.

Den første planen var patronlengde som passa i M98 låskasser utan særleg omfattande ombygging av magasin, men 458 Lott vart lengre og passar best i magnumlåskasser med 375 H&H lengde. At 458 Lott med dagens kuler er patron nok til alt vilt er sikkert, og om du går tom for patroner kan 458 Win Mag skytast i alle 458 Lott rifler.

TESTSKYTING

Testrifle Ruger 77 med 58 cm løp.

Norma African PH Woodleigh SP 500 grs			644 m/s	37 mm
Norma African PH Woodleigh FMJ 500 grs			636 m/s	37 mm
KULE	KRUT	VEKT	HASTIGHEIT	3 SKOT
450 grs Barnes TSX p.l. 92 mm	202	82 grs	695 m/s	42 mm
	N 140	83	695	46
	203 B	84	695	15
450 grs Barnes Banded Solid p.l. 92 mm	202	82 grs	695 m/s	39 mm
	203 B	84	703	35
	N 150	85	704	32
500 grs Hornady FMJ p.l. 92 mm	N 140	80 grs	644 m/s	35 mm
		82	664	30
	203 B	80	648	53
		82	662	32

Jakt- og skyteerfaring med 458 patroner

På jakt er ikkje min eigen erfaring med .458 kaliber patroner større enn nokre elgar og to rådyrbukkar felt med Sako L61 458 Win Mag her i landet.

At 458 Win Mag er patron nok til elgjakt er sikkert. Men ikkje at 458 WM og andre grove med upraktisk rekyl er praktiske elgpatroner.

Først på elgjakt med 400 grs Swift A-Frame, så 350 grs Barnes X, og til sist 300 grs Barnes X. Alle fullada utan synleg forskjell på skot-effekt. Som heilt klart var god nok.

Mest minneverdig i ettertid var ei forkiling som hindra double på to pinnestutar som kom i passa fart på passa skothald. Kula var første generasjon X utan krymperille, derfor vart heller ikkje hylsemunningen på den heimeladde 458

Win Mag patrona krympa. Den første pinnestuten gjekk rett i myra etter eit godt bogtreff, den andre vart berga av at neste patron stuka mot kanten på kammeret i eit kjapt og hardt ladegrep. Elgen sette opp farten og såg seg aldri tilbake, eg måtte plundre ut ei nokså fastkila 458 Win Mag.

Kanskje var det eit ekstra hardt ladegrep som fekk den sylindriske patrona til å sprette opp slik at hylsemunningen

vart bulka? At forkiling ikkje ville skjedd med krymperille på kula og nok innbrett på hylsemunningen er derimot nokså sikkert. Lærdomen

FORKILING: 350 grs Barnes X utan krymperille og ingen krymp av hylsemunning i 458 Win Mag stoppa mot kammerkanten.

DEMPER: Sjølv så liten lyddemper som Hausken KD 155 tar det verste av 458 Win Mag rekyl og smell.

EKSPANSJON: 350 grs TSX frå elg felt med 458 Win Mag.

var i alle fall klar nok: alltid krymp på sylindriske hylser ved lading til magasinrifler!

Om jakt på rådyrbukk med 458 Win Mag høyrest fullstendig feil ut, var likevel resultatet svært fint. Både med 350 grs Hornady RN og 300 grs Hornady HP moderat ladd med N 120 til 600 m/s utgangshastighet. Absolutt ikkje langholdspatron, men med momentan skoteffekt og minimal kjøtoydelegging. Eit par-tre centimeter blodslått kjøt rundt skotholet var alt.

TIL STORT VILT I AFRIKA

Men nei, sjølv etter fint resultat kan eg ikkje anbefale 458 Win Mag som rådyrpatron, rekylen er unødig frisk og kulebanen upraktisk krum. Eg måtte bare prøve den på rådyr og, dette var tida for store magnumpatroner og slike skulle jaktast med. Men til tross for god effekt og fint resultat er min meining at 458

Win Mag passar betre til jakt på stort vilt i Afrika enn på norsk storviltjakt.

Noko ein kamerat av meg ikkje er heilt einig i, etter mange år i ettersøkskorpsset med Winchester M70 458 Win Mag meiner han at 458 WM ladd med 350 grs TTSX er topp med god nok effekt på skadd elg uansett skotvinkel. Etter mange år med ein eldre Hausken JD 155 på endå eldre Winchester M70 er konklusjonen at JD 155 tar så mykje av den skarpaste rekylen og smellen at stutt, lett og hendig lyddemper er god nok saman med elektroniske hørselsvern. Når ein skal høyre på erfarne fjellfolk, er det og vel verd å merke seg meininga til ein som har hatt både 7 mm Remington Mag, 375 H&H og 416 Remington Mag for 458 Win Mag.

Ein annan kamerat har i fleire år jakta med Ruger no 3 45-70. Slett ikkje den mest vanlege jaktrifla eller jaktpatrona her i landet, men effektiv nok. Til tross for gamaldags mekanisme i enkeltskotsrifle kamra for endå eldre patron. Rett nok kan gamle 45-70 lastast til utgangshastighet opp mot 458 WM i rifler med sterk nok mekanisme som Ruger no 1 og 3, med skoteffekt deretter. To elgar fall i smellen, ein for ei 300 grs TTSX, og ein for 250 grs TTSX utan at eit kjapt andreskot var nødvendig. Godt nok det, utan at det nødvendigvis gjer 45-70 til den perfekte elgpatrona. Om slikt finst i det heile.

Atter ein annan kamerat har jakta med 458 Lott i Afrika. Den viktigaste

RILLE: Første generasjon Barnes X utan krymperille, dagens TSX har avlastningsriller der hylsemunningen kan krympast inn i den fremste.

grunnen til å velje ei Ruger 77 kamra for 458 Lott var at etter at den Winchester M70 458 WM'en han hadde forsvann på tur heim etter jakt i Zimbabwe ville han heller prøve 458 Lott enn å kjøpe ny 458 WM. Både bøffel og elefant er felt med 458 Lott med godt resultat, dei første med Norma APH 458 Lott som kom omtrent samtidig med kjøp av Rugeren. Ei 500 grs Woodleigh SP frå bøffel hadde 57% restvekt, 24x14 mm diameter og 17 mm lengde etter ekspansjon. Ikkje heilt i klasse med Barnes TSX i same kaliber og hastighet det.

SKYTING MED .458 PATRONER

Min 458 Win Mag var ei av svært få Sako bygde på den eldste utgåva av L61 mekanismen. Eg har høyrte at det var 5 stykk, om det stemmer eller ikkje er uvisst. Grunnen til kjøpet var dels min store interesse for Sakorifler på den tid, og då Rolf Aaberg ringa meg og sa at han hadde fått inn to Sako L61 458 Win Mag måtte eg sjølvsagt kjøpe ein av dei. Men og at etter år med jakt med 375 H&H og 416 Remington Mag var 458 WM eit naturleg neste steg.

Sako L61 Finnbear 458 WM kom med svart kunststoffskjefte utan ekstra rekylklakk på løpet, derfor var skikkeleg bedding første punkt for skyting. Rekylen frå 458 Win Mag ladd med 500 grs kuler i 3,7 kg rifle krev sitt, både frå skjefte og skytter. Som ein kamerat utbraut etter å ha slengt Sakoen kontant i bakken etter

ERFARINGAR

• 458 kaliber riflepatroner

REKYL: Eitt skot med fabrikkkladd Winchester 510 SP i Sako L61 Finn timer 458 Win Mag var nok til at den fekk kjælenamnet Svartedauen.

TYNT LØP:
Rekyl frå
tynnløpa
Ruger no 3
45-70 utan
lyddemper
er frisk nok.

GOD SAMLING: Tre skot på 100 m med stor Hausken Whisper på tynt 45-70 løp.

første skot med fabrikkkladd Winchester 510 grs SP: Aldri meir, denne børsa er reine svartedauen! Dermed fekk min svarte Sako Finn timer 458 WM kjælenamnet Svartedauen.

Eller kjælenamn, rekyl frå ei fullada 458 WM er langt frå kjæling! Så frisk var rekyl at til tross for bedding etter alle kunstens reglar sprakk kunststoffskjeftet bak låskassetangen etter ikkje altfor mange skot. Eg fekk nytt svart kunststoffskjeft som og vart grundig bedda, men det sprakk og etter ikkje altfor mange skot.

REKYLKLAKK

Lærdomen er at 458 WM rifler må ha rekylklakk på løpet. Om rekyl og presisjon ikkje nødvendigvis er samanfallande faktorar, kan 458 kaliber rifler prestere

svært god presisjon. Men bare når skytteren er i stand til ta gode avtrekk. Som lette og tynnløpa Ruger no 3 45-70 der stor Hausken Whisper tar sin del av rekyl. Å skyte små, fine treskotssamlingar omtrent utan papp mellom kulehola er slett ikkje uvanleg med den rifla og den lyddemparen. Atskillig verre er det å prestere slike samlingar med udempa 458 WM og det som grovte er, men å gjenge opp løpet på ein av svært få Sako L61 458 WM for montering av lyddemper er vandalisme. Derfor er Sako ennå udempa og rekylfrisk, og passar betre til ståande skyting enn i skytebenken.

Større patroner enn 458 Win Mag er endå verre, eg testa proffjegerens 3,5 kg lette Remington 700 458 Lott i Botswana for å finne treffpunkt på forskjellig avstand, og rekyl var svært så merkbar

sjølv ståande med skytestikker som støtte. Nokre skot med 460 Wby Mag var og nok til å bevis at den slags ikkje er passende patron for gjennomsnittsjegeren. Eller om 460 Wby i det heile er passende patron.

EI AV FÅ:
Sako L61
458 Win
Mag.

I SALG NÅ!

En spesial fra
Jakt

Jakt 84 SIDER MED SMELL

VÅPEN

GUIDEN

Pris kr 139

MATCH-PATRONER MED TOPP PRESISJON

TEST: ETTERLENGTET NYKOMMER

WHITE I TENNHE

NORSK VÅPEN KONGSI MAUSE

TOPP LYDDI FRA NORSK OG SVEI

FINN DEN ULTIMATE JAKTRIFLA FOR DEG

VI TESTER:

- ✓ Custombygget Remington 700
- ✓ Sauer 505 Elegance
- ✓ Benelli Lupo 300 Winchester Magnum

FLUKT-STREKNING
VÅR ERFARING MED
HOMOGENE KULER

KIKKERTSIKTER TIL STORVILTJAKT
✓ TEST-AV RIMELIGE KIKKERTSIKTER
✓ JAKTERFARING

bc 1435 001
FRILUFT
7 023060 314354

- 2025-utgaven av Våpenguiden, med de beste rådene og testene fra vår våpen- og ammunisjonsekspert Jørund Lien.
- Hva er den beste jaktrifla til akkurat deg og ditt bruk? Jørund guider deg og forteller hva du bør legge vekt på, og ikke.
- I tillegg har vi grundige tester av en rekke rifler, ammunisjon og utstyr, kort og godt en våpenguide med smell i!

**Kun
kr 139**

BESTILL HER

Send SMS med kodeord VG25 til 2205
kr 139 blir trukket fra din mobilregning
eller
skann QR-koden med mobilkamera for å komme til bestillingsside om du
ønsker å betale med Vipps

Lettvektar med god effekt

Norsk titandemper som er lettast i klassen for lyd-
demperar med god demping av storviltpatroner
som 308 Winchester og 30-06.

Med sine 198 gram er Pure S minst og lettast i serien med Svemko Pure lyddemperar, og den første lyddemper med mindre vekt enn 200 gram som demper 308 Win og 30-06 ned mot 130 dB av alle dei eg har prøva til nå!

Kva er mest viktig med kjøp av ny lyddemper? Er det pris, vekt, byggelengde, diameter eller demping? Om god demping i forhold til vekt og diameter er mest viktig er Svemko Pure S ein klar kandidat. Men ikkje om prisen skal bestemme kjøp av lyddemper, for Svemko Pure S kostar 11500 norske kroner.

SAMANLIKNING

Fabrikkdata for Svemko Pure S er frå 26 til 29 dB demping, det stemmer godt

med mine målingar 1 m vinkelrett ut frå venstre øyra.

Og 131,5 dB gjennomsnitt for 308 Win Norma Golden Target i 55 cm løp er svært god demping for lyddemper så lett som 198 gram! Det er og 133,2 dB for 30-06 ladd med 58 grs N-15. Om ikkje heilt ned til 130 dB, er dette likevel svært godt i forhold til krutladning og dempervekt.

Sjølvsagt ikkje med like god demping som dei større brørne Svemko Pure L og M. Pure S kan heller ikkje dempe like mykje som andre større og tyngre lyddemperar. Naturleg nok, sjølv den mest innovative lyddemperinnmat kan ikkje utlikne større dempervolum, diameter og byggelengde framfor munn-
ning. Derfor skal Svemko Pure S bare samanliknast med lyddemperar i same

Kva er mest viktig for val av lyddemper? Demping, vekt, byggelengde eller pris? Dette bør vere klart for kjøp av ny lyddemper!

DIAMETER: Minst på Svemko Pure S til venstre, størst diameter har Hausken JD 151 til høgre.

vektklasse, ikkje større og tyngre lyd-
demperar.

LYDDEMPERAR I TESTEN

Når det ikkje var andre lydtemperar med vekt under 200 gram passande for skyting med storviltpatroner å samanlikne Svemko Pure S med, vart F&D 231 og Hausken JD 151 med vekt på 231 og 220 gram med i testen denne dagen.

Forskjellen på Pure S og F&D 231 var liten, men F&D med litt større diameter, mindre lengde og pris gav 1,7 dB betre demping med 308 Win Norma Golden Target og 0,5 dB med 58 grs N-15 i 30-06. Rettferdig eller urettferdig i forhold til byggelengde, Hausken JD 151 som bygger omtrent halvparten så mykje framfor munningen small 5,9 dB meir med 308 Win og 6,9 dB med 30-06. Litt større diameter kan ikkje utlikne dobbelt så stor byggelengde framfor munning.

KVA ER MEST VIKTIG?

For meg betyr vekt, demping og pris mest. Utvendig form, fasong og kva lydtemperen er laga av betyr lite eller ingenting.

Av desse tre er Svemko Pure S lettast, har minst diameter og demper litt mindre enn F&D 231 i denne testen med desse patronene og løpslengder. F&D 231 kostar omtrent halvparten, demper litt meir og er litt tyngre. Hausken JD 151 bygger minst, kostar minst og demper minst.

LETTAST

Svemko Pure S imponerer på alle måtar og kan heilt klart anbefalast for jegeren som vil ha lett og effektiv lydtemper på jaktrifla. Meiner du at lett vekt er viktigare enn pris, ja då er Svemko Pure S lydtemper for deg.

POENG

Eg vil helst ha så effektiv og lett lydtemper som råd er på jaktrifla. Og om eg hadde testa Svemko Pure S utan å samanlikne med F&D 231 ville Pure S fått 10 poeng, for pris skal ikkje bestemme poenga. Men likevel var fakta at litt tyngre F&D 231 dempa ørlite betre denne dagen, derfor får Svemko Pure S «bare» 9 poeng her.

Kven av desse to eg helst ville ha på jaktrifle kamra for 308 Win og 30-06? Eg kan jakte like godt med begge to, begge gjev topp demping i forhold til vekt. Men Svemko Pure S er lettast. Og dyrast.

LYDDEMPERAR I TESTEN:
Frå venstre Svemko Pure S, F&D 231 og Hausken JD 151.

TESTSKYTING

LYDDEMPER	VEKT	LENGDE	BYGGELENGDE	DIAMETER	PRIS
Svemko Pure S	198 g	180 mm	135 mm	42 mm	kr 11 500
F&D 231 US 3D	231 g	170 mm	122 mm	49,5 mm	kr 5200
Hausken JD 151	220 g	151 mm	67 mm	50 mm	kr 3050

Testskyting med måling 1 meter rett ut frå venstre øyra.

308 Winchester med Norma GT 155 grs i Remington Seven med 55 cm løp

LYDDEMPER	FØRSTE SKOT	GJENNOMSNITT	DEMPING
Svemko Pure S	132,8 dB	131,5 dB	26,1 dB
F&D 231	130,0 dB	129,8 dB	27,8 dB
Hausken JD 151	138,5 dB	137,4 dB	20,2 dB

30-06 med 185 grs Lapua Scenar og 58 grs N-15 i S&L med 56 cm løp

LYDDEMPER	FØRSTE SKOT	GJENNOMSNITT	DEMPING
Svemko Pure S	134,4 dB	133,2 dB	27,0 dB
F&D 231	132,6 dB	132,5 dB	27,5 dB
Hausken JD 151	141,4 dB	140,1 dB	20,1 dB

FAKTA

MODELL: Svemko Pure S
PRIS: 11 500 kroner
PRODUSENT: Svemko på Osterøy, svemko.com

+ Vekt, demping
- Pris
= 198 gram lydtemper med god demping!

Treskjefte med moderne design

Lyst på ei litt uvanleg jaktrifle med treskjeft? Kva med Benelli Lupo Wood!

Om Benelli Lupo Wood ikkje er for den som likar jaktrifler med klassisk skjeft, er dette heller ei jaktrifle for jegeren som vil ha både treskjeft og moderne, litt uvanleg utsjånad.

Er så italienske Benelli Lupo Wood fin og elegant? Det kjem an på auga som ser!

SKJEFTE

Svært høg kolbekam er det som skil Benelli Lupo Wood mest frå omtrent

alle andre rifler med treskjeft. Så høg kolbekam at den var for høg til å passe meg og min skytestilling, og så høg at sluttstykket måtte vridast og vendast for å ta det ut for puss.

Men som kjent er det ikkje eit problem med pylsa som er for lang, heller ikkje om kolbekammen på treskjeftet er for høg. Med egna verktøy er det enkelt nok å ta den ned til passe høgde for dei fleste.

For den som vil ha høg kolbekam bør derimot Benelli Lupo Wood vere midt i

KOLBEKAM:
Benelli Lupo Wood bør ha høg nok kolbekam for dei fleste! Men kanskje litt vel høg for ein del av oss?

Treskjeft eller syntetisk på jaktrifla? Syntetisk skjeft er praktisk og omtrent vedlikehaldsfritt, treskjeft er fint og behageleg å halde i, men må oljast med jamne mellomrom for å unngå at treverket trekker vatn på våte jakt dagar.

blinken. Treverket er fint nok, og skjeftet på testrifla såg ut til å vere rimeleg godt behandla utvendig. Innvendig bør alle treskjeft oljast eller lakkast før bruk i norsk haustregn for å sikre at ikkje skjeftet slår seg på grunn av væte.

Utforming av forskjeftet fall ikkje heilt i smak, mest på grunn av at det skrår inn til temmeleg smalt oppe. Rekylkappe med god demping er alltid ein fordel.

PATRON

8x57 IS vart patron i testrifla, men Benelli Lupo Wood vert sjølv sagt levera i 30-06 og diverse andre patroner. Grunnen til valet av 8x57 IS var så enkelt som at eg hadde lyst til å prøve gamle 8x57 i ny og futuristisk italiensk rifle med 51 cm løp.

Og 8x57 IS skuffa ikkje, heller ikkje Benelli Lupo Wood med god presisjon, grei utgangshastigheit og snill rekyl.

SKYTING

Å skyte med Benelli Lupo Wood var enkelt og greitt, i alle fall bortsett frå unødig høg kolbekam for meg. Glatt ladegrep, godt avtrekk, enkel fylling av

magasin er slik det skal vere for ei praktisk jaktrifle.

At stil og form på pistolgrep og bakskjefte er litt uvannt merka ingen under skyting. Det einaste som kom av negative kommentarar var at forskjefte er tynt og smalt oppe, og uvanleg lyd av lade-grep. Noko ingen merka under skyting med høyrsevern på.

PRESISJON

Om ein skal legge til grunn den vanlege reklamen for mange rifler om tre skot med presisjonspatroner innanfor 1 MOA oppfylte Benelli Lupo Wood 8x57 IS det med glans. Ikkje bare med tre skot, men fleire fabrikkpatroner hadde gjennomsnitt av to femskot med samling betre enn 30 mm på 100 m. Og alle treskot med heimeladde patroner gav 30 mm eller betre samling på 100 m.

Best samling med fabrikkkladde gav blyfrie Geco Star 160 grs og Norma EcoStrike Silencer 160 grs, av heimeladde

samla 180 grs Lapua Naturalis og 170 grs Hasler Ariete best.

Grunnen til 203 B som einaste krut i denne testen med heimeladd 8x57 IS var så enkel som at 203 B var einaste tilgjengelege krut passande for lading av 8x57 der og då. Om likt treffpunkt med forskjellige patroner er viktig, samla omtrent alle patroner treffa innanfor 8–10 cm på 100 m. Unntaket var RWS EVO Green 139 grs som med utgangshastig-

heit nær 900 m/s sette skota litt hogare.

POENG

Når treskjefte med høg kolbekam kan tilpassast kvar enkelt er ikkje det grunnlag for poengtrekk. I år kjem forresten Benelli Lupo Wood med justerbar kolbekam utan at det betyr noko som helst for denne testen.

Om uvanleg stil og form fell i smak eller ikkje er opp til kvar enkelt. Bortsett frå høg

JAKTRIFLE: Godt avtrekk, god presisjon, glatt lade-grep og patron er viktig for kjøp av ny jaktrifle!

ELEGANT ELLER IKKJE: Det kjem an på auga som ser. Benelli Lupo Wood har i alle fall uvanleg høg kolbekam.

kolbekam og form på forskjefet hadde ingen noko å utsette på testrifla. Om 51 cm 8x57 IS løp er passe, for langt eller stutt er meir ei smakssak enn noko anna. Alt i alt fortener testrifla sine 9 poeng.

JAKTRIFLE PASSANDE FOR?

8x57 IS i 3,2 kg jaktrifle med godt avtrekk og femskotsmagasin passar norsk storviltjakt, spørsmålet er meir om jegeren likar stilen på Benelli Lupo Wood

enn om dette er ei fornuftig og praktisk jaktrifle.

Prisen er ikkje av dei verste, smak og behag bestemmer nok mest om dette er jaktrifle som freistar til kjøp.

TESTSKYTING

Testskyting frå skytebenk, skyteavstand 100 m. Hastigheit og 5 skot er resultatet av to seriar med fabrikkpatroner, hastigheit og 3 skot etter ein serie med heimeladde patroner. Testrifle Benelli Lupo Wood 8x57 IS med 51 cm løp, Leupold VX-5 2-10x42 og A-Tec Optima 60.

FABRIKKPATRON BLYFRI	HASTIGHEIT	5 SKOT
Geco Zero 139 grs	862 m/s	37 mm
RWS Evo Green 139 grs	892	23
Geco Star 160 grs	816	19
RWS HIT Short Rifle 160 grs	828	36
Norma EcoStrike 160 grs	803	42
Norma EcoStrike Silencer 160 grs	823	20
Hornady SF International GMX 180 grs	790	37
Lapua Naturalis 180 grs	785	27
Sako PH Blade 180 grs	791	27
FABRIKKLADD MED BLYKJERNE	HASTIGHEIT	5 SKOT
Norma Jaktmatch 123 grs	818 m/s	26 mm
Norma Oryx 196 grs	728	30
Norma Oryx Silencer 196 grs	730	27

Heimeladd blyfri i Norma 8x57 IS hylser med RWS 5341 tennhetter

KULE	KRUT	VEKT	HASTIGHEIT	3 SKOT
139 grs Geco Zero p.l. 75 mm	202	52 grs	853 m/s	25 mm
	203 B	52	829	17
160 grs Barnes TTSX p.l. 78,5 mm	203 B	50	798	23
		52	823	30
160 grs Norma EcoStrike p.l. 78,5 mm	203 B	50	807	23
		52	835	27
170 grs Hasler Ariete p.l. 78,5 mm	203 B	48	762	16
		50	805	19
180 grs Lapua Naturalis p.l. 79 mm	203 B	48	769	12
		50	799	16
180 grs Sako PH Blade p.l. 80,5 mm	203 B	48	741	25
		50 k	779	26

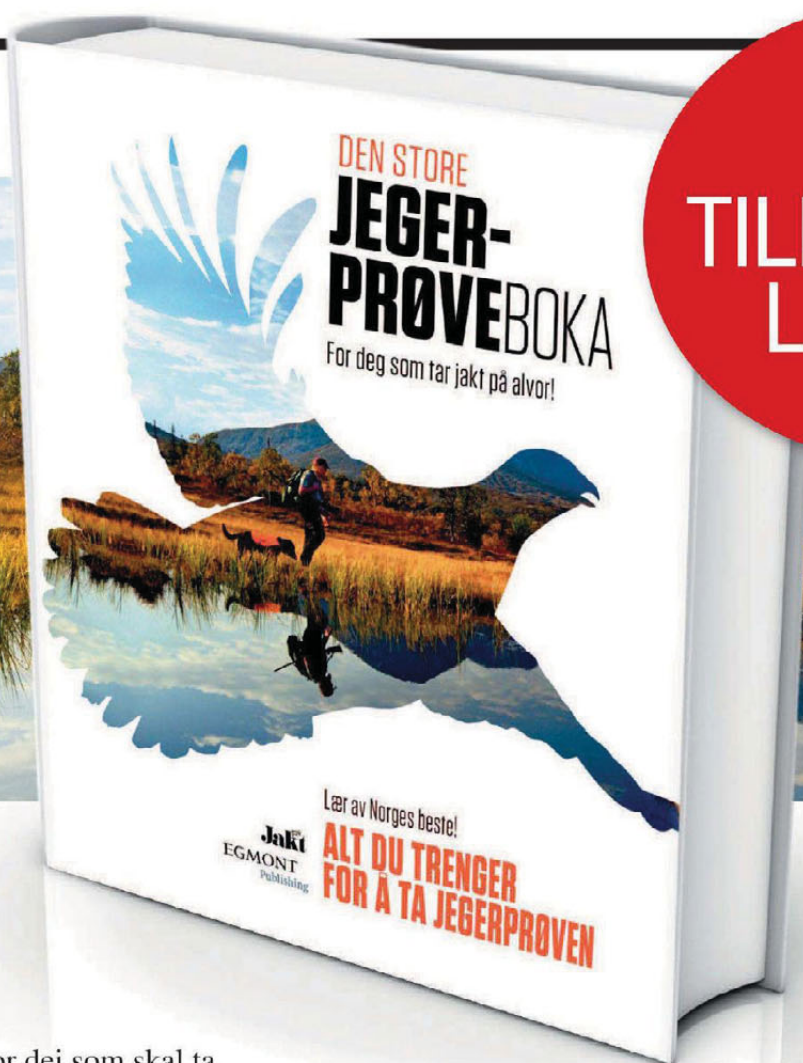

LØSPUSS OG HØG KOLBEKAM: Vriding, vending og lirking måtte til for å få ut sluttstykket!

8x57 IS heimeladd kule med blykjerne

KULE	KRUT	VEKT	HASTIGHEIT	3 SKOT
175 grs Sierra Pro-Hunter p.l. 76,5 mm	203 B	50 grs	788 m/s	21 mm
		52	815	25
196 grs Norma Oryx p.l. 76 mm	203 B	48	745	28
		50	782	29

NÅ
TILBAKE PÅ
LAGER!

«Bibel for dei som skal ta
jegerprøva. Den nye jegerprøveboka
er ei oppleving å bla i!»

Setesdølen

«Er slått til jorden.
Dette er ikke bare ei lærebok.
Verket er et leksikon!»

*Rolf Øvrum, tidligere generalsekretær i Norsk
redaktørforening og redaktør av Jakt*

«Det var godt å få en bok hvor du ikke fant
faktafeil første gang den ble åpna! På under-
tittelen «Alt du trenger for å ta jegerprøven»
kunne dere ha tilføyd «og litt til».

Jens Holm, jegerprøveinstruktør

BESTILL PÅ SMS:

IKKE ABONNENT – PRIS: 398,-

Send *jegerprøve2018* til 2205

FOR ABONNENTER PÅ JAKT OG VILLMARKSLIV – PRIS: 298,-

Send *jegerprøveabo* til 2205

TEST : RIFLESKJEFFE

Original- eller jaktmatchskjefte

TEKST OG FOTO: JØRUND LIEN

OVERRASKA: To dyktige skytterar deltok i testen. Med overraskande resultat!

Kan nytt skjefte føre til betre treff med jaktrifla, eller er meir skyting vegen einaste råd? Prøv sjølv om du kan!

KVA GJEV BEST TREFF?

Jaktmatch samanlikna med originalskejfte

Det er populært å byte ut jaktriflas originalskejfte med diverse utgåver av moderne jaktmatchskjefte. Men kan eit fancy jaktmatchskjefte med justering både her og der hjelpe jegeren til betre treff?

Einaste måten å finne ut om forskjellige skjefte gjer ein forskjell i treffsikkerheit er å skyte. Mange nok skot med både jaktmatch og originalskejfte på same rifle.

SKJEFFE, SKYTESTILLING OG SKYTTERAR
To kameratar som skyt jaktfelt i klasse Jeger A med KKC skjefte på 6,5x55 Sauer 202 stilte frivillig opp for denne testen.

JUSTERING:
Samanlikna med originalskjeftet har KKC skjeftet brattare og meir velforma pistol-grep, enkelt justerbar kolbekam og kolbelengda kan endrast med å ta vekk eller legge til mellomlegg.

JUSTERBART:
Bortsett frå at det eine er laminera treverk og det andre kunststoff, er justerbar kolbe viktigaste forskjell på KKC og originalskjefte, forskjelta er like nok.

Målet var å finne dei kalde fakta om treffsikkerheita er betre med jaktmatchskjefte enn med originalskjefte ved skyting mot DFS skive på 100 m.

Kor mange seriar som må skytast for å få eit fornuftig samanlikningsgrunnlag er uvisst, det einaste som er sikkert er at mange seriar gjev eit sikrere og meir rettferdig resultat enn få.

Til denne testen vart 200 patroner ladd med 7 g Lapua Scenar og 39 grs N 140 i Norma 6,5x55 hylser og RWS 5341 tennhetter. 100 patroner til kvar skytter, skytinga var fem seriar sittande utan støtte og fem seriar ståande med lang arm med kvart skjefte. Ein kveld med det eine, neste kveld med det andre der ein skyttar starta med KKC skjeftet, den andre med originalskjeftet.

All skyting utan tidtaking, men med full konsentrasjon for å skyte kvart skot så godt som råd.

RESULTAT

Totalen av 100 skot med kvart skjefte er 908 poeng med KKC, og 909 poeng med originalskjefte. Eit resultat utan forskjell i det heile.

Det var heller ingen forskjell på kva skjefte som passa best til sittande og ståande skytestilling, gjennomsnitt sittande for skytter 1 var 496 p med KKC,

KULER OG KRUT I TESTEN:
7 g Lapua Scenar ladd med 39 grs N 140 gjev god eller svært god presisjon i dei fleste 6,5x55 løp.

TEST : RIFLESKJEFTE

Original- eller jaktmatchskjefte

494 p med originalskjefte, ståande 43,6 med KKC og 43,8 med originalskjefte. Gjennomsnitt for skytter 2 sittande var 48,8 p med KKC, 49 p med originalskjefte, 39,6 og 39,6 p ståande.

Enkelt og greitt ingen forskjell i treffsikkerheit mellom KKC og originalskjefte i denne skytinga.

ER 200 SKOT NOK?

Så kan ein alltid lure på om 100 skot med kvart skjefte mot DFS skive på 100 meter er nok til å fastslå at det ikkje er forskjell på treffsikkerheit med jaktmatch og originalskjefte. Nei, det kan ein sjølv sagt ikkje.

Heller ikkje om det same gjeld for andre skytterar, dette er bare resultat frå dei to som stod for skytinga. Rett nok gode skytterar, ein skal vere rimeleg god for å skyte nier i snitt på 100 skot, i alle fall når 50 skot er sittande utan reim eller støtte og 50 er ståande med lang arm. Men og eit resultat som på nytt viser at skytter er mest viktig for god skyting.

Ein kan og lure på kvifor det har blitt så populært å byte ut originalskjeftet med andre og meir fancy skjefte på jaktrifla. Er det fordi vedkomande har testa med skyting og funne ut av eigen treffsikkerheit, eller er det bare moten?

At dei aller fleste skyt jaktfelt med uoriginale skjefte er nok meir på grunn av kolbe som kan tilpassast egne preferansar enn noko anna. Om det gjev betre treff veit bare dei som har prøva, men for jaktrifler til norsk jakt er nok forskjellen minimal.

ETTER SKYTING

Det er ikkje å overdrive at resultatet av skytinga vart møtt med undring, begge hadde nok trua på betre treff med KKC enn

TESTSKYTING

Skytetest med to skytterar og 5 femskotsseriar ståande med lang arm og sittande utan støtte med kvart skjefte. Begge testrifler Sauer 202 med 60 cm 6,5x55 S&L løp, Swarovski og Hausken 184, originalskjefte og KKC skjefte. 6,5x55 patroner ladd med 107 grs Lapua Scenar og 39 grs N 140 i Norma hylser med RWS 5341 tennhetter.

SKYTTER 1

SITTANDE SKYTING		STÅANDE LANG ARM	
KKC	ORIGINALSKJEFT	KKC	ORIGINALSKJEFT
49 poeng	49 poeng	44 poeng	44 poeng
50	49	48	43
50	50	39	45
50	49	46	43
49	50	41	44
TOTALT FOR 5 SERIAR MED KVART SKJEFT			
SITTANDE		STÅANDE	
KKC	ORIGINALSKJEFT	KKC	ORIGINALSKJEFT
248 poeng	247 poeng	218 poeng	219 poeng

SKYTTER 2

SITTANDE SKYTING		STÅANDE LANG ARM	
KKC	ORIGINALSKJEFT	KKC	ORIGINALSKJEFT
50 poeng	48 poeng	35 poeng	40 poeng
49	48	40	41
48	50	38	38
49	50	44	36
48	49	41	43
TOTALT FOR 5 SERIAR MED KVART SKJEFT I KVAR STILLING			
SITTANDE		STÅANDE	
KKC	ORIGINALSKJEFT	KKC	ORIGINALSKJEFT
244 poeng	245 poeng	198 poeng	198 poeng

GJENNOMSNIITT FOR FEM SKOT

	SITTANDE SKYTING		STÅANDE LANG ARM	
	KKC	ORIGINALSKJEFT	KKC	ORIGINALSKJEFT
Skytter 1	49,6 p	49,4 p	43,6 p	43,8 p
Skytter 2	48,8 p	49 p	39,6 p	39,6 p

TOTALT FOR 25 SKOT SITTANDE OG 25 STÅANDE MED LANG ARM

Skytter 1: KKC 466 p, originalskjefte 466 p

Skytter 2: KKC 442 p, originalskjefte 443 p

med originalskjeftet på Sauer. Men tala lyg ikkje, for den eine var resultatet så klart at KKC-en vart seld rett etter skytinga og pengane brukt på kuler, krut og tennhetter.

Den andre har KKC skjeftet ennå, for han føler og meiner at den justerbare kinnstøtta gjev betre kontroll i begge skytestil-lingar. Men som han og sa: Kva hjelper vel det når eg ikkje skyt betre ...

JØRUNDS HJØRNE

• Eksperten svarer deg

Jørund Lien er Norges eneste profesjonelle våpen- og ammunisjonstester.

NB, ny adresse!

Har du spørsmål om våpen, ammunisjon, lyddemper, optikk og lading av riflepatroner, send spørsmålet til jørunds.hjorne@egmont.com

300 Win Mag i Afrika

Hei, jeg skal til Afrika i mai, avskyting på springbukk og litt annet.

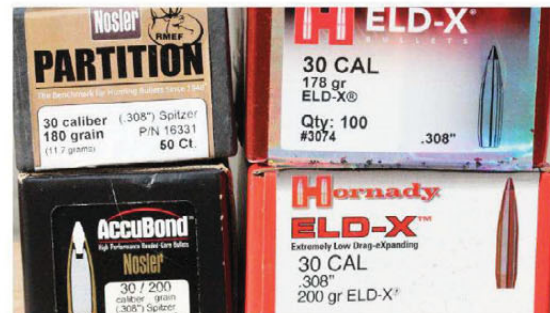
Hva er best kule og ladning i 300 Win Mag? ELD-X? Presisjon og kulebane? Mvh. J.Å.

Til jakt på springbukk er den mest presise kula best. Og min erfaring med 30 kaliber 178 grs Hornady ELD-X er presisjon, om 200 grs ELD-X er like presis passer den vel så godt i 300 Win Mag. Lad 178 grs med 74–75 grs MRP og N 165, 200 grs med 71–72 grs og bruk det som passer best. Med alle forbehold om trykk i din rifle,

og ikke minst med tanke på at absolutt maksladning og varme dager i Afrika ikke passer saman.

Når ein først er på jakt i Afrika er det slett ikke uvanleg å få lyst på å jakte større antilopar, då er kuler med betre inntrenging tingen. Alt etter om 178 eller 200 grs ELD-X er den utvalde til springbukk er 180–200 grs Nosler Partition ladd med same ladning med håp om likt treffpunkt på 100 m eit påliteleg alternativ til større vilt. Eller 180–200 grs Nosler AccuBond med omtrent lik kulebane.

Helsing Jørund

KULE FOR AFRIKA: Hornady ELD-X er presis og lettekspanderende, Nosler AccuBond har bedre inntrenging, og gamle Nosler Partition toler mest av harde bein.

Lading av 6,5 Creedmoor

Jeg har lett litt rundt etter ladedata til 6,5 Creedmoor, men det er ikke all verden av forskjellig som er testet. Noe finner jeg rundt i bladet fra tidligere, men det kunne vært interessant å ha sett litt nærmere på ladedata for kuletypene Norma BondStrike 143 gr, Nosler CC 123 gr, Hornady CX 120 gr og Barnes TTSX 120 gr. Jeg bruker kaliberet i en lett Kimber Hunter til fjelljakt (reinsdyr/toppjakt), twist 1:8 og 56 cm løp. Personlig har jeg pr. i dag kruttyper som URP, MRP, Norma 202 og N-140 og N-150. Meningen med innlegget er vel om du kunne sett litt nærmere på ladinger og ladetester i kalibret 6,5 Creedmoor som er blitt litt mer vanlig i Norge enn tidligere. Spesielt i lette amerikanske rifler.

Hilsen Thor Magne, Porsgrunn

Av dei kruta du har lista opp her passer URP og MRP best til lading av 6,5 Creed-

moor. Så og 204 og N 160. Norma ladedata for 120 grs Norma

EcoStrike med URP er frå 41 til 43,2 grs som maks med 887 m/s, 204 frå 42,1 til 44,3 grs. For 143 grs BondStrike frå 40 til 42,1 grs URP med 835 m/s, 204 frå 40,7 til 42,9 grs med 826 m/s.

Prøv først 42 grs URP/43 grs 204 med 120 grs TTSX, CX og 123 grs CC, mest truleg kan alle tre ladast forsvarleg med 43 grs URP og 44 grs 204. Av egne ladedata testa i min gamle Sako med 58 cm S&L løp, Hornady hylser og RWS 5341 tennheter og 120 grs TTSX gav 40 grs URP 824 m/s med 19 mm samling på 100 m, 42 grs URP 864 m/s og 56 mm, 44 grs MRP 838 m/s og 34 mm, 46 grs MRP 866 m/s og 24 mm.

143 grs Norma BondStrike er ikke testa, men 140 grs Nosler AccuBond ladd med 42 grs MRP gav 788 m/s og 28 mm, 44 grs MRP 818 m/s og 30 mm, 39 grs URP 782 m/s og 23 mm, 41 grs URP 832 m/s og 17 mm.

Om lengda er litt forskjellig, ser 140 grs Nosler AccuBond og 143 grs Norma BondStrike ut til å gje nokså likt trykk i fleire 6,5x55 løp, derfor bør det vere trygt å bruke ladedata for 140 grs Nosler AccuBond til lading av 143 grs BondStrike. Men som alltid: Start ikke med makslading, bruk sunn ladefernuft og stopp ved første teikn på overtrykk!

Helsing Jørund

PASSANDE BRENNHASTIGHEIT: Seintbrennede krut som URP, 204, N 160 og MRP passer til lading med jaktkuler i 6,5 Creedmoor.

Det kan
lønne seg
å spørre
Jørund!

Vinn!
Verdi:
kr 1000

Vinn Hornady ladekomponenter fra Jakt & Friluft

I hvert nummer av Jakt vil vi velge ut et av spørsmålene som kommer på trykk, og den heldige utvalgte vil få ladekomponenter fra Jakt & Friluft til en verdi av ca. 1000 kroner.

Komponentene blir levert av Jakt & Friluft, tlf.: 37 06 07 00, www.jaktogfriluft.no

Patron i ny Sauer 505?

? Jeg er en heldig jeger med en sønn som er ivrig til å jakte, med det hyggelige resultat at noen av mine våpen lånes til ham under jakt – på lovlig vis, selvsagt. Vi jakter også en del sammen, så to av alt blir fort et krav. Jeg har en Lakelander 270 Win der løpet etter hvert begynner å få sitt, med demper er det også litt langt, selv etter kapping. Jeg har en 202 i 8x57 IS med 51 løp og Swaro Z6, som er et fantastisk våpen og kaliber, synes vi begge. Derfor må det et nytt våpen inn, og Sauer 505 er et helt naturlig valg.

Vi jakter villsvin og rådyr (der drillingen ofte er med) samt noe hjort og dåhjort. Jeg vurderer også Afrika, men ikke de store. Kanskje også elg, når beina ikke strekker til for fuglejakt i dagevis. Jeg er så fornøyd med 8x57, rekyl, presisjon, effekt. Jeg synes også at kulebane og effekt ikke er noen utfordring, på mine hold. 505 vil overta optikken på Lakelander, som er en Swaro Z8 2x16-50 med BT samt termisk.

Hva er din anbefaling på kaliber? Ville du valgt enda en 8x57 til mitt bruk, eller gått for 30-06 eller noe annet? Med ønske om hendig våpen med kort løp i 51 eller mulig 56 lengde og blyfrie kuler, synes jeg det er vanskelig å finne noe bedre enn 8-57, til mitt bruk ...

Hilsen Thomas Heiskel

Einig med deg i at 8x57 IS er ei framifrå patron til jakt på alt vilt frå rådyr til elg. Den mest fornuftige vurderinga om val av 8x57 IS eller 30-06 er at forskjellen er ubetydeleg i praksis. Rein teori er at 8 mm kuler er litt grovare enn 7,62, og at 30-06 kan ladast til litt høgare utgangshastigheit med 150 grs homogene blyfrie enn 8x57 IS med 160 grs koparkule.

At begge passar betre i rifler med lang låsskase enn stutt 308 Winchester er ei meining mange kjennarar av riflepatroner delar, likevel skal mange ha 308 Winchester med stutt løp og lyddemper.

50, 51, 55 eller 56 cm løp for 8x57 IS? Det må du velje, men tenk over at det er

enkelt å kappe 56 cm løp ned til 51 cm om ein meiner 5 cm mindre riflelengde er viktig. Det motsette er naturleg nok uråd.

Eg har jakta anti-loper i Namibia med både 8x57 IS og 30-06, med rett kule er begge gode nok. Så er det slik at 30-06 har større utval i patroner og kuler enn 8x57 IS, men det er nok av gode 8x57 IS patroner og 8 mm kuler og.

Kjøp rifle kamra for den patrona du likar best, mange meiner det er meir stas å jakte med den gamle tyske klassiker 8x57 IS enn amerikanske 30 kaliber patroner. Ikkje at det spelar noko som helst rolle for enten vilt eller treff, begge er like presise i like gode løp. Derimot kan kjensla av å jakte med ei patron ikkje alle andre har i dag vere vel så viktig som ørsmå og uviktige forskjellar på patroner

Jørund

Månedens spørsmål

– og vinner av
ladekomponenter
fra Jakt & Friluft

BESTE PATRON: Kva som er beste patron til norsk storviltjakt av 30-06 eller 8x57 IS kan dei som vil diskutere. Begge er gode nok med homogene blyfrie og andre gode jaktkuler, og begge passar godt i ny Sauer 505.

270 kaliber kuler i 7 mm?

? Sikkert et enkelt spørsmål for deg, dette: Jeg trengte nye Accubound kuler til min 7 mm RM. Våpenforhandleren sendte med kuler i kaliber 270 og sa at dette var det samme. Stemmer dette? Kan de brukes?

N.N.

Au, au, dette er slett ikkje bra, og langt under den kunnskapen ein må forlange frå den som skal anbefale og stå for sal av riflekuler!

Nei, .270 og 7 mm er ikkje same kaliber, 270 kuler skal ikkje skytast i 7 mm patroner, og 7 mm kuler i .270 patroner er direkte fare for våpensprenging! Rett nok er

ikkje forskjellen stor i mm, men stor nok.

Denne forskjellen i kulediameter frå .270 til .284/7mm er viktigaste grunn til at 280 Remington har lengre datumlengde enn 270 Winchester slik at 280 Remington patroner ikkje kan kamrast i 270 Winchester rifler! I Norma Reloading manual er måla for .270 kuler kulediameter .278/7,06, 7 mm kuler .285/7,23 mm. Så nei, .270 kaliber kuler skal ikkje skytast i 7 mm rifler!

Helsing Jørund

FORSKJELLIG KALIBER: 270 er ikkje 7 mm, ein kan faktisk sjå forskjellen i kulediameter på bildet! 270 kaliber 9,7 g Oryx til venstre, 7 mm 10,1 g Oryx til høgre.

Jakt meste

• FOR DEG SOM TAR JAKT PÅ ALVOR

I SALG
4. JULI

Jakthund og stjerne i ringen

**BIS-
hunder
kan også
jage**

*Bli kjent med en petite basset
som både er Best in Show og
Jaktchampion.*

**Elgjakt med
variasjon**

Nyhet:
**Swarovski
Z8 5-40**

**På hjortejakt
i bratt terreng
på Vestlandet**

7 mm Rem
SAUM

10x32 hånd-
kikkert fra GPO

Grove
riflepatroner

**Vi
TESTER
der andre
tror!**

Returadresse:
ART AS
Postboks 209
2021 Skedsmokorset

ECOSTRIKE™
RETHINKING IMPACT • LEAD FREE

DEN BLYFRIE ALLROUNDKULA

ECOSTRIKE™ gir deg det
siste innen blyfri teknologi.

Kobberkule med forniklet overflate.

Inntil 100 % restvekt.

Aerodynamisk design for høy BC.

Now it's up
to you.

DH Dedicated Hunting